

DENG

SIYASAL VE KÜLTÜREL DERGİ

Evin Turizm İnşaat ve Yayıncılık Ticaret
Limited Şirketi Adına
Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
Ömer MAVLAY

Sahibi ve
Genel Yayın Yönetmeni
Bayram BOZYEL

YAZIŞMA ADRESİ
Kurtismailpaşa 5. Sok. Fırat 5 Apt.
Kat:1 No:2 Ofis/DİYARBAKIR
Tel/Faks: (0412) 229 02 88
E-mail: kovaradeng@mynet.com

BASKI
Furkan Matbaacılık
Tel: (0412) 223 91 22 Diyarbakır

ISSN: 1302-7964

TEMSİLCİLİKLER
İSTANBUL
Mahmut DÖĞER
Tel:0534 354 26 13

HEWLÊR
Tel: 009647504456108

ALMANYA
Postfach: 131831, 4245
Wuppertal/ALMANYA
Faks: 00-49-202-9743594
E-mail: demanu.almanya@yahoo.de

İçindekiler - Naverok

Merhaba2

Yılmaz ÇAMLİBEL
DENG; Uyandıran, Düşündüren Ses.....3-8

Mesut TEK
PSK'nin Legalleşme Hikâyesi.....9-18

Bayram BOZYEL
Suriye; Siyasi Çözüm ya da Herkes İçin Kıyamet.....19-24

Doc. Dr. Vahap COŞKUN
Barzani, Çözüm İçin Her Zaman Taraflara
Demokratik Süreci Adres Gösterdi.....25-30

Prof. Dr. Bilal SAMBUR
Sykes-Picot-Sazonov:Yüz Yıllık Karanlık..31-34

Ali Haydar KOÇ
Yakın Dönem Kürt Yazın Tarihinde Bir Örnek:
Deng Dergisi.....35-38

İbrahim GÜÇLÜ
Deng Dergisi'nin 100. Sayısı.....39-44

Hasan DAĞTEKİN
100. Sayısıyla Deng Dergisi.....45-47

Sait AYDOĞMUŞ
Siyasal Çoğulculuşmanın Gerekliliği ve
“Örgütsel-Siyasal Birlik”48-53

Mazhar KARA
Sahiden “Türk Sorunu”54-59

Murat DAĞDELEN
Kürt Kazanımları Hendeklerde Boğuluyor..60-64

Merhaba

Bu sayıda farklı bir duygu ile karşınızdayız. Deng'in 100. sayısını çıkartmanın haklı gururunuzu yaşıyoruz. Deng gibi siyasi misyonu olan bir derginin 100. sayısına ulaşması Kürt yayıncılığı adına büyük bir başarıdır. Deng'in başarısı, Kürt halkının son çeyrek yüzyılda özgürlük yolunda kat ettiği yolun da bir nişanesidir. Deng Dergisi siyasi kararlılığın, zafere olan inancın, büyük bir mücadele azminin, davaya adanmışlığın, sabır, fedakârlık ve çelikten iradenin diğer adıdır. Deng Dergisi; yüzlerce çalışanın, yazı işleri müdürü ve sahibin, gönüllü dağıtıcısı ve yazarın ve on binlerce okuyucunun ortak eseri olarak bu gün vardır ve var olmaya devam edecektir.

Bu sayımızda Deng Dergisi'nin gönüllü yazarlarından Yılmaz Çamlıbel, Ali Haydar Koç, İbrahim Güçlü ile Hasan Dağtekin'in 100. sayıya ilişkin değerlendirmelerini okuyacaksınız.

Bu sayıda ayrıca Kürdistan Sosyalist Partisi PSK'nin legalleşme hikâyesine yer verdik. 36 yıllık sürgün yaşamından sonra 17 Ekim 2015 tarihinde bir grup arkadaşıyla ülkeye dönen PSK Genel Sekreteri Sayın Mesut Tek, PSK'nin legalleşmesine ilişkin ayrıntıları okuyucularımız için kaleme aldı.

Bu sayımızda yer verdiğimiz ko-

nulardan biri de Suriye krizi. Bayram Bozyel, Suriye krizinin ulaştığı yeni boyutları ve uluslararası yansımalarını içeren detaylı bir değerlendirmede bulundu.

Değerli akademisyen Vahap Coşkun ile son siyasal süreç hakkında yaptığımız röportajın ilginizi çekeceğine inanıyoruz. Prof. Dr. Sayın Bilal Sambur ise Kürt halkının yüz yıllık yarası Sykes-Picot'a ilişkin açıklayıcı bir makale yazdı.

Bu sayımızda ayrıca Sait Aydoğmuş'un Siyasal Çoğulculuşmanın Gerekliği ve "Örgütsel-Siyasal Birlik" başlıklı yazısı yer alıyor.

Yazarlarımızdan Mazhar Kara bu sayımız için Sahiden 'Türk Sorunu' başlıklı bir makale yazdı. Kara, makalesinde ırkçı referanslarla kodlanmış bir siyasi anlayışın ilgilendiği her olayı, her olguyu nasıl soruna dönüştürdüğünü kendi üslubu içinde açıklıyor.

Sayın Murat Dağdelen ise bu yazısında aktüel bir konu olan 'Hendek' meselesine odaklanmış. Devletin Kürt sorunundaki 'çözumsuzlük' politikasını ve PKK'nin çatışmaları şehir merkezlerine taşıyan anlayışını yoğun bir eleştiriye tabi tutmuş.

Okuyunca beğeneceğinizi umuyoruz.

DENG

DENG; Uyandıran, Düşündüren Ses

Yılmaz ÇAMLİBEL

Yakın tarihini bilmeyenler, içinde yaşadıkları olayları doğru değerlendiremezler. İçinde yaşadıkları dönemi doğru değerlendiremeyenler, gelecekle ilgili doğru projeler yapamazlar. Bu nedenle DENG'i doğru değerlendirmek için, biraz geriye gitmemiz gerekiyor.

1938 Dersim Ulusal Başkaldırısı da kanla bastırılmıştı. Kemalist üniter rejim, kara bir bulut gibi Kürdistan'ın üzerine çökmüştü. Ülke, bir korku tapınağına dönüşmüştü. Düşünmek, konuşmak, yazmak yasaklanmıştı.

Her kese küçük de olsa bir şeyler veren cumhuriyet rejimi, Kürtlere bir şeyler vermek bir yana, var olan şeylerini de elinden almıştı. Piranlı çocuklar Şex Saîd'in, Ağrılı çocuklar İhsan Nuri Paşa ile Biroyê Hesikê Telî'nin, Dersimli çocuklar Seîd Rıza'nın isimlerini ve mücadelelerini öğrenmeden büyüyorlardı.

Ne var ki tarihin kadim ırmağı da, mecrasında akmaya devam ediyordu. Bazı insanlar, bu faşist karanlığa inat, beyinlerinde ve kalplerinde, geleceği aydınlatacak ışığın sönmemesi için, var güçleriyle direniyorlardı.

Türkiye iç ve dış koşulların dayatması nedeniyle 1946 yılında, çok partili rejime geçmek zorunda kalmıştı. Halk 1950 seçiminde, devletin resmi partisi olan CHP'yi iktidardan indirip, Demokrat Parti'yi iktidar yapmıştı. Bu durum, halkın boynuna takılan kölelik zincirinin, biraz da olsa gevşemesine neden olmuştu. İnsanlar yavaş yavaş, düşünmeye, konuşmaya, yazmaya, itiraz etmeye başlamışlardı.

Tek parti döneminde, patronların elinde para, askerlerin elinde silah vardı. Çok partili rejime geçmekle birlikte, artık halkın elinde de, oy denilen etkin bir silah vardı.

Belli bir tartışmadan sonra, insanları bir araya getirmek, kendimizi geliştirmek, halkla aramıza güçlü bir iletişim kanalı kurmak için, Kürtçe ve Türkçe bir dergi çıkarma karar verdik. Adının DENG olması, oy birliğiyle kabul edildi. Çünkü halkımızın bizden yükselen bu sesi duymasını, bu sesi diğerlerine aktarmasını, bu sesin tüm Kürdistan'ı kucaklamasını istiyorduk.

Geniş halk kitleleri egemenlere ve yerli işbirlikçilere karşı bu silahı ustaca kullanmaya başladılar.

Bu değişim, Kürt öğrenci gençlik içinde de hızla yayılmaya başladı. Özellikle üniversite gençliği, yurt ve dünya sorunlarını kendi aralarında tartışmaya, içinde yaşanan durumu sorgulamaya başladılar. Zincire vurulan ulusal kimlikleriyle buluştular. Hak ve hukuk aramaya başladılar.

O dönemlerde bizler yöneticilerden, yol, su, elektrik, fabrika, okul ve cami gibi masum isteklerde bulunuyorduk. Bu sıradan istemlerimiz bile, Kürtçülük yapmak, ülkeyi bölmek biçiminde değerlendiriliyordu ve baskı uygulanıyordu.

Güney Kürdistan'da, Kuzey Kürdistan'a inat, kıyamet kopuyordu. Barzani'nin pêşmergeleriyle Irak ordusu arasında dişe diş bir mücadele yaşanıyordu. Faşist Baas rejimi, uyguladığı tüm vahşete karşın, Kürtlere baş eğdirtemiyordu.

1970 yılında Saddam ile Barzani arasında bir uzlaşma sağlandı. Yeni bir anayasa hazırlandı. Bu anayasaya göre, Irak devletinin Kürt ve Arap'lardan oluştuğu, Kürtçe ve Arapça'nın devletin resmi dili olduğu, ülke gelirlerinin nüfus oranına göre paylaşılacağı kabul ediliyor-

du. Bu önemli gelişmeler, Türk basınına da yansiyordu.

Güney Kürdistan'daki bu gelişmeler, Kürdistan'ın diğer parçalarındaki Kürt milliyetçiliğini besliyordu, tetikliyordu. Özellikle Kuzey Kürdistan'da ciddi bir siyasi, sosyal, ekonomik ve kültürel uyanış başlamıştı. İnsani ve ulusal hak talepleri, giderek güçleniyordu. Ben bu uyanışa öncülük edenlere, Kürtlerin 58 kuşağı diyorum.

Güçlenen ulusal duygular nedeniyle, Ankara ve İstanbul'da okuyan Kürt öğrencileri olarak, fakülte fakülte, yurt yurt dolaşıp Kürt öğrencilerini bir araya getirmeye, bir şeyler yapmaya çalışıyorduk. Mevcut durumu değerlendiriyor, dernek kurma, yayın çıkarma konusunu tartışıyorduk. Adı Kürtçüye çıkmış eski kuşak aydınlarıyla diyaloga geçiyorduk.

Belli bir tartışmadan sonra, insanları bir araya getirmek, kendimizi geliştirmek, halkla aramıza güçlü bir iletişim kanalı kurmak için, Kürtçe ve Türkçe bir dergi çıkarma karar verdik. Adının DENG olması, oy birliğiyle kabul edildi. Çünkü halkımızın bizden yükselen bu sesi duymasını, bu sesi diğerlerine aktarmasını, bu sesin tüm Kürdistan'ı kucaklamasını istiyorduk.

Derginin ilk sayısına girecek yazılar daktilo edildi, dergi yayına hazır hale getirildi. Ama dergiyi basacak bir yayınevi bulamıyorduk. Yazıların bir bölümünün Kürtçe olması, onları ürkütüyordu. Uzun bir uğraşından, araya hatırı sayılı insanlar koymalardan sonra, derginin ilk sayısı, 15 Nisan 1963 tarihinde basıldı.

Dergiyi, öğrenci gençlik içinde dağıtmaya başladık. Konuya duyarlı olan eş,

dost ve akrabalarımıza birer tane dergi verdik. Kürdistan'da oturan adresini bildiğimiz yurtsever kişilere birer dergi postaladık. Bu kişilerin büyük bir çoğunluğu, ülke üzerine çökmüş olan korku nedeniyle, dergileri iade ediyorlardı. Bu rağmen dergi dağıtma çalışmalarımızı büyük bir inatla sürdürdük.

Derginin ikinci sayısı, 15 Mayıs 1963 tarihinde yayınlandı. Derginin yayın hayatına başlaması üzerine, devletin yasakçı, baskıcı, totaliter, faşist kurumları, anında harekete geçtiler. Üçüncü sayının basımını engellediler. Yazılara el koydular ve yayını durdurdular. Yayından sorumlu arkadaşlarımız tutuklandı, aleyhlerine davalar açıldı.

1959 yılında Kerkük yöresinde Kürtlerle Araplar arasında meydana gelen bir kavga sonucunda, birçok Türkmen yaşamını yitirmişti. Bu olayı TBMM gündemine getiren Niğde Milletvekili Asım Eren, ölen Türkmen adedi kadar Kürt'ün öldürülmesi teklifinde bulunmuştu.

Bu insanlık dışı vahşi teklifin duyulması üzerine, Kürt öğrencileri olarak ayağa kalktık. Türkiye Cumhurbaşkanı'na, Başbakanına ve Millet Meclisi Başkanına birer protesto telgrafı çektik. Bu durumu lanetledik. Bu şekilde, arı kovanına çomak sokmuş olduk.

Türk istihbarat servisleri anında harekete geçtiler. 17 Aralık 1959 tarihinde 50 öğrenci ve serbest meslek sahibi yurtsever Kürt, gözaltına alındı. Harbiye binasının bodrumundaki tek kişilik hücrelere kapatıldı. M. Emin Batu isimli öğrencinin hücresinde ölmesi üzerine 49 insan yargılandı. Bu nedenle kendilerine 49'lar ismi verildi. Bu olay, öğrencileri korkutup sindirme bir yana, onları daha

da aktif hale getirdi. Çok yönlü arayışlar hız kazandı.

1961 yılında kabul edilen yeni anayasanın getirdiği göreceli özgürlük ortamında, ülke genelinde, siyasal, sosyal, kültürel ve ekonomik bir uyanış başladı.

Marksist klasikler, felsefe kitapları yayınlanmaya başladı. Sosyalist yayınevleri kuruldu. Sol yayınlar çıkmaya başladı. Sol dernekler ve partiler kuruldu.

Kürt öğrencileri olarak, bu yayınlara aç kurtlar gibi saldırdık. Belli bir süre sonra, sosyalizmi öğrendik, beğendik, benimsedik ve sosyalist olduk. Bu sefer, sol siyaseti benimseyen Türk yoldaşlarımızla birlikte çalışmaya başladık.

Kürt öğrencileri olarak, bu yayınlara aç kurtlar gibi saldırdık. Belli bir süre sonra, sosyalizmi öğrendik, beğendik, benimsedik ve sosyalist olduk. Bu sefer, sol siyaseti benimseyen Türk yoldaşlarımızla birlikte çalışmaya başladık.

Ne varki Kürt sorunu, aramızda çeşitli tartışmalara neden oluyordu. Bizler Kürt sorununa vurgu yaptığımızda, Türk arkadaşlarımız bize "Yoldaş, sen neden boyuna Kürt sorununu gündeme getiriyorsun? Bize düşen görev, sosyalizmi inşa etmektir. Sosyalizm kurulduğunda, Kürt sorunu da kendiliğinden çözülecektir." diyorlardı.

Bu ve buna benzer tartışmalar, iki tarafı da rahatsız ediyordu. Biz onları Kemalist olmakla, onlar da bizi feodal olmakla itham ediyorlardı. Daha sonraları ayrı örgütlenmeye karar verdik ve yollarımızı ayırdık. Daha sonra bir grup arkadaşla birlikte, "Özgürlük Yolu" adıyla tanınacak olan siyaseti ilmi ilmi örmeye başladık.

Ulusal ve toplumsal kurtuluşu, siyasetimizin merkezine almıştık. Çabalarımızı buna uygun biçimde yürüttük. Bize göre Kürt sorunu, sınıf, cins, ekonomi, feodalizm, din ve mezhep sorunlarını da içinde barındıran, ulusal bir sorundu. Kürt halkının hangi toprak parçası üzerinde, hangi isimle, hangi bayrak altında, hangi sosyo-ekonomik rejim içinde yaşayacağına karar verip uygulamaya koyması sorundaydı. Yani ulusal kaderini tayin etme sorundaydı.

Sorun siyasiydi ve siyaseten çözüldü. Bu nedenle, 1974 senesinin sonlarında, Türkiye Kürdistanı Sosyalist Partisi-TKSP isimli illegal partiyi kurduk. Daha sonra halkla diyaloga geçmek için, birçok dernek ve basın-yayın kurumları oluşturduk, yayıncılık yaptık, dergi, kitap broşür basıp dağıttık.

Haftalık ve 15 günlük gazeteler çıkardık. Devlet bunlardan birisini kapatmıştı, biz yenisini çıkardık. RojaWelat, Azadî, DengêAzadî, Ronahî. Hêvî, Dema-Nû gibi gazeteler aracılığıyla, devletle dışı dış bir mücadele yürüttük.

Uzun tartışmalar sonucunda, yeni bir adım daha attık. Bir aylık siyasi ve kültürel dergi çıkardık. Dergiye, DENG isminin verilmesi karara bağlandı. Çünkü biz mücadeleyi, 1963 yılında kapatılan DENG'in bıraktığı yerden sürdürecektik. Ve zamanı geldiğinde, bir sonraki nesle devredecektik. Bizden öncekilerin emeğine sahip çıkacaktık, onu daha zenginleştirerek bir sonrakilere miras bırakacaktık.

Yeni dergiyle ilgili olarak alınan karar şöyleydi. Yeni DENG, siyasi ve kültürel bir yayın olacaktı. Dergi, özerk kişiliğini koruyarak, ana örgütün stratejik hedeflerine uygun bir yayıncılık yapacaktı. Dergi, aradan geçen bunca zamana karşın, bu özelliğini koruma ve devam ettirme başarısını gösterdi. Bu, ciddi saygı duyulacak bir çabadır.

Ve ikinci DENG'in ilk sayısı, Aralık 1989 ayında yayın hayatına girdi. Böylece 26 yıl sonra bu ulusal ses, ikinci kez Kürt halkının kulağına ulaştı. Temel amacımız, halkımızı uyandırmak ve düşünmeye özendirmekti. Dergi, ilk sayısının ilk sayfasında yer alan "Başlarken" isimli önsözünde, okuyuculara şöyle sesleniyordu:

"Merhaba!

Elinizdeki ilk sayıyla, yayın hayatına başlıyoruz. Bunu yaparken ilerici ve yurtsever nitelikteki bir yayın olarak ne ölçüde güçlüklerle dolu, "riskli" bir yola girdiğimizin bilincindeyiz. Ama rahat koşullar, özgür bir ortam kendiliğinden gelmez. Özgürlük, birileri tarafından bağışlanarak, elde edilen şeylerden değildir. O, ona ihtiyacı bulunanların, ona sahip olmak isteyenlerin mücadeleleriyle, bunun için gerekli çaba ve özveriyi göstermeleriyle kazanılabilir. Amacımız, bu kavgada üzerimize düşeni en iyi biçimde yerine getirmeye çalışmaktır." İşte DENG böyle diyor ve ilk adımını atıyordu.

Yeni dergiyle ilgili olarak alınan karar şöyleydi. Yeni DENG, siyasi ve kültürel bir yayın olacaktı. Dergi, özerk kişiliğini koruyarak, ana örgütün stratejik hedeflerine uygun bir yayıncılık yapacaktı. Dergi, aradan geçen bunca zamana karşın, bu özelliğini koruma ve devam ettirme başarısını gösterdi. Bu, ciddi saygı duyulacak bir çabadır.

DENG, yurt ve dünya siyasetini yakından izledi. Ezilenden yana oldu. İnsan hakları, demokrasi, hukuk, barış, eşitlik

yanlısı oldu. Toplumsal ve sosyal sorunların, çağdaş hukuk normlarına uygun şekilde çözülmesinden yana tavır koydu. Kürt ulusal birliğinden yana oldu. Kurulu

DENG, yurt ve dünya siyasetini yakından izledi. Ezilenden yana oldu. İnsan hakları, demokrasi, hukuk, barış, eşitlik yanlısı oldu. Toplumsal ve sosyal sorunların, çağdaş hukuk normlarına uygun şekilde çözülmesinden yana tavır koydu. Kürt ulusal birliğinden yana oldu. Kurulu düzene hep karşı çıktı.

düzene hep karşı çıktı. Çağdaş basın yayın kurallarına uygun bir yayıncılık yapmaya özen gösterdi. Rakiplerine hakaret etmedi, ötekileştirmede. Kimseye iftira atmadı, kara çalmadı. Halkın kutsal değerlerine saygılı olmaya özen gösterdi.

Dergide en çok işlenen konular; yurt ve dünya sorunları, güncel olaylar, röportajlar, belgeler, tarihi olaylar, isyanlar, araştırmalar, kadın ve çocuk sorunları idi. Özellikle Kürt ulusal sorununun çözümünü, sürekli olarak gündeminde tutmaya özen gösterdi. Çözüm yollarını tartışmaya açtı. Bu konuda sürekli olarak, halka bilgi taşıdı. Halkın nabzını tutmaya özen gösterdi. Karşılıklı olarak etkileşmeye çalıştı. DENG'in bu konuda da başarılı olduğunu söyleyebiliriz.

DENG bu yapısı nedeniyle, büyük zorluklar içinde görevini yerine getirmeye çalıştı. Büyük bedeller ödedi. Faşizmin nefesi, hiç bir zaman ensemizden eksik olmadı. Bu konuda bir kaç örnek vermek istiyorum.

Yayınlarımızın büyük bölümü için toplatma kararları alınıyor, davalar açılıyordu. Yazı işleri müdürleri tutuklanıyordu. Bu kişiler, ölümle tehdit ediliyordu. Bu kişilerin biri tutuklandığında, bir diğeri bu görevi üstleniyordu. Tabir caizse siyasetimizin militanları, kurbanlık koçlar gibi, bıçak önünde sıraya dizilmişlerdi.

Devletin üzerimizde kurduğu baskı, bununla kalmıyordu. Dergi ve gazetelerimizi satan büfeler, kitapçılar, hatta okuyucular gözaltına alınıyor,

tehdit ediliyorlardı. Yayınlarımızı elden satan çocuklar, işkence görüyor, ölümle tehdit ediliyorlardı. Bu yetmiyormuş gibi, yayınlarımızı basan matbaalar taciz ediyor, dergiler toplatılıyor, işletme sahipleri tehdit ediliyordu.

Kısacası bizi boğazlamak, sesimizi kesmek istiyorlardı. Bizi susturmak için, sürgün sansür isimli özel kararnameler çıkarıyorlardı. Devlet, bu mücadeleyi sürdüren insanlarımız üzerinde, akıl almaz bir baskı uyguluyordu.

Tüm alanlardaki militanlarımız, dostlarımız ve halkımız, kurulu düzene karşı yiğitçe direniyorlardı. Bu insanların onurlu emeği önünde, saygıyla eğiliyorum. Zira bu gerçekten anlatılmaz bir fedakarlıktı.

Ayrıca, DENG aracılığıyla yayıncılık ta yaptık. Küçümsenmeyecek miktarda kitap ve broşür basıp dağıttık. Bu konuda da kısa bir bilgi sunmak istiyorum.

15 civarında Türkçe ve Kürtçe şiir kitabı,
20 civarında araştırma kitabı,
10 Kürtçe dil eğitimi kitabı,
10 Kürtçe hikâye kitabı,
6 Kürtçe roman,
5 Türkçe roman,
5 anı kitabı,
7 makale kitabı basıp dağıttık.

Ayrıca, Kürtçe, Türkçe, Zazaca sözlük, mizah ve tiyatro kitapları, broşürler, inceleme ve araştırma raporları yayınladık.

Ve nihayet uzun, zor ve zahmetli bir çaba sonucunda, DENG dergisinin yüzüncü sayısına ulaşmış bulunuyoruz. Bu, Kürt basın-yayıcılık tarihinde önemli bir başarıdır. Kararlı, ilkeli, uzun soluklu bir mücadelenin sonunda elde edilmiş büyük bir başarıdır.

Ayrıca DENG aracılığıyla Kürtçe dil kursları açtık. Birçok yurtsever insanımız, bu yayıncılığımız aracılığıyla Kürtçeyi gramatik olarak okuyup yazmaya başladılar. Gramatik Kürtçe konuşmayı öğrendiler. Biz bu çabalarımızla, halkımızı Kürtçe okuyup yazmaya özendirdik. Çok da başarılı olduk.

Bu kitaplarımız da yasaklanıyor, toplatma kararları veriliyordu. Kurulan baskı nedeniyle yayınevleri bu kitaplarımızı dağıtmıyorlardı. Bu nedenlerle yayınlarımızı kitlelere ulaştırmada büyük zorluklarla yüz yüze yaşadık.

Bir önemli noktaya daha vurgu yapmak istiyorum. Bu zorlu mücadele

içinde ceza yiyen arkadaşlarımız da oldu şüphesiz. Ne var ki siyasetimiz, bunların hiç birini canavarlara teslim etmedi. Hepsini uygun yöntemlerle, yurt dışına çıkardı. Bu da siyasetimizin dikkat çekici bir kadirşinaslığıdır, insanlarına sahip çıkma kararlılığıdır. Bunu da asla unutmamamız gerekiyor.

Ve nihayet uzun, zor ve zahmetli bir çaba sonucunda, DENG dergisinin yüzüncü sayısına ulaşmış bulunuyoruz. Bu, Kürt basın-yayıcılık tarihinde önemli bir başarıdır. Kararlı, ilkeli, uzun soluklu bir mücadelenin sonunda elde edilmiş büyük bir başarıdır.

Ben, bu zahmetli yolda inatla yürüyen, tüm baskılara göğüs geren, bir öncükilerin mirasına sahip çıkan, onu daha da zenginleştirerek bir sonraki nesle aktaran tüm emekçilerimizi, yöneticilerimizi ve yazarlarımızı candan kutluyorum. Onların kutsal emekleri karşısında, saygıyla eğiliyorum.

PSK'nin legalleşme hikâyesi

Mesud TEK

Partimizin legal olanaklardan yararlanma süreci kuruluş tarihiyle ile başlasa da PSK'nin legale çıkması, açık alanda politika yapması talebi, o kadar eski değil. Bu talep, Kemal Abi'nin de ifade ettiği gibi 21 yıllık bir geçmişe sahip.

Kurulduğu dönemin şartları gereği il-legal olarak örgütlenmek zorunda kalan Kürdistan Sosyalist Partisi (PSK), mücadele sürecinde legal araçları kullandı. Dergi ve gazeteler çıkardı, kültürel etkinlikler gerçekleştirdi, toplumsal kesimlerle ilişki kurmak için kurulu kitle örgütlerinde çalıştı; kitle örgütleri kurdu.

12 Eylül faşist darbe döneminde belli bir süre kesintiye uğrayan legal alandaki bu çalışmalar, özellikle 1990'lı yıllara doğru yeniden başladı ve giderek ivme kazandı. Ama bu dönemdeki çalışmaları ötekilerden ayıran önemli bir nokta vardı:

legal siyasi partiler de kurmak...

Bu yazının amacı Partimizin legal planda, özellikle de legal siyasi hareketin örgütlenmesinde yaptıklarının dökümünü çıkartmak değil. PSK'nin bu alandaki çabalarına ilişkin bilgilerini tazelemek isteyenler, Bayram Bozyel'in "PSK - HAK-PAR ilişkisinde geline nokta" adlı makalesine bakabilirler. (<http://www.dengeazad.com/en/NewsDetailN.aspx?id=61822&LinkID=118>)

PSK'nin legale çıkması talebi ise 21 yıl öncesine dayanır. Partimizin kurucu genel sekreteri Sayın Kemal Burkay, eğer hafızam beni yanıltmıyorsa 1995 yılından itibaren bu görüşünü dillendirdi. Başta PSK kongreleri olmak üzere parti toplantılarında tekrarladı. Ama Kemal Abi'nin genel sekreterliği döneminde yapılan kongrelerde bu talep detaylıca

görüşülmedi, kongreler bu konuda bir karar almadılar. Hatta kongrelerde Kemal Abi'nin bu telabine duygusal tepki veren, ağlayan delegelerimiz oldu...

Eğer Sayın Burkay'ın bu talebi o dönemde kabul görüp kongre kararı haline gelseydi, kendi adımızla mı legale çıkardık ya da legalleşme o dönemde var olan partilerden örneğin DDP ve DBP'üzerinden mi olurdu, yoksa bir başka biçimde mi gerçekleşirdi? Sayın Burkay'ın talebi tartışılmadığı için bu konuda bir şey söylemek

mümkün değil. Ama dönemin şartlarında "Kürdistan" adı altında partiler kurmak mümkün olmadığı, legal Kürd partilerinin kendi kimlikleri ile açık alanda mücadele etme talebi yeni yeni gündeme girdiği için, karar alınması halinde, PSK'nin legalleşmesi, DDP ya da DBP bünyesinde gerçekleşecekti diye düşünüyorum. Ama böyle olmadı ve Kemal Abi de, bu talebini ilk kez dile getirdiği 1995 yılından 2003 yılı sonunda toplanan PSK 7. Kongresine kadar, önerisinin kabul görmemesini sorun yapmadı; genel sekreterlik görevini yürüttü.

Parti saflarında yaşanan legal-illegal ikirciliği çalışmalarımızı etkiliyordu. Bu nedenle 7. Kongrede seçilen Merkez Komitemiz, üyelerimizi bu ikircikten kurtarmak ve legal-illegal tartışmalarına son vermek amacıyla harekete geçti. 8. Kongre'den yaklaşık bir yıl önce, birimlere ilettiği genelgede, legalleşme konusunda yaşanan tartışmaları hatırlattıktan sonra üyelerin bu sorunu tartışmasını,

her birimin konuya ilişkin görüşünü tespit edip kendisine iletmesini istedi.

Merkez Komitesi birimlerden gelen ortak görüşleri, farklı düşünen yoldaşlarımızın görüşleriyle birlikte Dengê Kurdistan sitesinde yayınlıyarak, kamuoyu ile de paylaştı. 8. Kongremizin ana gündemi legalleşme gibi önemli bir konu

PSK'nin legale çıkması talebi ise 21 yıl öncesine dayanır. Partimizin kurucu genel sekreteri Sayın Kemal Burkay, eğer hafızam beni yanıltmıyorsa 1995 yılından itibaren bu görüşünü dillendirdi. Başta PSK kongreleri olmak üzere parti toplantılarında tekrarladı. Ama Kemal Abi'nin genel sekreterliği döneminde yapılan kongrelerde bu talep detaylıca görüşülmedi, kongreler bu konuda bir karar almadılar.

idi. Bu nedenle Merkez Komitemiz kendisine tanınan yetkisini kullanarak, kongre delegesi olmayan ama böylesi önemli bir konunun karara bağlanmasında yer alması gerektiği-

ne inandığı birçok üyesini de kongreye çağırdı.

8. Kongremiz konuyu detaylıca tartıştı ve şartların henüz PSK'nin legalleşmesine müsait olmadığı kanaatine vardı ve dolayısıyla partimizin bir müddet daha illegalitede kalması gerektiği yönünde bir karar aldı.

10. Kongremizin legalleşme konusunu gündemine alıp tekrar tartışmasını kararlaştırdık. 10. Kongreden önce, tıpkı 8. Kongrede olduğu gibi üyelerin görüşüne başvurduk. Merkez Komitemiz, birimlerden gelen görüş ve öneriler temelinde hazırladığı raporu kongreye sundu. Tartışıp karara bağlayacağı konunun önemi nedeniyle 10. Kongremize de MK kararıyla delege olmayan birçok arkadaşı davet ettik.

10. Kongremiz konuyu, MK'nin sunduğu rapor çerçevesinde enine boyuna tartıştı ve oy çokluğuyla aşağıdaki kararı aldı:

10. Kongreden önce, tıpkı 8. Kongrede olduğu gibi üyelerin görüşüne başvurduk. Merkez Komitemiz, birimlerden gelen görüş ve öneriler temelinde hazırladığı raporu kongreye sundu. Tartışıp karara bağlayacağı konunun önemi nedeniyle 10. Kongremize de MK kararıyla delege olmayan birçok arkadaşı davet ettik.

Karar 1:

Legalleşme hakkında

Bir müddet önce toplanan PSK 10. Kongresi, dünya, bölge ve Kürdistan'daki siyasal süreci değerlendirdi. Kuruluşundan bugüne, 40 yıl boyunca Kürd halkının özgürlüğü için kararlı bir mücadeleye yürüten Partimiz, halkımızın kararlı tutumu, onurlu ve yiğit mücadelesi sonucu ve ayrıca dünya ve bölgedeki koşulların etkisiyle Türkiye'deki statünün çözülmeye başladığı, Kürd halkına karşı uygulanan ret ve inkar politikasının sürdürülemez olduğu tespitinde bulundu. Yıllarca sürdürülen mücadele ve ödenen bedeller sonucunda, Türkiye'de legal demokratik mücadele bakımından önemli gelişmeler sağlandığının altı çizildi.

10. Kongremiz bu tespitlerden hareketle ve tabanımızın eğilimini de dikkate alarak, kuruluş aşamasında Türkiye'deki ağır baskı ve şiddet uygulamaları nedeniyle illegal olarak örgütlenmek zorunda kalan Partimizin, gelinen aşamada illegal çalışma biçimine son vererek legal-açık alana çıkmasının halkımızın özgürlük mücadelesine yeni imkânlar sunacağı sonucuna varmıştır.

10. Kongremiz söz konusu değerlendirme sonucunda;

1. Kürdistan Sosyalist Partisi'nin legalleşmesine,

2. Söz konusu legalleşme sürecinin bütünlüklü bir biçimde gerçekleştirilmesine,

3. Legalleşme sürecinin hayata geçirilmesi için yeni bir MK'nın seçilmesine,

4. Legalleşme süreci yürütülürken, legal parti somutundaki kazanımlarımızın zarar görmemesi için özen gösterilmesine,

5. Legalleşme kararının hayata geçirilmesi için legal partinin, yurt içi ve dışındaki diğer kurumların uygun hale getirilmesi için gerekli çabanın harcanmasına,

6. MK'nın öncelikli görevinin legalleşme kararının hayata geçirilmesi olduğuna,

7. Legalleşme kararının hayata geçirilmesi için Partinin bütün organ ve üyelerinin seferber edilmesine,

8. Legalleşme kararının hayata geçirilmesi bakımından, var olan legal partinin adına "Kürdistan" kelimesinin eklenmesine, bunun için PSK'nın bütün organ ve üyelerinin gerekli çabayı göstermesine,

9. Legal parti ile bütünleşme sürecinin başarısızlığı halinde, PSK'nın kendi adıyla legale çıkması da dâhil, tüm diğer seçeneklerin hayata geçirilmesinde bütün organ ve üyelerin seferber edilmesine,

10. Bu kararların en fazla iki yıl içinde hayata geçirilmesine,

11. Hedeflenen legalleşme sürecinin tamamlanmasından sonra, seçilen MK'nın görevinin sonlandırıl-

masına karar vermiştir. (<http://www.rojawelat.net/psk/psk-kurdistan-sosyalist-partisi-10-kongre-kararlari-h1536.html>)

10. Kongremizin aldığı kararlar çok net. Ama daha iyi anlaşılması için 10. Kongreye ilişkin bazı bilgilerle desteklenmesi gerekiyor.

10. Kongremizde legalleşmeye ilişkin yapılan tartışmalarda başlıca 3 görüş dile getirildi. Delegelerimizin yüzde yirmiye yakın bir bölümü illegal yapının korunmasından yanaydılar. PSK'nin legalleşmesinden yana olan büyük bölümün içinde az sayıdaki yoldaşımız, kongrenin HAK-PAR'a katılma kararı almasını istiyordu. Kalan çoğunluk ise kendi kimliği ile legalleşmesini savundu. Yapılan tartışma ve maddelerin tek tek oylanması sonucunda legalleşme ilişkin olarak yukarıda yer verdiğim karar alındı.

Kongre sonrası ilk toplantısını yapan Merkez Komitesi legalleşme kararının hayata geçirilmesi için yapılacak çalışmaları tespit etti.

(Bundan sonra yazdıklarım, HAK-PAR Parti Meclisi üyelerinin önemli bölümünün PSK üyesi oldukları, parti organlarında yer aldıkları, 10. Kongremizde legalleşmeye ilişkin alınan karar sürecinin her aşamasında bulundukları akılda tutularak okunmalıdır. Ayrıca PSK olarak HAK-PAR'ın tüzel kimliği ile hiç bir sorunumuz yok. Bizim sorunumuz, 10. Kongrede alınan karara uymayan HAK-PAR üst organlarında da yer alan bazı PSK üyeleriyledir.)

Arkadaşlarımız aldığımız kararı, 2014 yılının Temmuz ayında, HAK-PAR'ın Mersin'de düzenlediği ve Parti Meclisi

üyeleri, il başkanlarıyla komisyon üyelerinin katıldığı Eğitim Çalıştayı'nda, Kemal Abi ve farklı kesimlerden gelen HAK-PAR'lı yöneticilerle paylaşılar.

Mersin Eğitim Çalıştayı'nın bitiminden hemen sonra toplanan HAK-PAR Başkanlık Kurulu toplantısında, HAK-PAR Genel Başkan Yardımcısı Hasan Dağtekin'in sunduğu aşağıdaki tüzük değişikliği önerisi görüşüldü:

“Tüzüğün birinci maddesinde aşağıdaki değişikliğin yapılması önerilir:

PSK'nin legalleşmesinden yana olan büyük bölümün içinde az sayıdaki yoldaşımız, kongrenin HAK-PAR'a katılma kararı almasını istiyordu. Kalan çoğunluk ise kendi kimliği ile legalleşmesini savundu. Yapılan tartışma ve maddelerin tek tek oylanması sonucunda legalleşme ilişkin olarak yukarıda yer verdiğim karar alındı.

PARTİNİN ADI

Partinin adı, **KÜRDİSTAN HAK VE ÖZGÜRLÜKLER PARTİSİDİR.** Partinin Genel Merkezi, Ankara'dadır. Kısaltılmış adı, HAK-PAR'dır (Aynı kalabilir. Yeni ada uygun kısa ad seçilebilir.)...

Değişiklik gerekçesi;

a. Geline aşamada Kürdistan kavramı meşruiyet kazanmıştır. Bunda hem partimizin bu konudaki mücadelesi hem Güney parçasında kurulan Kürdistan Federe Devletin hem de Federe Devletin Türkiye ile olan ilişkilerinin payı vardır.

b. Kürt ulusal hareketinde 'Tek Millet Tek Devlet' 'in bir versiyonu olan 'Demokratik Ulus, Ortak Vatan' adı altında geliştirilen ve yerleştirilmeye çalışılan Türkiyelilik politikası-

nın yerleşmesine karşı sürdürülen politikamız ve duruşumuzun yanı sıra bu ifadeyle de kamuoyuna gerçek çözümün nasıl olması gerektiği sunulur.

c. Kamuoyunda barış ile özdeşleşen mücadelesi ve fikirleri ile tanınan Sayın Kemal Burkay'ın Partimizin Genel Başkanlığını sürdürdüğü esnada isim değişikliğinin gündeme alınması ve gerçekleştirilmesi, bu isim değişikliğinin kamuoyunda önyargısız benimsenmesine ve yerleşmesine olumlu bir katkısı olacaktır.

d. PSK de içinde olmak üzere, Kürt ulusal mücadelesinde yıllarca illegal mücadele yürüten parti ve çevrelerin legalleşme yönündeki çaba ve çalışmalarında partimizi çekim merkezi haline getirecek ve yönünü HAK-PAR'a verenlerin tüm olanaklarıyla HAK-PAR'a kanallı olup mücadele ve birikimini bu yolla Kürt ulusal mücadelesinin hizmetine sunmalarının yolu açılacaktır.” (Değişiklik gerekçesi tarafımdan boldlandı.)

Mersin Çalıştay'ından yaklaşık bir ay sonra Ankara'da toplanan HAK-PAR Başkanlık Kurulu, konuyu tartıştıktan sonra, öneriyi üçe karşı dokuz oyla kabul etti. Ancak önerinin Parti Meclisinde ve ondan önce de il örgütlerinde tartışılmasını kararlaştırdı.

Van, Mersin, Ankara, Diyarbakır ve kısmen de İstanbul'da yapılan tartışmalarda; Ankara üyeleri değişikliğe karşı çıkarken, öteki il örgütlerinde üyelerin büyük çoğunluğu isim değişikliğinin yapılmasından yana görüş belirttiler.

Daha sonra toplanan HAK-PAR Parti Meclisi, isim değişikliği önerisinin

Ne yazık ki red oyu kullananlar arasında 10. Kongremize katılan ve Başkanlık Kurulunda olumlu oy veren bazı PSK'li üyeler de vardı. Ortaya ilginç bir durum çıkmıştı. Diğer siyasi geleneklerden gelen meclis üyeleri isim değişikliği konusunda olumlu tavır alırlarken, bazı PSK'liler kongrelerinin aldığı kararı tanımayarak, bugün yaşanan sorunlara yol açtılar.

kongreye götürülmesini 13'e karşı 17 oyla reddetti. Ne yazık ki red oyu kullananlar arasında 10. Kongremize katılan ve Başkanlık Kurulunda olumlu oy veren bazı PSK'li üyeler de vardı. Ortaya ilginç bir durum çıkmıştı. Diğer siyasi geleneklerden gelen meclis üyeleri isim değişikliği konusunda olumlu tavır alırlarken, bazı PSK'liler kongrelerinin aldığı kararı tanımayarak, bugün yaşanan sorunlara yol açtılar.

Tabii şu soru sorulabilir. Kongreye katılan ve alınan kararın her aşamasında bulunan bazı PSK'liler, niye bu karara uymadılar? Bu arkadaşların değişik zamanlarda dile getirdikleri görüşlere, daha doğrusu Kongre kararını çiğneyerek disiplin suçu işlemelerine getirdikleri gerekçelere göre:

- İsim değişikliğine “şimdilik” gerek yoktu. Zamanı değildi. Hatırlanacağı gibi benzeri bir gerekçe HAK-PAR programına “Federasyon” talebini almak için yürüttüğü tartışmalarda da dile getirilmiş, bu talebin kabul edilmesi halinde partinin kapatılabileceği ileri sürülmüştü. Ama öyle olmadı. HAK-PAR cesaretli davrandı, tabanda tartışarak federasyon talebini programına aldı ve legal Kürd siyaseti tarihinde bir ilke imza attı. Bu arkadaşlara kalsaydı HAK-PAR programında bugün federasyon talebi olmayacaktı.

- Verili şartlarda öneriyi kabul edip partinin adını Kürdistan HAK-PAR yapmak onu işlevsiz hale getirecek, “sadece Diyarbakır’da faaliyet yürütebilecek bir sivil toplum örgütüne” dönüştürecektir.

- Bu isimle Kuzey Kürdistan’ın birkaç kenti dışında, Türkiye’nin herhangi bir ilinde parti tabelası asmak, bu isimle etkinlikler yapmak olanaksız hale gelecektir...

Tabii bu ve benzeri gerekçelerin hepsi yerinde ve doğru olabilir. Ama bu arkadaşlarımız da iyi bilirler ki benzeri görüşler, Kongrede karar tartışılırken de dile getirildi. Kongre tartışmalar sonunda legalleşme kararını verdi ve bu kararın hayata geçirilmesine ilişkin, kongrede dile getirilen farklı görüşleri dikkate alarak bir yol haritası çizdi. Bu aşamadan sonra hiç bir PSK üyesi, özellikle de kongre delegeleri “ben kongrede şunları, falan kişiler de bunları dediler” diyerek, Kongre kararının hayata geçirilmesinde üzerine düşen görevi yerine getirmekten kaçınamaz; hele de Kongrenin, bu durumu öngörüp “Legalleşme kararının hayata geçirilmesi bakımından, var olan legal partinin adına “Kürdistan” kelimesinin eklenmesine, bunun için PSK’nin bütün organ ve üyelerinin gerekli çabayı göstermesine” diye karar almasından sonra...

10. Kongremiz ile HAK-PAR’ın kongresi arasında azami 4 ay, yukarıda adı geçen Başkanlık Kurulu Toplantısı

ile Parti Meclisi Toplantısı arasında ise azami 2 ay geçti. Peki bu kısa sürede Türkiye ve Kuzey Kürdistan’da geriye doğru ne gibi değişiklikler oldu da, HAK-PAR’ın isim değişikliği şimdilik gereksiz hale geldi? Bu değişikliğin yapılması halinde partiyi Diyarbakır için ‘sivil toplum örgütü’ haline gelme riskiyle karşı karşıya bırakacak ne gibi gelişmeler olmuştu? Ve daha da önemlisi hangi olumsuz gelişme partiyi Kuzey Kürdistan’ın birkaç kenti dışında Türkiye’nin hiç bir ilinde tabela asamayacak, siyasi faaliyetlerde bulunamayacak hale getirecekti?..

Bazıları ise, “Kürdistan” ismine gerek olmadığını, HAK-PAR’ın zaten

Bazıları ise, “Kürdistan” ismine gerek olmadığını, HAK-PAR’ın zaten Kürdistan’da bir parti olduğunu ileri sürdüler. Şimdi bu arkadaşlara HAK-PAR’ın demokratikleşme programında Kürdlerin kendi adıyla siyasi partiler de dahil örgütler kurma hakkı olduğunun belirtildiğini, illegal Kürd örgütlerinin kendi adı ve programlarıyla legale çıkmalarının talep edildiğini söylersem bir faydası olur mu?

Kürdistan’da bir parti olduğunu ileri sürdüler. Şimdi bu arkadaşlara HAK-PAR’ın demokratikleşme programında Kürdlerin kendi adıyla siyasi partiler de dahil örgütler kurma hakkı olduğunun

belirtildiğini, illegal Kürd örgütlerinin kendi adı ve programlarıyla legale çıkmalarının talep edildiğini söylersem bir faydası olur mu?

Tartışmalar esnasında bize “niye HAK-PAR kongresinde imza toplayıp isim değişikliğini gündem maddesi haline getirmediğiniz, bunu yaparabilirdiniz” diyorlar.

Evet doğrudur, imza toplayıp isim değişikliğini kongrenin gündemine sokabilirdik. Ama bilerek yapmadık, olası riski göze almadık. Çünkü Kürdistan’da bir yapı olduğunu söyleyen (ben değil

yöneticileri böyle olduklarını ifade ediyorlar) bir partinin kongresinde, Kürdistan adını alma önerisinin reddedilmesinin ağır ve ahlaki sorumluluğunu, öneriyi yapanlar olarak üstlenemezdik.

Bize ayrıca “2 yıl zamanınız vardı, acele etmenize gerek yoktu” deniliyor. Ama biz acele etmedik ki...

Kürdistan bir yapı olduğunu söyleyen (ben değil yöneticileri böyle olduklarını ifade ediyorlar) bir partinin kongresinde, Kürdistan adını alma önerisinin reddedilmesinin ağır ve ahlaki sorumluluğunu, öneriyi yapanlar olarak üstlenemezdik.

Aslında, 10. Kongremizin çizdiği yol haritası bizi HAK-PAR kongresinden hemen sonra ikinci seçeneği hayata geçirmekle görevlendirmişti. Ama biz 2015 yılında HAK-PAR’ı seçimlere sokacaklarını söyleyen yöneticilerine fazladan sorun çıkarmamak için bir müddet daha beklemeyi uygun bulduk.

Bu arada toplanan PSK Yurtdışı Koordinasyon Kurulu, HAK-PAR yönetiminde yer alan PSK üyesi arkadaşlarımızla Parti arasında yaşanan sorunların çözümü için bir komisyon oluşturma kararı aldı. Oluşturulan komisyonun Ankara’da yaptığı görüşmeler sonunda bir “Protokol” da imzalandı. Protokol’un sonunda şöyle deniliyor: “Bu gün, parti gündemimizde olan tüzüksel kimi tartışmaları da partimizin çok sesli demokratik süreçler işleten dinamik yapımızın göstergesi olarak algılıyoruz. Kuşkusuz tüm enerjimizi ayırdığımız seçimlerin ardından, ilk Parti Meclisi toplantımızın gündemine alarak tartışacağımız bu önerilerin partimizi daha güçlendireceğine inanıyoruz.”

Elhak, protokola imza atan arkadaşı-

mız sözünü yerine getirdi. Hem HAK-PAR Kızıltepe örgütünün açılışında bu konunun ele alınarak değerlendirileceğini söyledi, hem de konuyu protokolde belirtildiği gibi 7 Haziran seçimlerinden sonra toplanan Parti Meclisi’nin gündemine taşıdı.

Rahmetli Fehmi Demir, bu yılın 27-28 Haziran tarihlerinde yapılan Parti Meclisi Toplantısından sonra, 02 Temmuz tarihinde örgütünün tabanına gönderdiği genelgede şunları diyor: “(...) 3.Tüzük taleplerinin değerlendirilmesi

“Bilindiği üzere Olağan Büyük Kongremiz öncesinde parti isminin değiştirilmesi gündeme getirilmiş ve yapılan tartışmalar sonucu değişiklik önerisi benimsenmemiştir. Seçim öncesi yurt dışından gelen iki arkadaşın da katıldığı bir toplantıda ben konuyu ilk PM toplantısında gündeme alma sözü vermiştim. Bu çerçevede PM gündemindeki bu konuyu tartıştı. **PM üyelerimizin önemli bir bölümü bu konunun Olağan kongremizde sonuçlandığını, tekrar gündeme almanın doğru olmadığını ifade etmiştir.** Yapılan tartışmalar sonucunda, parti tabanının görüşü alındıktan sonra önümüzdeki ilk PM toplantısında konunun karara bağlanması benimsenmiştir.” (*Ben boldladım.*)

Belli ki rahmetli Fehmi Demir, “bu konunun olağan kongrede sonuçlandığını” söyleyen ve bu nedenle “gündeme almanın doğru olmadığını ifade eden” Parti Meclisi üyelerinin “önemli bir bölümü”ne Protokolü hatırlatarak, onları “parti tabanının görüşünü alarak bir sonraki ilk Parti Meclisi toplantısında sonuçlandırılması” konusunda ikna etmiş.

Burada bir yanlışı düzelterek devam

Ama sorunun koltuk sevdası ve kişisel meselelerden kaynaklandığını iddia etmek büyük bir haksızlıktır. Kongre kararını hayata geçirirken yapılan eksikliklerle, Kongre kararına uymamayı, kararı eğip bükmeyi aynı kefeye koymak da yanlıştır ve tasvip edilemez.

edeyim. “Bu konu”, yani isim değişikliği, “Parti Meclisi üyelerinin önemli bir bölümü”nün söylediği gibi olağan kongrede sonuçlanmadı, çünkü konu kongre gündemine alınmadı bile. Kongre, gündemine almadığı bir konuyu nasıl sonuçlandırır, ben anlamış değilim...

Dahası, bu konunun gündeme alınmasını doğru bulmayan yöneticilerin aldıkları kararı hayata geçirecekleri konusunda kuşkuvarım vardı ve ne yazık ki bu kuşkuvarım doğru çıktı. 27-28 Haziran tarihinden benim Kürdistan’a dönüş tarihim olan 17 Ekim’e kadar konu parti tabanında tartışılmadı; şu ana kadar bile tartışılmış değil. Arkadaşlarımız, 7 Haziran seçimlerinde hangi PSK’linin ne yaptığının peşine düşmek, yanlış bilgi yaymak ve çarpıtmalarda bulunmak yerine, Parti Meclisi’nde alınan kararı hayata geçirmek için çaba sarfetseydiler ve bu amaçla tabanın görüşünü alsaydılar daha hayırlı bir iş yapmış olurlardı. Ama ne yazık ki öyle olmadı.

Bazı haksız eleştiriler ve çarpıtmalar

Aralarında iyi niyetinden asla şüphe etmediğimiz bazı arkadaşlar, sorunların “koltuk sevdası” ve kişisel meselelerden kaynaklandığını söylüyorlar. Merkez Komitesi olarak 10. Kongre kararını hayata geçirmek konusunda yeterli duyarlılığı, dikkat ve özeni göstermemiş olabiliriz. Aşırı iyimser davrandığımız ise bir gerçek. Ama sorunun koltuk sevdası ve kişisel meselelerden kaynaklan-

dığını iddia etmek büyük bir haksızlıktır. Kongre kararını hayata geçirirken yapılan eksikliklerle, Kongre kararına uymamayı, kararı eğip bükmeyi aynı kefeye koymak da yanlıştır ve tasvip edilemez.

Çarpıtılan konuların başında ise benim rahmetli Fehmi Demir ile yaptığım görüşme geliyor. PSK Yurtdışı Koordinasyon Kurulu kararınca oluşturulan komisyon, hem bize hem de HAK-PAR’a çağrıda bulunarak, yaşanan sorunları çözmek amacıyla benim ve Fehmi Demir’in biraraya gelmesini istedi.

Fehmi Demir ile Almanya’da, 5 Eylül’de yapılan HAK-PAR Parti Meclisi toplantısından sonra biraraya geldik. Rahmetli’ye ilk sorum, “Kekê Fehmi Parti Meclisi Toplantısı’ndan sonra yeni bir şey var mı” oldu. Rahmetli, “Bu toplantıda ağırlıkla 1 Kasım seçimlerini görüştük. Bazı arkadaşlarımız tüzük değişikliğini tabanda tartışmak yerine bu konuda bir konferans yapmayı önerdiler vb” mealinde bazı şeyler söyledi.

Görüşme esnasında HAK-PAR’lı arkadaşlar, bizden 3 şey talep ettiler:

1. PSK yeni bir kongre yapsın ve kongrede aldığı kararı değiştirsin,

2. PSK Merkez Komitesi karar alsın HAK-PAR’a katılsın.

3. Bu olmazsa, MK’nin gönül rahatlığı ile 10. Kongre kararını hayata geçirdik demesi için, Diyarbakır’da partinin kuruluşunu yapılsın ve daha sonra karar alınarak HAK-PAR’a katılsın.

Bu taleplerin ilki hariç diğerleri sorunlu ve hakaret içeriyor. Talepte bulunan arkadaşlar Parti üyesi de oldukları

için, PSK'nin yeni bir kongre yapmasını isteyebilirler. Ama MK'ye keyfi davranmasını, 10. Kongremizin kendisine vermediği bir yetkiyi kullanıp HAK-PAR'a katılma kararını vermesini önermek, sorunlu bir anlayışı ifade etmektedir.

Bilinmelidir ki biz, gönlümüz ve vicdanımız rahatlasın diye değil, 10. Kongremizin kararı uyarınca PSK'nin legalleşmesi için çabalıyoruz.

Empati yapmak insanı rahatlatır, gerçekleri daha net görmesini sağlar. Bizden bu taleplere cevap bekleyen Arif Sevinç'e önerim, yukarıdaki üç talepte yer alan PSK teriminin yerine HAK-PAR', HAK-PAR teriminin yerine PSK koysun ve kendisine cevap versin...

Bir başka çarpıtma ise benim Amed'e döndüğüm günün akşamı HAK-PAR'lı arkadaşlarla yaptığımız toplantıya ilişkin. Arif Sevinç eksik söylüyor. Ben Piro'ya "arkadaşların bugün yayınladıkları Başkanlık Kurulu bildirisinin dışında yeni bir şey söyleyecekler mi" dedim. Konunun açıklığa kavuşması için adı geçen Başkanlık Kurulu Bildirisi'ne bakmak gerekiyor: Bana "hoş geldin" diyerek başlayan bildiride, devletin ret ve inkar politikalarından, Ortadoğu'da yaşanan gelişmeler ve devletin Kürd siyasetçi ve partilerine yönelik baskılarından bahsediliyor. PSK'nin almış olduğu legalleşme kararının önemi ve partimizin HAK-PAR'ın oluşumu ve bugüne gelişindeki rolü anlatılıyor. Başkanlık Kurulu Bildirisi'nin sonunda şöyle deniliyor: "HAK-PAR olarak, tıpkı PSK kurucusu ve lideri Sayın Kemal Burkay'ın yaptığı gibi, Sayın Genel Sekreter Mesut TEK 'i de HAK-PAR ile PSK'nin bütünleşmesinde rol oynamaya, HAK-PAR'a katılmaya, üye olmaya çağırıyor,

bundan gurur duyacağımızı ifade ediyoruz." 16 Ekim 2015 (http://www.hakpar.org.tr/root/index.php?option=com_content&view=article&id=1049%3Ahos-geldin-sayin-mesud-tek&catid=1%3Ason-haberler&Itemid=50&lang=tr)

Talepte bulunan arkadaşlar Parti üyesi de oldukları için, PSK'nin yeni bir kongre yapmasını isteyebilirler. Ama MK'ye keyfi davranmasını, 10. Kongremizin kendisine vermediği bir yetkiyi kullanıp HAK-PAR'a katılma kararını vermesini önermek, sorunlu bir anlayışı ifade etmektedir.

Amed'e 10. Kongre kararımızı hayata geçirmek amacıyla geldiğim bilinmesine rağmen ve bu konuda yaşananların sıcaklığı henüz devam ederken, HAK-PAR Başkanlık Kurulu tarafından Sayın Kemal Burkay'ın yaptığı gibi HAK-PAR'a katılmaya çağırılmam, en azından siyasi nezaketsizliktir.

Görüldüğü gibi HAK-PAR Başkanlık Kurulu'nun bildirisinde yeni bir öneri yok.

Haksızlık yapmayayım. HAK-PAR'ın önerisi olduğundan pek emin değilim ama Arif Sevinç yeni bir öneride bulundu: PSK DBP gibi bölge partisi olsun, HAK-PAR da HDP gibi Türkiye partisi olsun!...

Diğer bir çarpıtmada ise, bizim HAK-PAR'ı dışlayarak legalleşme kararını hayata geçirmeye çalıştığımız iddia ediliyor. Aksine, 18 Ekim günü yapılan PSK Meclis toplantısının sonuç bildirisine bakıldığında, yurtdışındakiler hariç, PSK meclisini oluşturanların hemen hepsinin HAK-PAR'ın kuruluşunda yer aldıkları, HAK-PAR'ın her kademesinde görev üstlendikleri ve HAK-PAR'ın bugünlere gelmesinde her türlü feda-

karlılıkta bulundukları görülecektir. (<http://www.rojawelat.net/kurdistan/psknin-kendi-kimligi-ile-ulkeye-donusu-kurt-halkinin-ve-demokrasi-guclerinin-ortak-zaferidir-h1493.html>)

Ama kongre kararına uymayanlardan bazılarının toplantılara çağrılmadıkları kastediliyorsa, evet doğrudur, onları toplantılara çağırmadık. Çünkü kendileri de uzun yıllara dayanan örgütlü mücadelelerinden biliyorlar ki illegal partilerde hakkında soruşturma açılan üyeler parti çalışmalarına katılamazlar, toplantılara çağrılmazlar. Kaldı ki Diyarbakir'deki ilk açık toplantıya katılanlar arasında soruşturmaya uğrayanların görüş ve değerlendirmelerini dile getirenler de oldu, ne konuşmalarına engel olundu, ne de kıyamet koptu...

Sonuç olarak şunu söyleyebiliriz.

Kuzey Kürdistan ulusal demokratik mücadelesinde önemli bir siyasi ve kültürel damarı oluşturan, Kürdistan'ın diğer parçalarında hak ettiği bir prestije sahip Kürdistan Sosyalist Partisi, legal mücadele olanakları olmadığı dönemlerde legal araçların yanı sıra legal partiler de kurarak veya kurulmasına katkıda bulunarak politik alana müdahale etmek istiyordu. Bugün PSK bu görevi legal ve açık alanda örgütlenerek yerine getiriyor.

PSK, illegal bir Kürdistanî yapıyı legal alana çıkartarak bu alanda var olan tecrübe havuzuna katkı sunuyor.

PSK, Kuzey Kürdistan'da hiç bir siyasi yapıya alternatif olmak amacıyla

PSK, hiç bir Kürdistanî yapıyı kendisine karşıt olarak görmüyor. Bir yandan onlarla Kürdistan davasına hizmette yarışırken, bir yandan da Kürdlerin ulusal demokratik haklarını elde etmesi için, onlarla ortaklaştığı noktalarda iş ve güçbirliği yapmak istiyor.

legalleşmiyor, Kürd halkının ulusal demokratik mücadelesine daha fazla katkı sunmak için açık alanda örgütleniyor.

PSK, hiç bir Kürdistanî yapıyı kendisine karşıt olarak görmüyor. Bir yandan onlarla Kürdistan davasına hizmette yarışırken, bir yandan da Kürdlerin ulusal demokratik haklarını elde etmesi için, onlarla ortaklaştığı noktalarda iş ve güçbirliği yapmak istiyor.

Kuzey Kürdistan'ın içinde bulunduğu hassas dönemin farkında olan, bu konuda üzerine düşen görevleri yerine getirmek isteyen ve 10. Kongre ile “yeni ve tarihi” bir süreç başlatan PSK, “Bu süreç 40 yıllık mücadele geleneğinin özgürlükle taçlandırılacağı yeni bir dönemdir. Böyle bir süreç daha büyük emek, dayanışma, özveri ve kenetlenmeyi gerektirir. Bu ise, 40 yıllık süreçte emeği geçen bütün dost ve arkadaşların dava çizgisinde bizimle birleşmesiyle daha olanaklı hale gelir” diyor.

Bunun için PSK Meclisi, “şu veya bu nedenle partiden uzaklaşan, aktif mücadeleden el çeken ya da başka platformlarda siyasal faaliyet yürüten arkadaşlarını, emeklerine sahip çıkmaya, Kuzey Kürdistan özgürleşene kadar mücadele bayrağını PSK çatısı altında hep birlikte taşımaya” çağırıyor. 2 Kasım 2015

Suriye; Siyasi Çözüm ya da Herkes İçin Kıyamet

Bayram BOZYEL

24 Kasım'da bir Rus savaş uçağının sınır ihlali nedeniyle Türk F-16'ları tarafından düşürülmesi, Suriye krizini yeni bir aşamaya taşıdı. Hatay Yayladağı sınırının Suriye tarafına düşen Rus uçağının pilotlarından bir öldü diğeri ise sonradan kurtarıldı.

Bu olaydan sonra dünyada nefesler tutuldu ve diplomasi trafiği hiç olmadığı kadar hızlandı.

Rus uçağını düşüren Türkiye hemen Batılı devletler nezdinde girişimlerde bulundu. Başta Obama olmak Avrupa liderleri gelişmeden haberdar edildi. NATO, konuyu ele almak üzere acil olarak toplantıya çağrıldı.

Türkiye, Rus uçağını düşürmesine gerekçe olarak bir süredir uyguladığı an-gajman kurallarını gösteriyor ve ısrarlı uyarılara aldırmayarak Türk sınırını ihlal

ettiği için uçağın düşürüldüğünü belir-tiyor. Ekim ayında da benzer ihlallerin yaşandığı ve bundan dolayı Rus tarafının uyarıldığına altını çiziyor.

Rusya'nın bu olaya tepkisi ise çok sert oldu. Rusya lideri Putin, Rus uçağının dü-şürülmesini, Türkiye'yi kastederek 'terö-ristleri destekleyenler tarafından arkadan hançerlenmek' olarak nitelendirdi. Putin, açıklamasında ayrıca Türk Rus ilişkileri-nin bu olaydan ciddi olarak zarar görece-ğini dile getirmeyi de ihmal etmedi.

Benzer sertlikte bir tepki de Dışişleri Bakanı Lavrov'dan geldi. Rus bakan Ser-gey Lavrov bir gün sonrası için planlanan Türkiye ziyaretini iptal ederek, vatandaş-larına Türkiye'ye gitmemeleri yönünde çağrıda bulundu.

Elbette salt bu olaydan dolayı kimse Rusya'nın Türkiye'ye bir savaş ilan ede-

ceğini beklemiyor. Ancak söz konusu olayın iki ülke ilişkilerini ciddi bir şekilde etkileyeceğine de kuşku yok. Önümüzdeki dönemde bu olayın yansımaları daha net biçimde ortaya çıkacak.

Batılı yetkililer şimdilik iki ülke arasındaki tansiyonu yatıştırma çabası içinde. Obama konuyla ilgili yaptığı açıklamada Türkiye'nin sınırlarını koruma hakkını olduğunu söyledi. Ancak ABD'nin bu krizde taraf olmamak için gösterdiği çaba gözden kaçmıyor. Öteki batılı yetkililer de -sorun daha çok derinleşmeden- Türkiye ile Rusya arasındaki diplomasi kanallarının işletmesi için girişimlerini sürdürüyor.

Öte yandan Suriye krizinin kontrol altına alınmaması halinde gelişmelerin istenmeyen yönler doğru evrilmesi ihtimal dışında değil. Daha önce böyle bir olayın olacağına da kimse'nin ihtimal verdiği yoktu. Ancak oldu. Bu demektir ki, Suriye krizi kendi başına bırakıldığı takdirde bundan daha ciddi arzulanmayan gelişmeler gündeme gelebilir.

Rusya'nın Bölgeye Aktif Dönüşü

Rus uçağının Türkiye tarafından düşürülmesi Suriye krizinde yeni bir aşamaya geçildiğinin göstergesi. Söz konusu kriz iyi yönetilmediği takdirde, yeni ve daha kötü gerilimlere kapı aralanabileceği gibi, bu son olay sorunun çözümü bakımından yeni bir fırsata da dönüşebilir.

Esasen Suriye krizinde geline bu safhanın, Rusya'nın Eylül ayında Suriye'ye aktif dönüşüyle aralandığını söylemek mümkün. Gerçi Esad rejiminin bugüne kadar esas olarak Rusya desteği ile ayakta durduğu sır değil. Ancak geç-

mişten farklı olarak Rusya, son birkaç aydır Suriye'de doğrudan sahneye indi. Suriye'nin Akdeniz kıyısında hava ve deniz üsleri kurdu, savaş gücünü tahkim etti. Ardından da rejim muhaliflerine dönük yoğun hava bombardımanlarına girişti. Rusya Suriye'de sadece IŞİD mevzilerini hedef almakla kalmadı, Türkiye'nin desteklediği muhalif güçlere de saldırılar gerçekleştirdi. Düşürülen Rus uçağının Türkiye'nin sınır bölgesindeki muhalif güçleri bombalarken vurulduğu iddiası da söz konusu tabloyu tamamlar nitelikte.

Esasen Suriye krizinde geline bu safhanın, Rusya'nın Eylül ayında Suriye'ye aktif dönüşüyle aralandığını söylemek mümkün. Gerçi Esad rejiminin bugüne kadar esas olarak Rusya desteği ile ayakta durduğu sır değil. Ancak geçmişten farklı olarak Rusya, son birkaç aydır Suriye'de doğrudan sahneye indi.

02.10.2015 tarihli konuyla ilgili bir yazımda Rusya'nın Suriye'de açıktan sahneye inişine ilişkin şu belirlemelerde bulunmuştum.

'Rusya en başta bölgede hala önemli bir oyun kurucu olduğunu göstermek istiyor olabilir.

Rusya, Suriye'nin yeniden şekillenmesinde masada aktif bir rol kapmak arzusunda olabilir.

Rusya'nın müdahalesi Beşar Esad'ın elini güçlendirerek rejimin ömrünü uzatabilir.

Rusya'nın müdahalesi IŞİD'e karşı verilen savaşa yeni bir ivme kazandırarak hayırlı bir sonuca da yol açabilir.

Rusya'nın söz konusu müdahalesinden sonra ABD ve Türkiye gibi ülkele-

rin Suriye'yi tek yanlı bir biçimde şekillendirmeleri artık zor.

Öte yandan, mevcut durum Rusya ve ABD arasında Suriye'de bir sıcak sürüşme ihtimalini -az da olsa- beraberinde getirebilir.'

Benim Rusya ile ABD arasında çıkmasını öngördüğüm sıcak sürüşme ihtimali ise farklı bir noktada, Rus-Türk hava kuvvetleri arasında su yüzüne çıktı

Peki, uçak düşürme olayı Türk -Rus ilişkilerine, özelde Suriye'de sahaya nasıl yansiyabilir?

Türkiye'nin Suriye politikasının Kürt karşıtlığı temelinde şekillendiğini söylemek abartı değil. Oysa Türkiye'nin Suriye Kürtlerine ilişkin takındığı tutum, onu sadece Suriye'de çıkmazla karşı karşıya bırakmıyor, içerde de benzer olumsuz sonuçlara yol açıyor.

Öncelikle Rusya'nın, ekonomik yaptırımlarla Türkiye'yi köşeye sıkıştırmaya yöneleceği açık. Ama daha da önemlisi Rusya, Türkiye'nin Suriye'deki manevra alanını daraltma niyetini saklamıyor. Daha şimdiden Rusya, Lazkiye yakınlarına S-400 hava savunma sistemini yerleştirmeye karar vermiş durumda. Bundan amacın Türkiye'nin havadan Suriye'ye yaklaşmasını engellemek olduğu belli. Rusya, Türkiye'nin Suriye içinde hava gücü desteğinde bir tampon bölge oluşturma girişimine karşı açık bir tutum içinde. Ayrıca Türkiye denetimindeki muhaliflere dönük saldırılarını daha da yoğunlaştıracağı benziyor. Böylece Viyana sürecine, söz konusu unsurların etkinliğini kırarak gitmek istiyor olabilir. Rusya ayrıca IŞİD ile ilişkileri üzerinden Türkiye'yi uluslararası alanda teşhir etme ve onu yalnızlaştırma yoluna gidebilir. Özetle Türkiye ile

Rusya arasındaki ilişkiler bakımından gerilimli bir sürece girildiğini söylemek mümkün.

Suriye, Türkiye İçin Tam Bir Açmaz

Öte yandan Suriye krizinin faturasını en çok ödeyenlerin başında Türkiye geliyor. İşin başından itibaren Türkiye, Suriye'de bir rejim değişikliğine odaklanarak kendini bağladı. Ardından rejim değişikliği adına olur olmaz muhaliflere kesenin ağzını açtı. Türkiye'nin IŞİD'i desteklediğine dair yaygın iddialar söz konusu. Buna karşın, Türkiye şimdiye kadar söz konusu iddialara ilişkin inandırıcı bir tutum ortaya koymuş değil. Suriye iç savaşından kaçan milyonlarca mültecinin Türkiye'de yol açtığı maddi, manevi ve insani yük de cabası.

Ancak Türkiye'yi Suriye'de çamura saplayan temel etken onun izlediği Kürt karşıtı politika. Türkiye bu politikasına gerekçe olarak PYD'nin PKK ile ilişkilerini gösterme çabası içinde. Ancak gerçek durum başkadır. PYD-PKK ilişkisi gerekçesi, izlenen Kürt karşıtı politikayı haklı göstermek için kullanılan bir argümandır. Türkiye PKK'ye ilişkin tutumundan bağımsız olarak Suriye Kürtleri hakkında ilkesel bir tutum alabilir, onların ulusal haklar uğrındaki mücadelesine arka çıkabilirdi. Türkiye'nin Suriye politikasının Kürt karşıtlığı temelinde şekillendiğini söylemek abartı değil. Oysa Türkiye'nin Suriye Kürtlerine ilişkin takındığı tutum, onu sadece Suriye'de çıkmazla karşı karşıya bırakmıyor, içerde de benzer olumsuz sonuçlara yol açıyor.

Türkiye'nin gündeminden uzun bir zamandır düşmeyen tampon/güvenli bölge hesabının gerisinde de Kürt kar-

Bu koşullarda Suriye'nin geleceğinde Kürtlere önemli bir rol biçileceği muhakkak. Buna karşın Kürtlerin hızla telafi etmeleri gereken zaafı söz konusu. Suriye Kürdistan'ında PYD'nin kurduğu mutlak egemenlik başlı başına bir sorun kaynağı.

şitliğinin yattığına şüphe yok. Bugün Türkiye'nin güvenli bölge olarak oluşturmaya çalıştığı Cerablus-Azez hattı esas olarak bir Kürt coğrafyası. Türkiye, sıklıkla savaştan kaçan mülteciler için bir güvenli bölgenin oluşumundan yana olduğunu ileri sürüyor. Ancak buradaki esas hesabın Kürt koridorunu kesmek olduğunu bilmeyen yok. Cerablus-Azez hattının Türkiye ya da Türkiye'ye yakın güçlerin kontrolüne geçmesi, Suriye Kürt coğrafyasının aradan kopartılarak bütünlüğünün engellenmesi demek. Böyle bir durum, Cizre'den Kobani'ye kadar uzanan Kürt koridorunun Afrin bölgesiyle arasına bir set çekilmesi anlamına gelir.

Ne var ki Rusya'nın Suriye'de doğrudan sahaya inmesi ve son olarak Rus uçağının düşürülmesinin ardından Türkiye'nin Suriye politikası tam bir açmazla karşı karşıya. Türkiye'nin yandaş muhalifler üzerinden Suriye'nin geleceği üzerinde etkili olması bundan böyle sanıldığı kadar kolay olmayacak. Güvenlik Bölge tezi Rusya'nın itirazıyla daha sert bir biçimde karşılaşılabilecek. Daha da kötüsü Suriye Kürtlere karşı izlenen politika Türkiye'nin kendi içindeki çözüm iklimini zora soktu ve bunun etkileri bir süre daha devam edecek.

Kürtler İçin Tarihi Fırsat

Suriye krizi bütün insanlığı tehdit eder bir boyuta ulaştı, ama ironik bir biçimde Kürtler için bir fırsat kapısı

aralandı. Esad rejiminin savaş cephesini daraltmak amacıyla güçlerini Rojava'dan çekmesinin ardından bölge Kürtlerin eline geçti.

Suriye'de Kürtler geçen zaman içinde önemli başarılarla imza attı. IŞİD barbarları, işin başından itibaren bölgesel hesapları önünde Kürtleri bir engel olarak gördü. Önce Güney Kürdistan'a dönük ani saldırılara girişti. Sonra Güney'den peş peşe darbeler alınca yüzünü Kobani'ye çevirdi. Kobani'yi düşürerek egemenlik alanını Türkiye sınırına kadar uzatmak istedi. Bu amaçla kırsal kesimden başlayarak bütün vahşetiyle Kobani üzerine yürüdü. Buna karşın, Kürt güçleri kenti IŞİD çetelerinden korumak için insanüstü bir direniş sergiledi. Kobani, Kürt halkının var olma mücadelesinde bir sembole dönüştü. Dünyadaki bütün Kürtler Kobani savunması etrafında birleşti. Güney Kürdistan'dan gelen peşmergelerin Kobani savunmasında aktif rol almaları dört parçadaki ulusal dayanışmayı daha da güçlendirdi. Özetle Kürt güçlerinin Kobani savunmasında ortaya koyduğu mücadele azmi bütün dünyada hayranlık uyandırdı. Bu gün gerek Irak gerekse Suriye düzleminde IŞİD'e karşı savaşta Kürtlerin başat bir rol oynadığı gerçeği bütün dünyada kabul görüyor. Bu nedenle de dünyanın her yanından Kürtlere ilgi ve destek artıyor.

Bu koşullarda Suriye'nin geleceğinde Kürtlere önemli bir rol biçileceği muhakkak. Buna karşın Kürtlerin hızla telafi etmeleri gereken zaafı söz konusu. Suriye Kürdistan'ında PYD'nin kurduğu mutlak egemenlik başlı başına bir sorun kaynağı. PYD'nin diğer Kürt güçlerine çıkardığı çeşitli sıkıntı ve engellemeler Kürt davasına zarar veriyor.

Güney Kürdistan'da eğitilen Rojavalı peşmergelerin Suriye tarafına geçişi PYD tarafından engelleniyor. Hâlbuki böyle bir gücün Rojava'ya geçişi Kürtlerin IŞİD'e karşı güç dengesini bir anda değiştirebilir. Kürtlerin birliği sadece bir ulusal seferberlik hali yaratmakla kalmaz, aynı zamanda hareketin uluslararası düzeydeki prestijini de artırır. Son dönemde ABD'li yetkililerin Kürtlere birlik yönünde yaptığı çağrı bu açıdan anlamlı.

Şurası çok açık; Suriye'de Kürtlerin önlerine çıkan tarihi fırsatı değerlendirmeleri, onların kapsamlı bir ulusal mutabakat gerçekleştirmelerine ve askeri güçlerini ortak harekete geçirmelerine bağlı.

Suriye'de Tek Seçenek Siyasi Çözüm

Suriye krizi sürdürülebilir olmaktan çıkmış durumda. Suriye'den kaynaklı yangının alevleri dünyanın her yanında can yakıyor. Suriye'deki sorun artık bir rejim değişikliği sınırlarını aştı ve gerçek anlamda bir uluslararası soruna dönüştü. Suriye krizi, özel olarak da IŞİD'in peydahlanmasından sonra ortaya çıkan durum bütün insanlığı tehdit eder bir boyuta ulaştı. Özellikle de IŞİD'ten kaynaklı terör dalgası dünyamızı güvensiz hale getirdi. IŞİD'in 10 ay arayla Paris'te gerçekleştirdiği katliamlar Avrupa'yı şoke etmiş durumda. IŞİD saldırılarının yol açtığı panik ve güvensizlik duygusu nedeniyle Fransa'da ülke düzeyinde olağanüstü durum ilan edildi. Bu İkinci Dünya Savaşı'ndan bu yana ilk kez yaşanan bir durum. Belçika'da ordu sokaklara çıkmak zorunda kaldı. Bütün Batı başkentleri alarmda. Neredeyse insanlar sokağa çıkmayacak. Terör Avrupa'yı rehin alacak bir kapasiteye ulaştı.

Suriye krizi sürdürülebilir olmaktan çıkmış durumda. Suriye'den kaynaklı yangının alevleri dünyanın her yanında can yakıyor. Suriye'deki sorun artık bir rejim değişikliği sınırlarını aştı ve gerçek anlamda bir uluslararası soruna dönüştü.

Daha önce benzer bir terör saldırısı da Mısır'da gerçekleşti. 31 Ekim'de Sina'dan kalkan bir Rus yolcu uçağı IŞİD'in gerçekleştirdiği bir saldırı sonucu düştü. Uçağın düşmesi sonucu içindeki 224 yolcu ve personel yaşamını yitirdi. Yine bu tür bir saldırı Lübnan'ın başkenti Beyrut'ta Hizbullah hedeflerine karşı gerçekleştirildi ve bu olayda da 43 kişi hayatını kaybetti.

IŞİD'in Türkiye'nin değişik yerlerinde ardı ardına gerçekleştirdiği kanlı saldırıların etkisi ise halen taze. Suroç, Diyarbakır ve son olarak Ankara'da gerçekleştirilen katliamların amacı bir yandan Kürtlere ve Türkiye'ye gözdağı vermek, daha da önemlisi Türkiye'de bir iç savaşı tetiklemektir.

Suriye krizi sadece dünyayı güvensiz hale getirmekle kalmadı, yol açtığı yoğun mülteci sorunu nedeniyle büyük insani dramlara yol açtı. Şimdiye kadar daha çok Türkiye, Kürdistan Bölgesi ve Ürdün'e yığılan milyonlarca savaş mağduru son dönemde Avrupa kapılarına dayandı. Avrupa'ya geçiş sırasında Ege Denizi'nde yaşanan dramatik görüntüler insanlık adına utanç verici. Şimdi Avrupa'yı bir de mülteci sorunundan kaynaklı telaş sarmış durumda.

Son mülteci olayı Batı'da inşa edilen uygarlığın o kadar da güvenli olmadığını gösterdi. Suriye krizinin ortaya koyduğu apaçık gerçek şu: Ortadoğu'da yangın ile Avrupa'da refah bir arada sürdürülemez.

Gelinen aşamada Suriye krizine uluslararası düzeyde bir siyasi çözüm bulmak dışında bir çıkış yok. Rusya'nın doğrudan devreye girmesi ve son uçak olayı bu siyasi çözümü daha yakıcı hale getirmiş durumda. Aksi halde işlerin tümünden kontrolden çıkması mümkün.

Viyana Süreci Bir Başlangıç Olabilir

Suriye'ye ilişkin yıllardır süren siyasi çözüm girişimleri Ekim ayı sonunda Avusturya'nın başkenti Viyana'da gerçekleştirilen zirveyle önemli bir aşamaya ulaştı. ABD ve Rusya'nın öncülüğünde gerçekleştirilen zirveye BM, AB ve Arap Ligi'nden içinde Türkiye ve İran'ın da bulunduğu 17 ülke katıldı. Zirvede Suriye'de 6 ay içinde bir geçici hükümetin kurulması 18 ay içinde de seçime gidilmesi konusunda uzlaşıya varıldı. IŞİD ve El Nusra hariç, diğer unsurlarla hükümet arasında bir ateşkesin sağlanması konusu da zirvede uzlaşılan konular arasında.

Viyana görüşmelerinin ardından ABD Dışişleri Bakanı John Kerry zirvede ulaşılan sonuçları şu başlıklar altında özetledi.

“Görüşmelere katılan ülkeler, 2012 yılında kabul edilen Cenevre Bildirisi ve BM Güvenlik Konseyinin 2118 sayılı kararına uygun olarak, Suriye'de güvenilir, kapsayıcı ve mezhepçi olmayan bir yönetimi sağlayacak ve devamında yeni anayasa ve seçimleri getirecek bir siyasi süreci başlatmak üzere Birleşmiş Milletleri Suriye hükümeti ve Suriye muhalefeti temsilcilerini bir araya getirmeye davet etmiştir.”

Suriye'de yeni süreçte öngörülen seçimlerin BM gözetiminde ve en yüksek uluslararası standartlarda, özgür ve şeffaf şekilde yapılması gerektiğine dikkati

çeken Kerry, ülke dışındakiler dâhil tüm Suriyelilerin seçimlere katılabilmeleri gerektiğini, bu konuda da tüm ülkelerin görüş birliği içinde olduklarını dile getirdi.

Kerry, Viyana görüşmelerine katılan ülkelerin ateşkes konusunda da BM ile çalışacaklarına işaret ederek, “Suriye konusunda yeni siyasi sürece paralel olarak ve kesin bağlayıcı bir tarihte ülke çapında başlatılabilecek bir ateşkesin yöntemlerini ve uygulamasını ele almak konusunda BM ile anlaştık” dedi.

Gelinen aşamada Suriye krizine uluslararası düzeyde bir siyasi çözüm bulmak dışında bir çıkış yok. Rusya'nın doğrudan devreye girmesi ve son uçak olayı bu siyasi çözümü daha yakıcı hale getirmiş durumda. Aksi halde işlerin tümünden kontrolden çıkması mümkün.

Viyana'da tarafların uzlaşma sağladıkları konulara ilişkin hazırladıkları ortak açıklamadan bölümler okuyan Kerry, katılımcı ülkelerin, “Suriye'nin birliğini, bağımsızlığını, toprak bütünlüğünü ve laik niteliğini” temel kabul ettiklerini vurguladı.

Kerry, “Siyasi süreç, Suriyelilerin liderliğinde ve onların sahipliğinde olacak, Suriye'nin geleceğine Suriye halkı karar verecektir” dedi.

Katılımcı ülkelerin IŞİD ile mücadele edeceklerini vurgulayan Kerry, “Hepimiz şuna inanıyoruz ki IŞİD ve diğer terörist örgütlerin Suriye'yi yönetmelerine asla izin verilemez” şeklinde konuştu.

Öyle görünüyor ki Suriye'de geçiş süreci ile IŞİD'e karşı mücadele eş zamanlı yürütülecek işler. Biri olmadan diğerinden sonuç almak zor. Bu ise kapsamlı uluslararası ortak inisiyatifi gerektiriyor. Viyana süreci bu açıdan bir fırsat gibi görünüyor.

Ropörtaj

‘Barzani, çözüm için her zaman taraflara demokratik süreci adres gösterdi’

* Doç. Dr. Vahap COŞKUN

1 Kasım seçimi sonrasında ortaya çıkan siyasi tabloyu, Kürt sorunun çözümü ve Türkiye’nin demokratikleşmesi bakımından kısaca değerlendirebilir misiniz?

İktidar ve muhalefet açısından genel bir değerlendirme yapıldığında iki noktanın altı çizilebilir: Türkiye’de 2013’te çözüm süreciyle başlayan, akabinde Gezi Olayları ve 17-25 Aralık Operasyonları ile devam eden bir dönem kapandı. Üç önemli hadise üzerinden üretilen karşıtlık söyleminin, muhalefet partilerine iktidar yolunu açmadığı görüldü. Yeni bir dönem açıldı, dolayısıyla bütün muhalefet partilerinin bu yeni döneme uygun olarak stratejilerini güncellemeleri ve halkı ikna edecek bir politik dil üretmeleri gerekiyor.

İktidar bakımından bakıldığında ise tablo şu: AKP, % 50’ye varan bir oy ora-

nıyla büyük bir başarı yakaladı. Bununla birlikte siyasette seçim kazanmak kadar ve belki ondan daha fazla önem taşıyan husus, memleketi yönetebilir olmaktır. Bu meyanda hükümete düşen asli sorumluluk, toplumsal tansiyonunun düşmesini sağlayacak tedbirleri almaktır. Bilhassa Kürt meselesi ve Alevi meselesi gibi temel sorun alanlarında atılacak adımlar, hem demokratikleşmenin tahkimi ve hem de sosyal barışın tesisi konusunda önemli mesafelerin alınmasını sağlayabilir.

Tek başına ve rahat bir çoğunlukla iktidar çoğunluğunu kazanması AKP’nin Kürt sorununa yaklaşımına -geçmişten farklı olarak- bir etkisi olabilir mi, olacaksa nasıl?

İki önemli fırsat var: İlki, AKP’nin tek başına hükümet olması. Dünyadaki çatışma çözümlerine bakıldığında, güçlü

“Son terörist kalıncaya kadar”, “Bütün silahlar betona gömülünceye kadar”, vb. söylemler artan çatışmalara paralel olarak iç kamuoyuna yönelik olarak kullanılan ifadeler. Yoksa devlet de, AKP de bu dille bir yere varılamayacağını biliyor. Bu nedenle AKP, çözüm kapsamı da tamamen kapatmıyor.

İktidar ve güçlü liderliğin çözüme ulaşmada mühim bir faktör olduğu görülür. İkincisi ise, Türkiye için uzun sayılabilecek bir süre bir seçimin yapılmayacak olmasıdır. Eğer olağanüstü bir durum olmazsa, Türkiye dört yıllık seçimsiz bir döneme giriyor. Seçim baskısının olmaması, yapısal birtakım adımların atılması için bir şans olarak değerlendirilebilir. Ancak bunun için öncelikle AKP’nin 2013’te olduğu gibi bir çözüm iradesi geliştirmesi gerekiyor.

Başta Cumhurbaşkanı Erdoğan olmak üzere önde gelen AKP yetkilileri son dönemde sıkça ‘son terörist kalıncaya kadar savaş’tan söz ediyorlar. Siz 90’lı yılların devlet anlayışını çağrıştıran bu yaklaşımı nasıl değerlendiriyorsunuz?

“Son terörist kalıncaya kadar”, “Bütün silahlar betona gömülünceye kadar”, vb. söylemler artan çatışmalara paralel olarak iç kamuoyuna yönelik olarak kullanılan ifadeler. Yoksa devlet de, AKP de bu dille bir yere varılamayacağını biliyor. Bu bir kısır döngüdür, bundan olumlu bir sonuç çıkması mümkün değildir. Bu nedenle AKP, çözüm kapsamı da tamamen kapatmıyor. Sürecin buzdolabında olduğunu, şartlar elverdiğinde sürece tekrar geri döneceğini belirtiyor. İşin aslı her iki taraf da çatışma ile nihai bir neticeye varamayacaklarının farkındalar ve tekrar masaya oturacaklarını da biliyorlar.

Cumhurbaşkanı Erdoğan, Çözüm Süreci’nin bundan sonra ‘Milli birlik ve kardeşlik süreci’ adı altında gündeme getirilebileceğini dile getirdi. Bu isim değişikliği önermesinin özel bir anlamı var mı sizce? Devlet hem askeri operasyonları hem de çözüm sürecini aynı anda yürütebilir mi?

Sürecin adına bir önem atfetmiyorum. “Çözüm süreci” yıprandı, birçok haksız ithama maruz bırakıldı, toplumda yarattığı olumlu çağrışım aşındı. Bu sebeple sürecin yeniden isimlendirilmesi düşünülebilir. İsme takılmamak gerek, zarftan ziyade mazrufa bakmak lazım. Önemli olan, süreç içinde yapılan hataları görmek ve onların bir daha tekrar etmesini önleyecek tedbirleri alarak süreci yürütmektir.

AKP bakımından şöyle bir tehlike var: Çatışmalar büyüdükçe güvenlik tedbirlerine abanılması, siyasetin yerini salt güvenliğin alması gibi bir sonuç doğurabilir. Güvenliğe odaklanıldıkça siyaset unutulabilir, ikinci veya üçüncü plana itilebilir. Asıl tehlike budur. Zira bir siyasi hadise asayiş önlemleri ile halledilemez. Aksine asayişe yüklenmek, meseleyi daha da içinden çıkılmaz bir hale getirebilir. Bu itibarla bir an önce siyasete dönülmesi, sorunun askeri hareket masalarından siyasi zemine taşınması gerekiyor.

Önümüzdeki dönemde Çözüm Süreci muhataplarının değişebileceğinden söz ediliyor. Siz bu politika değişikliğini, PKK ve türevlerinin olmadığı bir Çözüm Sürecini nasıl değerlendiriyorsunuz?

Türkiye’deki Kürt meselesinde başlıca iki boyut var: Birincisi, meselenin

şiddet ve silah sarmalından çıkarılmasıdır. Silah kullanan örgüt ise PKK'dır. Dolayısıyla silahlı mücadelenin bitirilmesi ve silahsızlanmanın sağlanmasında muhatap PKK'dır. Doğal olarak PKK ile konuşulacaktır. İmralı, Kandil ve HDP gibi PKK ile irtibatlı siyasi yapılarla müzakere edilecektir. İşin tabiatı gereği onların devre dışı bırakılması düşünülemez. PKK'yi ve bağlantılı yapılarını içermeyen bir süreç başarılı olamaz.

İkincisi, Kürtlerin meşru talepleri-
Burada muhatap, elbette ki bütün Kürtlerdir. Bu noktada devlet, bütün Kürt kesimlerle, siyasi partilerle ve sivil toplumuyla ilişkiye girebilir. Onları da sürecin içine dâhil edebilir. Onların da taleplerini, endişelerini ve kaygılarını görüşebilir...

ABD, AB ve diğer uluslararası aktörlerin ısrarlı çağrı ve telkinleri Türkiye'nin yeniden Çözüm masasına dönmesi üzerinde ne kadar etkili? Buradan somut bir gelişme bekliyor musunuz?

Her iki taraf da uluslararası camianın desteğine önem verir. Dolayısıyla uluslararası aktörlerin tavırlarını göz ardı etmezler, onların çözüm ısrarını mutla-

ka hesaplarına katarlar. Lakin tekrardan müzakere masasına dönülmesi, uluslararası çevrelerden çok, tarafların karşılıklı beklentilerinin karşılanmasına bağlı. Türkiye'nin iki talebi var: PKK'nın şehir yapılarının tasfiye edilerek kamu güvenliğinin sağlanması ve PKK'nın silahlı unsurlarının sınır dışına çekilmesi. PKK'nın talebi ise, Suriye'deki iktidar alanının devlet tarafından tanınması. Bu taleplerdeki makas kapanmadıkça, somut bir gelişmenin olması zor görünüyor.

PKK'nin, 7 Haziran'dan bu yana sürdürdüğü gerilim ve çatışma çizgisini Çözüm Süreci açısından değerlendirirseniz... PKK, bu yaklaşımı ile neyi amaçlıyor olabilir?

7 Haziran'da ana akım Kürt siyaseti çok önemli bir zafer kazandı. HDP'nin % 13 oyla 80 milletvekili kazanması yeni bir dönemin kapısını araladı. Ancak bu fırsat HDP ve PKK tarafından iyi kullanılamadı. HDP, seçim öncesi başlattığı mutlak AKP karşıtı siyasetinden çıkmadı. PKK ise bir taraftan HDP'yi boşa çıkardı, diğer taraftan ise çatışmaları başlattı.

PKK'nin HDP'yi baskı altına almasının nedeni açık: 7 Haziran sonuçları bütün kamuoyunda silahın geri çekilmesi ve siyasetin ileri çıkması yönünde bir beklenti meydana getirdi. Ama Kandil buna hazır değildi. Siyasi aktörlerin hareket ve karar alanlarının genişleme ihtimalini kendisi için bir tehlike olarak gördü ve 8 Haziran'dan başlamak üzere sürekli olarak HDP'yi azarlayan bir ta-

vır takındı. PKK, patronun kim olduğunu bildiği en iyi yöntemle gösterdi. Bu HDP'nin etkinliğini azalttı, üzerine aldığı misyonu yerine getirmesini imkânsız kıldı.

PKK'nin tekrardan şiddete başvurmada ise birkaç faktörden bahsedilebilir:

a. Suriye'de belli bir toprak parçası üzerinde iktidar olmanın verdiği bir özgüven

b. Şehirlerdeki gençlik yapılanmaları ve silah tahkimatı ile Suriye'deki kantonlaşma tecrübesinin Türkiye'ye de aktarılabilceği düşüncesi

c. ABD ve Rusya ile direkt ve endirekt ilişkiler kurulması

d. Türkiye'nin IŞİD politikası nedeniyle Batı nezdinde zor durumda olması, buna mukabil IŞİD'e karşı mücadele veren PKK'nın Batı'nın sempatisini kazanması, vb.

Bunlara başka maddeler de eklenebilir. Ama nihayetinde PKK'ye göre tarih, kendilerinin istediği istikamette akıyor. Bu nedenle konjonktürel fırsatlardan istifade ederek Türkiye'yi daha fazla zorlamaya ve bu sayede kazanımlarını maksimize etmeye çalışıyor. Ancak ben PKK'nın Türkiye'de yeniden şiddete dönmesinin bütünüyle yanlış olduğunu düşünüyorum. Savaşı şehirlere taşımanın, hendekler kazmanın, eli silahlı gençlere öz yönetim ilan ettirmenin Kürtlere de, Kürdistan'a da çok büyük bir zarar verdiği kanısındayım. PKK, stratejik bir mana yüklediği için hendek ve özyönetim siyasetine yönelik eleştirilere çok sert tepkiler veriyor ama buna rağmen girilen yolun bir yol olmadığı

Ancak ben PKK'nın Türkiye'de yeniden şiddete dönmesinin bütünüyle yanlış olduğunu düşünüyorum. Savaşı şehirlere taşımanın, hendekler kazmanın, eli silahlı gençlere öz yönetim ilan ettirmenin Kürtlere de, Kürdistan'a da çok büyük bir zarar verdiği kanısındayım.

her geçen gün daha net bir şekilde görülüyor.

PKK'nin güçlerini yurtdışına çekmesi açısından durum nedir? Yakın zamanda böyle bir gelişmeye ihtimal veriyor musunuz?

Aslında 2013 yılında devlet ile PKK bu konuda anlaşmıştı. Hatta Murat Karayılan büyük bir basın toplantısıyla çekilme kararı aldıklarını dünyaya ilan etmiş ve sembolik çekilmeler de başlamıştı. Ancak daha sonra iki önemli gelişme oldu: İçte Gezi Olayları ve 17 Aralık soruşturmaları patlak verince PKK hükümetin geleceği hakkında -kalıcı olup olmayacağını görmek için- yeni bir değerlendirme yaptı. Dışta ise Suriye'de işler sarpa sardı ve bu kaotik ortamda PKK'ye devletimsi bir yapı kurma imkânı doğdu. İç ve dıştaki bu olaylar karşısında PKK, çekilme kararını gözden geçirdi ve durdurdu. Şimdi ise çatışmalı bir dönem var; bu çatışmalar ve çatışma ihtimali devam ettiği müddetçe PKK'nın sınır dışına çekilmesi söz konusu olmayacak.

Yakın zamanda bir ateşkes ihtimalini görüyor musunuz? Bunun için kim ne yapabilir?

Maalesef bir ateşkes ihtimalinin yakın olduğuna karine teşkil edecek işaretler yok. Her iki tarafta da sertlik dilinin yükseltildiğini görüyoruz. PKK, hendek ve öz yönetimden asla geri adım

atmayacağını ve hatta bu siyaseti daha da derinleştireceğine dair beyanatlarda bulunuyor sürekli. Devlet de sınır dışına çekilme olmadan ve şehirlerde güvenlik sağlanmadan bir müzakereye otur-

mayacağını ve mücadeleyi sonuna kadar sürdüreceğini belirtiyor. Bu nedenle görünürdeki verilere bakıldığında, kısa bir sürede bir ateşkes ve çatışmazlık ortamına varılması zor.

Ama akılda tutulması gereken bir unsur daha var: Her şey görünenden ibaret olmayabilir; devlet ile Öcalan ve devlet ile PKK arasında gizli görüşmeler de yapılabilir. Eğer böyle görüşmeler varsa ve bu görüşmelerde bir mutabakat zeminine ulaşılmışsa, hiç beklenmediği bir anda da bir çatışmazlık hali oluşabilir. Hatırlayınız, son çözüm süreci, çatışmaların çok yoğun olduğu ve tarafların birbirlerine karşı en ağır sözleri kullandığı bir zaman diliminde başlamıştı.

Suriye’de olup bitenler Çözüm Sürecini hangi yönde etkileyebilir? Siz AKP’nin Suriye Kürt hareketine/oluşumuna yaklaşımını nasıl değerlendirirsiniz?

Türkiye’deki çözüm sürecinin tıkanmasının, Türkiye’deki şartlardan ziyade Suriye’deki gelişmelere bağlı olduğu kanısındayım. Mesela, sürecin krize girmesine neden olan 6-8 Ekim olayları, Kobani’nin düşme tehlikesinin belirmesinin ardından başlamıştı. Türkiye’yi doğrudan etkilemesi nedeniyle artık Suriye, bir dış değil, iç meseledir.

Ne yazık ki Türkiye, Suriye’deki durumu hem kendisinin hem de Kürtlerin

Eğer IŞİD, Kobani’ye ve ardından Erbil’e saldırdığında Türkiye kararlılıkla Kürtlerin yanında dursaydı, hem içte çözüm süreci daha hızlı ilerler, hem de dışta Türkiye’nin eli güçlenirdi. Fakat Türkiye, bu açık doğru politikayı uygulayamadı.

lehine sonuçlara yol açabilecek şekilde okuma basireti gösteremedi. Suriye’de-

ki iç savaşın alevlenmesinden sonra Kürtler kendi topraklarında bir yönetim oluşturduklarında hemen bir alarm duru-

muna geçti. Bunu kendisine yönelik büyük bir tehdit olarak algıladı. Orada, Irak benzeri bir Kürt yapılanmasına izin vermeyeceğini ilan etti. Baştan aşağı yanlış bir pozisyondu bu. Yapılması gereken tam tersiydi. Türkiye’nin oradaki Kürtlere destek olması ve kendilerini korumalarına yardım etmesi gerekirdi. Eğer IŞİD, Kobani’ye ve ardından Erbil’e saldırdığında Türkiye kararlılıkla Kürtlerin yanında dursaydı, hem içte çözüm süreci daha hızlı ilerler, hem de dışta Türkiye’nin eli güçlenirdi. Fakat Türkiye, bu açık doğru politikayı uygulayamadı.

Türkiye, Kürdistan Bölgesel Yönetimi (KYB) tecrübesinden ders almalı. KYB’nin nüveleri atıldığında, Türkiye yine kırmızı kartlarını çıkarmış buna asla müsaade etmeyeceklerini duyurmuştu. Zaman geçti, KYB kuruldu ve köprülerin altında çok sular aktı. Bir zamanlar Türkiye için büyük bir tehlike olarak mimlenen KYB, bugün Ortadoğu’da Türkiye’nin en büyük en önemli müttefiklerinden biri haline geldi. Suriye’de de olacak olan budur. Bu sebeple Türkiye, “Kürt Fobisi”nden kendini kurtarmalı, Suriye’deki Kürtlerle de ilişkilerini geliştirmeye çabalamalıdır.

Önümüzdeki dönemde Kürt sorununun çözümünde PKK çizgisi dışındaki Kürt partilerine ne tür görevler düşüyor?

Kendi politik tercihlerinin savunusu yanında bana göre PKK harici Kürt siyasi partilerinin en öncelikli görevi her iki tarafla da konuşmak olmalı. Partiler, PKK'ye şiddet yöntemlerini terk etmesi ve iktidara da demokratik bir program oluşturması telkinde bulunmalı. İki tarafın politikalarını yakından izlemeli; doğrularını destekleyip yanlışlarını eleştirmeli. Kamuoyunun farklı sesleri duymasını sağlamalı, demokratik bir baskı oluşturmaya çalışmalı.

Türkiye’de Kürt sorununun hal yoluna girmesi açısından Kürdistan Bölge Hükümeti ve Başkanlığı’na nasıl bir rol düşebilir, bu yönde bir girişim bekliyor musunuz?

KBY ve bilhassa Başkan Barzani’nin sürecin başından beri çok önemli bir rol oynadığı kanısındayım. Barzani ve Hükümeti, hem sorunun siyasi mekanizmalarla çözülmesi, hem de taraflar arasında oluşabilecek pürüzlerin giderilmesi noktasında önemli işlevler üstlendi. Barzani, çözüm için her zaman her iki tarafa da demokratik süreci adres gösterdi. İki sebepten ötürü: İlki, hâlihazırda Türkiye’deki çatların demokratik bir çözümü mümkün kılmasıydı. İkinci, çatışmaların sadece Türkiye Kürdistanı ve oradaki Kürtlere değil, zira çatışmalar Irak Kürdistanı ve oradaki Kürtlere de çok büyük zararlar vermesiydi. Barzani, çatışmalardan Kürtler için hayırlı bir netice çıkmayacağı kanısında. Bu nedenle tekrardan müzakere masasına dönülmesi için muhtemelen

her iki taraf nezdinde de girişimlerde bulunacaktır.

Eklemek istediğiniz başka bir husus var mı?

Türkiye, 2011’dekine benzer bir ruh hali içinde. 2011’de Oslo’da masanın çökmesiyle birlikte devlet ve PKK birbirlerine karşı tüm kozlarını sahaya sürmüş ve ülke çok şiddetli bir çatışma ikliminden geçmişti. Siyaset arka plana itilmişti. Devlet, ovada ve dağda operas-

Türkiye, 2011’dekine benzer bir ruh hali içinde. 2011’de Oslo’da masanın çökmesiyle birlikte devlet ve PKK birbirlerine karşı tüm kozlarını sahaya sürmüş ve ülke çok şiddetli bir çatışma ikliminden geçmişti. Siyaset arka plana itilmişti.

yonlara hız vermiş, PKK ise devrimci halk savaşı adını verdiği bir stratejiyle şiddetin dozunu yükseltmişti. 14 ay sürdü o süreç, sayıları binleri bulan kayıplar yaşandı. Devletin hedefi PKK’yi bitirmek veya hiç değilse marjinalize etmektir. PKK’nin hedefi ise halkı ayaklandırmak ve kurtarılmış bölgeler ile fiili bir yönetim kurmaktır. Olmadı; her iki taraf da amaçlarına varmadı, oturup konuşmak zorunda kaldılar.

Şimdi de her iki taraftan büyük laflar geliyor. Ancak bu sürdürülebilir bir hal değil. Dolayısıyla bu akıl tutulmasına bir an önce son verilmeli ve tekrardan siyasete dönülmeli.

** Dicle Üniversitesi Öğretim Üyesi*

Sykes-Picot-Sazonov: Yüz Yıllık Karanlık

* Prof.Dr. Bilal SAMBUR

Ortadoğu, bugün bir kan denizi içinde yüzmektedir. Suriye ve Irak isimli devletler kâğıt üzerinde varolmalarına rağmen, şu an itibarıyla bir ölüden farklı değildirler. Ortadoğu’da çatışmaların, savaşların ve krizlerin yaşandığı bugünlerde Sykes-Picot antlaşmasının yüzüncü yılına varmış bulunuyoruz. 1916 yılında yapılan Sykes-Picot antlaşması, bugünkü Ortadoğu düzeninin kurucu antlaşması kabul edilmektedir. İngiliz politikacı Mark Sykes ve Fransız emekli diplomatı François Georges-Picot, Çarlık Rusyası Dışişleri Bakanı Sergey Sazonov arasında 1916 yılında yapılan antlaşma Sykes-Picot olarak bilinmektedir. Antlaşmanın ilk adı aslında Sykes-Picot-Sazonov antlaşmasıdır. Bu antlaşma bugün Suriye, Irak, Lübnan ve Ürdün olarak bilinen bölgelerin Fransa ve İngiltere tarafından paylaşımını, Filistin bölgesi için özel bir yönetim kurulmasını öngörmektedir. Antlaşmaya göre Rusya’ya da boğazların kontrolü ve doğuda kurulacak Ermenistan’ın Rus mandasına verilmesi konusunda mutabakat sağlanmıştı.

1917 Devriminden sonra Lenin ve Troçki, bu antlaşmayı basına sızdırmışlar ve böylece dünya Ortadoğu’nun Rus, İngiliz ve Fransız emperyalistleri tarafından paylaşılmasından haberdar olmuştur. Bu paylaşımın en belirgin özelliği, Kürtlerin olmadığı bir Ortadoğu’nun dizayn edilmesidir. Ortadoğu’da bugün yaşanan büyük sorunların temelinde, Sykes-Picot-Sazonov antlaşmasında ifadesini bulan kirli emperyalist paylaşım planı bulunmaktadır.

Bir paylaşım antlaşması olarak Sykes-Picot-Sazonov, insanların zihninde karanlık bir kâbus olarak varolmaya devam etmektedir. Sınırların kâğıt üzerinde çizilmesi; böl, parçala ve yönet politikası; sömürge düzeni kavramları Sykes-Picot-Sazonov antlaşmasının zihinlerde bıraktığı algıyı ifade etmektedir. Sykes-Picot-Sazonov, tarihte kalmış bir Kadeş Antlaşması değildir. Sykes-Picot-Sazonov, sürekli olarak var olan bir korkuyu, kaygıyı ve köleleştirmeyi ifade etmektedir.

Sykes-Picot antlaşmasının dizayn ettiği düzenin merkezi karakteristiği, Kürtsüz Ortadoğu'dur. Kürtlerin olmadığı veya yok sayıldığı Ortadoğu, bu antlaşmanın en önemli karakteristiğidir. Kürtler, hep kaybederken Arap, Fars ve diğer ulus devletleri, Sykes-Picot düzeninin hep kazanan tarafları olmuşlardır.

Sykes-Picot Ortadoğu'da bir düzen kurmuştur. Bu düzenin sınırları maalesef aşılamamıştır. Ortadoğu, Sykes-Picot düzenini çöpe atma ve sınırlarını aşma arayışındadır. Ancak şimdiye kadar bu arayış, ciddi bir sonuç ortaya koyamamıştır.

Anlaşmanın En Büyük Kurbanı Kürtler

Sykes-Picot antlaşmasının en büyük kurbanı Kürtlerdir. Sykes-Picot antlaşmasının dizayn ettiği düzenin merkezi karakteristiği, Kürtsüz Ortadoğu'dur. Kürtlerin olmadığı veya yok sayıldığı Ortadoğu, bu antlaşmanın en önemli karakteristiğidir. Kürtler, hep kaybederken Arap, Fars ve diğer ulus devletleri, Sykes-Picot düzeninin hep kazanan tarafları olmuşlardır. Egemenlerin kazanımları, Kürtlerin kaybetmesi gerektiği anlayışına dayanmıştır. Egemenlerin kazanması için Kürtlerin kaybetmesi gerektiği şeklindeki anlayış değişmediği için, Ortadoğu'da yeni bir düzen kurulamamaktadır. Bu anlayış, yüz yıllık felaket senaryolarının tekrar tekrar uygulamaya konulmasına neden olmaktadır. Sykes-Picot, Ortadoğu'da herkes için bir zindan durumundadır. Sykes-Picot zindanından Ortadoğu özgürleşememiştir.

Sykes-Picot haritası, bize hayal edilmeyecek kadar anormal bir coğrafya bırakmıştır. Suriye ve Irak gibi devletler yüzyıl önce yoktu. Kürdistan isimli bir coğrafya, Kürtler gibi kadim bir millet tamamen yok sayıldı. Suriye, sadece Araplardan oluşmadığı gibi, Türkiye'de sadece Türklerden oluşan bir

ülke değildir. Ortadoğu'nun çoğulculuğunu ve doğallığını, Sykes-Picot bozmuştur. Sykes-Picot, sadece bir diplomatik antlaşma değil, korkunç bir mühendislik projesidir. 1917-20 arası Fransa'nın başbakanlığını yapan Georges Clemenceau, emperyalist bakış açısını ifade etmektedir: "İnsanların nasıl yaşayacağını düzenlemek onlara katliam yapmaktan daha zordur."

Sykes-Picot antlaşması, ulus devletler yaratarak Kürdistan sorununu çözmüştür. Ama ulus devletler, kendi Kürt sorunlarıyla yüzleşmek zorunda kalmışlardır. Sykes-Picot antlaşması, bize asimilasyon, inkâr, ulusçuluk ve ulus devleti miras olarak bırakmıştır. Kürt milliyetçiliği, Sykes-Picot'un bir ürünüdür. Bu düzenin yok ettiği Kürdistan'ı gerçekliğe dönüştürmek, Kürt ulusçuluğunun temelini oluşturmaktadır.

Sykes- Picot, Kürt Karşısı Bir Anlaşmadır

Sykes-Picot düzeninin devamı için nasyonalist düzenler kurulmuştur. Türkiye'deki Kemalizm, Suriye-Irak'taki Baasçılık, İran'daki Şii-Fars ırkçılığı Sykes-Picot düzeninin meyveleridirler. Sykes-Picot'un ulus devletleri, nasyonalist ideolojilerle varılmaya çalışmış ve Kürtleri düşman olarak konumlandırmışlardır. Sykes-Picot, Kürtlerin her halükarda siyasi bir statüden yoksun olmasını ve devletsiz olmasını öngörmektedir. Bütün aktörler, Ortadoğu'da aktif bir katılımcı olarak yeni düzene katılırken, Kürtlerin ortaya çıkması reel politığe uygun görülmemekte, Kürtlerin statüsüz olması dayatılmaktadır.

Sykes-Picot, öğrenilmiş çaresizliğe iyi bir örnektir. Ortadoğu'daki statükonun değiştirilmez olduğu, yapılacak en doğru işin bu statükoyu korumak olduğu fikri içselleştirilmiştir. Herkes bu statükodan şikayet

etmesine rağmen, bu düzenden kurtulma konusunda ise net bir tutum ortaya konmamaktadır. Artık yeni bir durum vardır. Irak, paylaşma veya dağılma, Türkiye bütüne veya kırılma, Suriye, birliğin meydana getirdiği harabe üzerinde dayatma ve savaş seçenekleriyle karşı karşıyadır.

Sykes-Picot, tarih, siyaset ve coğrafyayı umursamadı. Bugün, tarih, coğrafya, demografi ve siyaset kendisini dayatmaktadır. Ortadoğu'yu stratejik bir akılla derinliğine okumak ve anlamak lazımdır. Tarih, kültür ve coğrafya dikkate alınarak yeni bir Ortadoğu oluşturulmalıdır. Sykes-Picot'un dayattığı sınırlar, bugün ekonomik, sosyal ve siyasi boyutta anlamsızlaşmıştır. Suriye savaşı, Sykes-Picot düzeninin ve sınırlarının bir deli gömleği olduğunu göstermiştir.

Sykes-Picot, temelde Ortadoğu'daki Kürt realitesinin inkârı üzerine kurulmuştur. Suriye, Irak ve Türkiye'de yaşananlar, Kürt realitesinin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Ortadoğu'da Kürt realitesini inkâr etmek, artık mümkün değildir. Ortadoğu'da sahici anlamda Kürt realitesinin kabul edilmesi gerekmektedir. Daha önce Kürdistan Bölgesel Yönetimi'nde Kürt varlığının kabul edilmeyeceği söylemi, bugün Rojava için tekrar edilmektedir. Egemen devletler, Sykes Picot'un bekçisidirler. İran büyükelçisinin "Hewler'deki bayrak, Mehabad Cumhuriyeti'nin bayrağı olduğunu unutmamak lazımdır" sözü İran örneğinde egemen güçlerin bilinçaltına sinen Kürt düşmanlığını göstermektedir.

Kürtler, Ortadoğu ve Mezopotamya coğrafyasının en kadim halklarından biri olmalarına rağmen, burada kendilerine hep geçicilik ve kendilerini evlerinde hissetmemeleri duygusu dayatılmıştır. Kürtler, Sykes-Picot'un neden olduğu yerinden edilmişlik duygusuna karşı direnmektedirler.

Sykes-Picot, tarih, siyaset ve coğrafyayı umursamadı. Bugün, tarih, coğrafya, demografi ve siyaset kendisini dayatmaktadır. Ortadoğu'yu stratejik bir akılla derinliğine okumak ve anlamak lazımdır. Tarih, kültür ve coğrafya dikkate alınarak yeni bir Ortadoğu oluşturulmalıdır.

Sykes-Picot, Ortadoğu'yu Lübnan, Ürdün, Filistin gibi küçük birimlere, Irak ve Suriye gibi daha geniş alanlara ayırma ve Kürtleri yok etme düzenidir. Sykes-Picot, Suriyeli, Iraklı, Lübnanlı, Ürdünlü, Filistinli, İranlı gibi kimlikler yaratamamıştır. Iraklının olmadığı Irak, Suriyelinin olmadığı Suriye kurulmuştur. Ortadoğu'da ulus devlet modeliyle milli kimlik yaratma konusunda başarısız olunmuştur. Ama Sykes-Picot'un yok saydığı Kürtler, ulus devlete sahip olmadan tecrübeleriyle milli kimliklerini inşa etmektedirler.

Sykes-Picot'un yüzüncü yılında Libya'dan Irak'a bütün Ortadoğu, bir mezhep çatışmasının ve selefizmin her şeyi önüne katması gerçeğiyle karşı karşıyadır. İran, Suriye ve Türkiye, Şii ve Sünnilik üzerinden yoğun bir iktidar mücadelesine tutuşmuş bulunmaktadırlar. Selefizm, bugün Ortadoğu coğrafyasını kurutan yeni ideolojidir. Baasçılık yerine dini ve mezhebi tonlarla renklendirilmiş milliyetçilik, Şii ve Sünni selefizm şeklinde yeniden ortaya çıkmaktadır.

Sykes-Picot Bir Böl Yönet Projesidir

Halklar ve coğrafyalar sürüler ve ganimet olarak dağıtılmıştır. Halkların ihtiyaçları hiçbir şekilde düşünülmemiştir. Sykes-Picot, halkları bir hiçleştirme anlayışındır. Sykes-Picot, dünyanın en tuhaf sonuçlarından birini yarattı. Kürtler bugün dünyada en büyük devletsiz halk olarak tanınmaktadırlar. Ortadoğu'nun dördüncü büyük topluluğu olan Kürtlerin, kimliksiz, statüsüz

ve dilsiz olarak yüz yıl boyunca yaşamaya mahkum edilmesi, tarihin en büyük trajedilerinden biridir. Ortadoğu, artık Kürtlerin olmadığı bir Ortadoğu olamaz.

Yirminci yüzyıl, Kürtlerin olmadığı bir Ortadoğu oldu. Ancak yirmi birinci yüzyılda Kürtler, Ortadoğu’da politik ve sosyal aktör olarak ortaya çıkmaktadırlar. Suriye ve Irak, artık varlıklarının devamı mümkün olmayan siyasi projelerdir. Suriye ve Irak, yirmi birinci yüzyılın Ortadoğu’sunda artık olmayacakken, Kürtler hem Suriye’de, hem Irak’ta, hem Rojhelatta, hem Başur’da, hem Rojava’da hem de Bakur’da var olacaklardır.

Ortadoğu’da iyi işleyen bir demokrasi, hiç olmadı. Demokrasinin hiçbir dalgası Ortadoğu coğrafyasına vurmadı. Ama diktatörlükler, şiddet, terörizm ve militarizm, hep buraya hakim oldu. En son DAİŞ çıktı. DAİŞ, Sykes-Picot’un sonunu ilan ederek Ortadoğu’nun sınırlarını yeniden çizmektedir. DAİŞ, Sykes-Picot düzeninin sonunu getirip kendi hilafet düzenini Ortadoğu’ya dayatmaktadır. IŞİD üzerinden verilen mücadele, aslında yeni bir sömürge düzeni kurulması mücadelesidir. Bugün Ortadoğu’da Şii ve Sünnilik temelinde politik ve teolojik üstünlük mücadelesi verilmektedir. Şii ve Sünnilerin Irak ve Suriye’de birarada yaşamaları mümkündür.

Bir Düzenin Sonuna Doğru

Peşmergenin Türkiye üzerinden Kobani’ye geçişi, fiilen Sykes-Picot’un çöpe atılması anlamına gelmektedir. Peşmergenin Kobani’ye geçişi, fiilen Sykes-Picot’un dayattığı sınırların aşılması anlamına gelmektedir. Sykes-Picot düzenini, Kürtler fiilen çöpe atmışlardır. Kürdistan Bölgesel Yönetiminin kurulması, Sykes-Picot’un fiilen Kürtler açısından bitmesi demektir. Kürtler, Sykes-Picot’un yaratmış olduğu düşmanca

sınırları aşmaya başlamış, kendi aralarında işbirliği tecrübesi edinmeye ve yönetim birikimi edinmeye çalışmaktadırlar. Kürt yapıları ve hareketleri arasında sonu gelmeyen kişisel ve siyasi çekişmelerden Kürt toplumu bir bütün olarak yorulmuştur. Kürtler, artık kendi aralarında çatışmaktan ziyade, geleceğe bakan bir vizyonla hareket etmeyi istemektedirler.

Sykes-Picot, dünyanın en tuhaf sonuçlarından birini yarattı. Kürtler bugün dünyada en büyük devletsiz halk olarak tanınmaktadırlar. Ortadoğu’nun dördüncü büyük topluluğu olan Kürtlerin, kimliksiz, statüsüz ve dilsiz olarak yüz yıl boyunca yaşamaya mahkum edilmesi, tarihin en büyük trajedilerinden biridir.

Sykes-Picot, bir harita değildir. Bu anlaşma, yüzyıldır devam eden emperyal bir zihniyeti temsil etmektedir. Sykes-Picot, herkese kendi çıkarına göre Ortadoğu’yu ve Kürdistan’ı böleceği, parçalayacağı, sömüreceği bir anlayışı meşrulaştırmıştır. Şu anda vazgeçilmeyen şey Kürdistan’ın paylaşılması ve kontrol edilmesidir. Kürdistan’ın parçalanması ve Kürtlerin yok sayılması, Sykes-Picot’un asli günahıdır ve Ortadoğu bu asli günah nedeniyle tahrip olmaya devam etmektedir.

Sykes-Picot düzeni bütün sarsıntılara rağmen, sistem ve zihniyet olarak var olmaya devam etmektedir. Ortadoğu coğrafyası ve demografisi değişmesine rağmen, her değişim Sykes-Picot düzeni içinde gerçekleşmektedir. Ortadoğu, geleceği kestirilemeyen bir coğrafyadır. Geleceği kestirilemeyen bir coğrafyada, Kürtlerin ve Kürdistan’ın geleceğini net olarak öngörmek imkansızlık derecesinde çok zordur.

* Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Öğretim Üyesi

Yakın Dönem Kürt Yazın Tarihinde Bir Örnek: Deng Dergisi

Ali Haydar KOÇ

İçinde bulunduğumuz yüzyılın başlarından itibaren bilgiye dayanan toplumsal gelişmeler her geçen gün bir başka değişim ve dönüşüme yol açmakta, toplumların günlük hayatlarını ve buna ilişkin düşüncelerini, algı ve alışkanlıklarını değiştirerek, etkileyerek yeni kavramlarla yönlendirmektedir. Son yıllarda bilgi toplumu kavramı etrafında yapılan bu tartışmalardaki gelişmelerin yeni bir topluma referans olacağı düşünülmekte, bu sürecin bütün toplumlar için yeni fırsatlar anlamına geldiği vurgusu, toplum bilimcileri tarafından sık sık dile getirilmektedir. 20.yüzyılın başından itibaren Kürt ulusu bilgi edinme araçlarından ve bilgilenme bilincinden zorunlu olarak yoksun bırakılmıştı. Kürt aydınları ve siyasetçileri Kürtlerin bilgi yoksunluğuna son verebilmek için çeşitli gazeteler ve dergiler aracılığıyla Kürtlere bilgi aktarmaya başladılar. Örneğin son altmış yıl içinde Kürtlerde

bilgi edinmenin önemli araçlarından biri de basın ve yazılı yayınlardır.

Cumhuriyet döneminin ilk yıllarından itibaren „Türkçülüğü“ esas alan bir siyasi anlayış ile Kürdistan’da idari hâkimiyet kurmaya çalışan Türkiye yönetimi, çeşitli kanuni uygulamalarla oluşturduğu resmi tezler ve cezai tedbirlerle 20.yy. boyunca yakın dönem Kürt tarihini, bu tarih ile bağlantılı olarak Kürdistan’da meydana gelen bir çok soykırım, tehcir, inkâr ve asimilasyon olaylarını tabu haline getirerek, bütün belgeleriyle birlikte gizli tutmaya çalışmıştı. Yaklaşık yüzyıldır devletin resmi tezleriyle tarih yapan Türk tarihçileri, hala bir yandan Kürtleri geçmiş ve gelecek tarihlerinden uzak tutmaya çalışırken, diğer taraftan Kürdistan’da yaşanan insanlık facialarına dair olayları, soykırımları planlayan Türk yönetimi, tehcirleri yönlendiren failleri ve bütün olaylarda rol alan şahsiyetler hakkın-

da kamuoyunu doğru bilgilendirmemekte, Kürt ve Türk toplumlarını resmi ideolojinin sınırları içinde gerçek dışı bilgilerle yönlendirmişlerdi. Özellikle resmi devlet ideolojisinin önemli bir siyasal aracı olarak Türk basınının Kürdistan'da ve Kürt

ulusunun doğru olmayan bilgilerle yönlendirilmesinde önemli rol oynamış idi. Türk basını aynı zamanda Kürtlerin yanlış bilgilerle asimile edilmesinde önemli rol oynadığını söylemek mümkündür. Türkiye cumhuriyetinin kuruluşundan sonra Kürdistan'da yazılı basın ve yayınlar üzerinde şiddet politikalarının uygulanması ve özellikle Kürt basınının tümünden yasaklanması, Kürt ulusunu bilgi edinme ve iletişim araçlarından yoksun bırakmıştı. Yirminci yüzyıl boyunca Kürt basınının çıkmasına önayak olan Kürt aydınları öldürülme dâhil çeşitli ağır cezai tedbirlerle karşılaştılar. Kürtlerin sadece Türk basını üzerinden bilgi edinmeleri sağlanmaya çalışılıyordu.

Türkiye'nin, Türk basınının Kürdistan'daki asimilasyon politikalarına hizmet eden ırkçı propagandalarını, yasakları ve uydurma bilgilerini önlemek için, Türkiye'nin ağır cezai tedbirlerine rağmen bazı Kürt aydın ve siyasetçilerinin 1960'lardan sonra Kürtlere yönelik doğru bilgi edinme kanalları açabilmek için bazı Kürt dergi ve gazetelerini yayınlamışlardı. Örneğin Kürt basınının önemli bir parçası olarak yirminci yüzyılın son on yılında 1990'da İstanbul'da aylık siyasal ve kültürel dergi olarak yayın hayatına başlayan Deng Dergisi, 1923'ten sonra çeşitli cezai tedbirlerle tabu haline getirilen yakın dönem Kürt

Deng Dergisi, 1923'ten sonra çeşitli cezai tedbirlerle tabu haline getirilen yakın dönem Kürt tarihi, edebiyatı, kültürü ve Kürtlerin ulusal sorunu ile ilgili Kürt toplumunu doğru bilgilendirmek ve Kürtleri Ankara rejiminin asimilasyon politikalarından uzaklaştırma niyetiyle zengin bir yazar ve araştırmacı kadrosuyla çıkmaya başlamıştı.

tarihi, edebiyatı, kültürü ve Kürtlerin ulusal sorunu ile ilgili Kürt toplumunu doğru bilgilendirmek ve Kürtleri Ankara rejiminin asimilasyon politikalarından uzaklaştırma niyetiyle zengin bir yazar ve araştırmacı kadrosuyla çıkmaya başlamıştı.

Kürt yazarlar, siyasetçiler ve araştırmacılar Deng dergisi aracılığıyla yakın dönem Kürt ulusal sorunu, Kürt tarihi, Kürt edebiyatı ve Kültürü ile ilgili yazdıkları yazılarla ve yaptıkları araştırmalarla Kürt toplumunu doğru bilgilendirmeye çalışarak, Türkiye'nin Kürdistan'daki sömürgeci politikalarını bertaraf etmeye çalışıyorlardı/çalışmaktadırlar. Ayrıca 1990'dan beri yayın hayatını sürdüren Deng dergisinin yayın politikasına bakıldığında, Kürdistan'da devlet tarafından Kürt basını üzerinde uygulanan yaklaşık yüzyıllık yasaklı dönemi ortadan kaldırmak için de çabalar harcamakta ve Türkiye tarafından tabu haline getirilen Kürt ulusal sorununu bütün yönleriyle ortaya çıkarmaya çalışmaktadırlar. Örneğin: „Halkımızın meşru ve haklı taleplerini dile getiren Deng dergisi, 1. sayısından beri izlemiş olduğu açık ve net politikasını sürdürme kararlılığındadır. TC'nin yeni yasalarının bu kararlığımızı engellemeyeceğini vurgulamak istiyoruz. Biz halkımızdan aldığımız güçle haklı mücadelemizi sürdüreceğimize ve tüm güçlükleri aşacağımıza inanıyoruz. Deng dergisi yine oto-sansürlü ve tabuların üzerine yürüyerek, halkımızın her alandaki istemlerini haykıracaktır...“ (bkz. Deng dergisi sayı 12, Mayıs-Haziran 1991). Deng dergisinin yakın dönem Kürt meselesi, Kürt tarihi, kültürü ve edebiya-

tında önemli bir boşluğunu doldurarak, bu anlamıyla Kürt basınına değişik araştırma ve incelemelerle katkılarda bulunarak, daha da zenginleştirerek, Kürt araştırmalarına önemli bir inceleme zemini sunmaktadır.

Birçok Kürt yayın organları gibi Deng dergisi de 1990'larda Türkiye'deki baskı ve cezalardan nasibini almıştı. Örneğin: Deng Dergisinin 11. sayısında bu siyasal baskılar şöyle dile getirilmektedir: Dergimizin 11. sayısı „Terörle mücadele kanunu“ çıkmadan önce basılmasına rağmen DGM savcısı, önce Deng hakkında 312 sayılı yasaya muhalefetten toplatma kararı çıkardı. Ardından dergimizin sahibi ve yazı işleri müdürü hakkında davalar açıldı..“ (bkz. Deng dergisi, sayı 12, Mayıs-Haziran 1991). Deng dergisi örneğinde görüldüğü gibi Kürt basını 20. yüzyılın son on yılında da Ankara rejiminin baskı, şiddet ve cezai tedbirlerine maruz kalmış idi.

Deng dergisinde şimdiye kadar en çok işlenen konulardan biride Kürtlerin ulusal haklarının dile getirilmesi ve Türkiye'nin Kürdistan'daki sömürge politikaları oluşturmaktadır. Ayrıca Kürt tarihi, dili, edebiyati, halkbilimi, coğrafyası, sosyolojisi, felsefesi ve sanat tarihi vb. alanlara ait araştırmaya dayanan sahalara da Deng dergisinde çokça yer verilerek, bu konularda da Kürtlerin doğru bilgiler edinmesi sağlanmaya çalışılmıştır/çalışılmaktadır. Deng dergisinde öne çıkan bir başka konuda; Kürt ulusalcılığı temelinde eleştiriler, şahsiyetler, röportajlar, çeviriler, tanıtım yazıları, şiirler ve hikâyeler ve Kürtleri ilgilendiren güncel meseleler gibi konuların da yer almış olmasıdır. Bu anlamı ile Deng dergisi çok geniş araştırmalar çerçevesi içinde Kürtlere hitap etmiş/etmektedir. 1990'dan beri yayın hayatını sürdüren

Deng dergisinin yakın dönem Kürt meselesi, Kürt tarihi, kültürü ve edebiyatında önemli bir boşluğunu doldurarak, bu anlamıyla Kürt basınına değişik araştırma ve incelemelerle katkılarda bulunarak, daha da zenginleştirerek, Kürt araştırmalarına önemli bir inceleme zemini sunmaktadır.

Deng dergisi 100. sayısı ile yaklaşık 25 yıldır çok zengin bir yazar ve araştırmacı kadrosuyla Kürtlerin ulusal meselesini dile getirerek, Kürtlere hitap etmektedir.

Dergide işlenen önemli konulardan biri de, dış boyutu ile 20.yüzyılın başında Kürdistan'ın sömürgeleştirilmesinde önemli rol oynayan Batı Avrupa (Almanya, İngiltere, İtalya, Fransa), ABD ve Rusya gibi devletlerin çeşitli araştırmalarla Kürt kamuoyuna sunulmuş olmasıdır. Örneğin 20.yüzyılın başında Kürdistan'ın paylaşılması için yapılan açık veya gizli antlaşmalar, istihbarat raporları, değişik ülkelerin Kürtler hakkında parlamentolarda yaptıkları gizli görüşmeler, Kürtlere karşı savaş sürdürmeleri için Türkiye, Irak, İran ve Suriye'ye verilen uluslararası askeri, ekonomik ve diplomatik destekler gibi vs. Deng dergisinin öne çıkararak, önemle işlediği konular arasında yer almış/ almaktadır. Deng dergisi 25 yıllık geçmişi ile Kürt kamuoyunun dikkatlerini Kürt meselesinin dış boyutlarına çekerek, bu konularda da Kürt toplumunu geniş araştırmalarla bilgilendirdiğini söylemek mümkündür. Dergide, Kürt meselesinin sadece doğrudan doğruya Kürdistan'ı sömürgeleştiren Türkiye, İran, Irak (2003 Kadar) Suriye sorunu olmadığı, tarihsel bir zeminde yapılan araştırmamalarla, uluslararası boyutlarının da olduğunu ve bu çerçeve içerisinde çözülmesi gerektiği konusunda da geniş araştırmalar yayınlanarak, kamuoyunun bilgilendirilmesi sağlanmaya çalışılmıştır.

Deng dergisinde işlenen bir başka önemli konu ise Türkiye devleti tarafından yirminci yüzyıl boyunca Kürdistan'da asimilasyon politikaları esas alınarak tanzim edilen zorunlu göçertmeler, tehcirler, katliamlar ve soykırımlardır. Batı Anadolu'ya asimilasyon niyetiyle tehcir edilen yüzbinlerce Kürtün hikâyelerini de Deng dergisinde görmek mümkündür. Kürtlerin nasıl ötekileştirilerek yok edildiğini, nasıl inkâr politikalarına tabi tutulduğunu, Kürt ve Kürdistan kavramlarının nasıl ortadan kaldırıldığını veya nasıl cezai tedbirlere tabi tutulduklarını ve iskân kanunlarının nasıl tatbik edildikleri hakkında da çokça bilgiler Kürt kamuoyunun bilgisine sunulmuştur. Dergide, Kürtlere karşı soykırımlar, sürgünler, asimilasyon ve Kürtlerin Kürdistan coğrafyasından tümenden yok edilmesini sağlamaya çalışan politikalar uygulayan Türkiye cumhuriyetinin kurucu kadroları hakkında da her zaman geniş yer verildiği görülmektedir.

Özellikle Deng dergisinde 20.yüzyılda (1919-1940) ortaya çıkan Kürt milli hareketleri hakkında çok yönlü araştırmaların yayınlandığı ve bu konuda Kürt kamuoyu yapılan geniş araştırmalarla bilgilendirilmeye çalışıldığı görülmektedir. Örneğin Koçgiri Kürt milli hareketi, 1925 (Şeyh

Sait) Kürt milli hareketi, Ağrı isyanları ve Dersim (Seyit Rıza) Kürt Milli hareketi ile ilgili bilgiler kamuoyuna sunulmaya çalışılmıştır.

Sonuç olarak 100. sayısı ile Kürt okuyucuların karşısına çıkan Deng dergisi, Kürt kültürü, edebiyatı, tarihi, sanatı,

Deng dergisi, Kürt kültürü, edebiyatı, tarihi, sanatı, diplomasisi, Kürt ulusal sorunu, siyaset bilimi, geçmişten günümüze kadar gelen Kürdistan'daki siyasal gelişmeler, iç ve dış olaylar ve ulusal düşüncenin Kürdistan'da gelişimi hakkında verdiği geniş bilgilerle önem arzettiği gibi aynı zamanda Kürt yazın tarihinde de önemli bir araştırma niteliğine sahiptir.

diplomasisi, Kürt ulusal sorunu, siyaset bilimi, geçmişten günümüze kadar gelen Kürdistan'daki siyasal gelişmeleri, iç ve dış olayları ve ulusal düşüncenin Kürdistan'da ge-

lişimi hakkında verdiği geniş bilgilerle önem arzettiği gibi, aynı zamanda da Kürt yazın tarihinde de önemli bir araştırma niteliğine sahiptir. Elbette, genel olarak bütün Kürt basın ve medyası çok önemli işler yapmaktadır. Kürtlere yönelik yazılı yayınların çokluğu, Kürdistan'ı bilgi hazinesine kavuşturması düşüncesini daha güçlü bir şekilde mümkün kılmaktadır. Kürdistan merkezli yayınların yapılması, Kürt halkına daha fazla bilgi ve düşünce getireceği gibi, Kürt basınında bu konudaki önemini daha da artıracak düşüncesini taşıyorum. Yaklaşık 25 yıl önce yayın hayatına başlayan ve 100.sayısı ile okuyucusuyla buluşan Deng dergisi, aynı tarihsel, siyasal, kültürel ve araştırmacı temposu ile Kürt okurlarını bilgilendirmeye devam etmektedir.

Deng Dergisi'nin 100. sayısı, önemli bir devamlılığı ifade ediyor. Bu durum, daha değişimci, reformcu, demokrat, çoğulcu bir Deng Dergisi için temel olmalıdır...

İbrahim GÜÇLÜ

Deng Dergisi'nin 100. Sayısı yayınlanıyor. Deng Dergisi, elinde olmayarak, kendi iradesi dışında, zorunlu ve haklı olarak 100 sayıyı çıkarana kadar; birçok sahibi, yazı işleri müdürünü ve redaksiyon üyelerini değiştirdiğini biliyoruz. Deng Dergisinin sahiplerini, yazı işleri müdürlerini, tüm redaksiyon üyelerini, dergiye maddi destek olanları, dağıtımını fedakârca yapanları kutluyorum.

Türkiye'nin yasaklı koşullarında ve anti-demokratik ırkçı ortamında, fikir ve düşünce özgürlüğünün yok ya da kısıtlı olduğu koşullarda bir derginin; 100. sayısını fikir, kültür, yayın dünyasına sunması oldukça önemli bir olaydır.

Ayrıca bir dergi, Türkiye'de, Kürtlere ve Kürdistan'a ait konuları, temel meseleleri gündeme getiriyorsa, bu yayının ne kadar zahmetli olduğu da başka bir sorun.

Bundan öteye bir yayın organı, dergi ya da gazete, Kürt ulusunun kendi kaderini kendi iradesiyle tayin etmesini savunuyorsa, Kürtlerin Bağımsız Devlet ya da Federal devlet kurmasında tarafsız işler daha da zordur.

Deng Dergisi de bu kapsamda olan yayın organlarından biridir. Buna rağmen, 100 sayı ile yayın hayatında yaşamını sürdürüyorsa bu çok önemlidir. Daha uzun ömürlü olması için destek olmak görevimiz olmalıdır.

Deng Dergisinin yöneticilerini 100. Sayısından dolayı kutluyorum.

(I)

Ulusların, halkların, devletlerin, toplumların, fikir akımlarının temsilcilerinin hayatında, genel olarak yayıncılığın, özel olarak dergi ve gazete yayıncılığının rolü

hayati niteliktedir. Bu nedenle, toplumlar, uluslar, halklar, devletler, fikir akımlarının temsilcileri her zaman yayıncılığa önem vermişlerdir.

Kürt yayıncılığı, dergi ve gazeteleri bu bahsettiğim rol ve fonksiyon kadar, belki de bu rol ve fonksiyondan daha önemli olan Kürt milletinin kendi kaderini kendi iradesiyle tayin etmesi, Kürt ulusunda özgürlük ve bağımsızlık bilincinin gelişmesi gibi çok temel ve hayati bir rol ve fonksiyon da icra etmiştir ve halen de etmektedir.

Dergiler, gazeteler, şimdilerde televizyonlar, halkın bilgilenmesinde, bilinçlenmesinde, kamuoyunun aydınlatılmasında, gündem oluşturmada büyük bir role ve fonksiyona sahiptir.

Devletini kuran uluslar ile devletini kuramayan bağımlı, yarı-sömürge ve sömürge ulusların hayatlarında yayıncılığın, dergi ve gazetelerin fonksiyonları ve rolü farklıdır.

Aynı şekilde, demokratik rejimlerle, demokratik olmayan rejimlerde; düşünce ve kendini ifade özgürlüğü olan devletler ve toplumlarla, düşünce ve ifade özgürlüğünün olmadığı devletlerde ve ülkelerde, yayıncılığın, dergi ve gazetelerin rolü farklı olmuştur. Hareket ve manevra kabiliyetleri farklı olmuştur. Hatta bu devlet ve ülkelerdeki yayıncılığın, dergi ve gazetelerin dilleri, içerikleri, halka ulaşma araç ve gereçleri farklı olmuştur. Bu yayınların yazı işleri müdürleri, sahipleri, yazarları; tutuklanmış, işkence görmüş, öldürülmüşlerdir.

Bu çerçeve tam da Kürt yayıncılığı ve yayıncıları, yazarları için geçerlidir.

Kürt ulusu, sömürge bir ulustur. Kürdistan, klasik 'sömürge' statüsünden daha geri ve hem de uluslararası kla-

sik sömürgeci geri bir statüye sahiptir. Bundan dolayı, Kürtlerin, Kürt fikir akımlarının, Kürdistan örgütlerinin hayatında yayıncılık, dergi ve gazetelerin rolü iki kat büyük önem arz etmiştir.

Kürt yayıncılığı: Kürt milletine ve Kürdistan'a ait toplumsal, sosyolojik, coğrafi, dilsel, kültürel, tarihi gerçeklerin ve değerlerin gün yüzüne çıkmasını sağlıyor. Ayrıca yok sayılan Kürt milletinin varlığını, bu değerlerini ortaya çıkarmakla, ırkçı tezleri çürütmek için önemli bir rol ve fonksiyonu icra ediyor.

Kürt yayıncılığı, dergi ve gazeteleri bu bahsettiğim rol ve fonksiyon kadar, belki de bu rol ve fonksiyondan daha önemli olan Kürt milletinin kendi kaderini kendi iradesiyle tayin etmesi, Kürt ulusunda özgürlük ve bağımsızlık bilincinin gelişmesi gibi çok temel ve hayati bir rol ve fonksiyon da icra etmiştir ve halen de etmektedir.

Aynı zamanda Kürt kamuoyunun oluşmasında, Kürtler ve Kürdistan için gündem oluşturmada da rol ve fonksiyona sahiptir.

Ama Kürtlerin Osmanlı Döneminde çıkardıkları yayınların, gazete ve dergilerin içerikleri ve nitelikleriyle Cumhuriyet Döneminde çıkan dergi ve gazetelerin içeriklerinin de farklı rol ve fonksiyonlara sahip oldukları görülmektedir.

Osmanlı Döneminde Kürtler tarafından çıkartılan dergi ve gazetelere bakıldığında, açık bir ulusçuluk yapmaktan kaçındıkları ve daha çok Kürtlerin yaşadıkları sosyal ve ekonomik sorunlara ağırlık verdikleri görülmektedir.

Cumhuriyet dönemindeki Kürt dergi ve gazetelerinin, özellikle de 1960

yılından sonra yayın hayatına giren Kürt dergi ve gazeteleri, Kürtçülük bilincinin gelişmesinde önemli bir rol oynamışlar ve fonksiyon yerine getirmişlerdir.

Deng Dergisi de, Cumhuriyet dönemindeki bir Kürt Dergisi'dir. İçeriğine ilişkin eleştirilere rağmen, bu rol ve fonksiyonu oynayan Kürt yayıncılık, gazetecilik ve dergicilik geleneğinin bir devamıdır.

(II)

Kürt dergi ve gazeteciliğinin uzun bir geçmişi ve geleneği var. Bu nedenle Deng Dergisi de bu tarihi geçmişin ve geleneğin bir ürünü ve devam ettiricisidir.

Kürt yayıncılığına kısaca göz atarsak Deng ve yakın tarihin diğer dergi ve gazetelerin geçmişini, geleneğini bilince çıkarmak olanaklı olacaktır.

İlk Kürt Gazetesi, Kürdistan'dır. Bu gazete II. Abdulhamit Döneminde yayına başlamıştır. 22 Nisan 1898'de Mısır'da yayın hayatına başlamıştır. 22 Nisan, günümüzde Kürt Gazeteciliği Günü olarak kutlanıyor. Kürtçenin, Kurmanci lehçesinde yayımlanmıştır. Kahire'de sürgünde olan Botan aşiretinden önemli bir aydın olan Mikdat Mithat Bedirhan tarafından yayın hayatına sokulmuştur.

1908'de İkinci Meşrutiyet'in ilanından sonra ortaya çıkan nispi özgürlük ortamında Hersekli Ahmet Şerif'in çıkardığı Şark ve Kürdistan, Süreyya Bedirhan'ın Kürdistan, İttihat Terakki'nin Diyarbakır Kulübü'nün çıkardığı Peyman gibi gazeteler yayın hayatına girdi.

Kürt Teavün ve Terakki Cemiyeti'nin yayın organı olan Kürt Teavün ve Terak-

Cumhuriyet dönemindeki Kürt dergi ve gazetelerinin, özellikle de 1960 yılından sonra yayın hayatına giren Kürt dergi ve gazeteleri, Kürtçülük bilincinin gelişmesinde önemli bir rol oynamışlar ve fonksiyon yerine getirmişlerdir.

ki Gazetesi ise 1908 yılında İstanbul'da yayımına başladı.

Rojî Kurd (Kürt Güneşi) Dergisi, 1912'de kurulan Kürt Talebe-i Hevî Cemiyeti'nin yayın organıdır. RojîKurd, Osmanlıca ve Kurmanci dilinde yayımlanıyordu. Ancak yazılar ağırlıklı olarak Kürtçe (Kurmanci ve Soranice) idi.

Jîn (Yaşam) Gazetesi, Birinci Dünya Savaşı sonrasında yayımlandı. 1918'de kurulan Kürdistan Tealî Cemiyeti'nin kurucularından Müküslü Hamza, son beş sayısını da bu cemiyetten ayrılanların kurduğu Kürd Teşkilat-ı İçtimaiye Cemiyeti'nin üyelerinden Memduh Selim Bey yönetmişti.

Birinci Dünya Savaşından sonra, 1918'de imzalanan Mondros Mütarekesi sonrasında Gazi (Çağrı) gazetesi, Kürdistan Cemiyeti tarafından 1919 yılında Diyarbakır'da yayımlanmaya başlandı. Ancak birkaç sayıdan sonra kapandı.

1922'de Irak'ın Süleymaniye şehrinde çıkarılan üç dilli (Kürtçe, Türkçe ve Farsça) Bangî Kürdistan (Kürdistan'a Sesleniş) adlı haftalık 'ilmî, içtimai, edebî' gazete Mirliwa (Yarbay) Mustafa Paşa Yemolki tarafından çıkarıldı. Kürdistan Cemiyeti tarafından da desteklendi.

Cumhuriyet döneminde, Türkiye sınırları içinde Kürtçe basına izin verilmediği için Kürtçe gazeteler Irak, Suriye ve Beyrut'ta basıldı. Bunlar arasında

aralıklı da olsa yayımlanmayı başaran Jıyan (1926-1936), Hawar (1932-1943), Jîn (1939), Gelawej (1941-1950), Ronahî (1942-1945), RojaNû (1943-1946) en önemlileridir.

Cumhuriyet döneminde, Kürtlerin varlığı ret edildi. Kürtlerin Türk olduğu ırkçı tezi gereği, Türkleştirmeleri için büyük bir çaba ve devlet siyaseti yürütüldü. Bu nedenle Kürt dergi ve gazetelerin yayınlanmasına izin verilmedi. Bu yasak ve barbarlık, çok partili döneme kadar devam etti. Kürdistan Gençleri ve özellikle Kürt ağa, bey, şeyh, aşiret reisi çocukları, çok partili dönemde ve Demokrat Parti iktidarında eğitim için İstanbul, Ankara gibi büyük şehirlere gittiler. Musa Anter, Edip Karahan, Yaşar Kaya, Medet Serhat, Mehmet Ali Arslan gibi Kürt aydınlarının çıkardığı Dicle Kaynağı (1949), Şark Mecmuası (1950), İleri Yurt (1958), Dicle-Fırat (1962), Deng (1963), Yeni Akış (1966) gibi dergi ve gazeteler yayın hayatına başladılar.

Aynı şekilde 12 Mart 1971 Askeri darbesinden sonra, Özgürlük Yolu (1975), Xebat (1976), Rizgari (1976), RojaWelat (1977), Kawa (1978), Ala Rızgari (1979), gibi Kürt gazete ve dergileri yayın hayatına girdiler. Bütün bu yayın organları ağırlıklı olarak Türkçe ya da Türkçe-Kürtçe iki dilliydi. Sadece Kürtçe çıkan iki yayın organı, RojaWelat Gazetesi, Devrimci Demokrat Kültür Derneği'nin (DDKD) çıkardığı Tîrêj dergisiydi.

12 Eylül Darbesinden sonra da Kürt yayıncılığı, ya illegal ya da yurtdışında yürütüldü. 1990'lı yıllara kadar Avrupa; özellikle de İsveç, önemli bir merkez oldu.

Kürt yayıncılığının bu serüveninden anlaşılacağı gibi, Deng Dergisi de, hemen tarih sahnesine çıkmış bir dergi değildir. Kürt tarihi gazete ve dergi yayıncılığının bir devamıdır. Ama aynı zamanda bir fikrin, bir siyasal ve ideolojik eğilimdeki dergi ve gazetecilik yayınının devamıdır.

Kürt yayıncılığının bu serüveninden anlaşılacağı gibi, Deng Dergisi de, hemen tarih sahnesine çıkmış bir dergi değildir. Kürt tarihi gazete ve dergi yayıncılığının bir devamıdır. Ama aynı zamanda bir fikrin, bir siyasal ve ideolojik eğilimdeki dergi ve gazetecilik yayınının devamıdır. Özgürlük Yolu Siyasi Hareketinin ve onun yayıncılığının da bir parçası ve devamıdır.

(III)

Deng, Kürtçe bir kelimedir. Türkçe'de de, "ses", olarak karşılık bulan bir kelime. Deng Dergisini yayın hayatına sokanlar, üyesi oldukları Kürt milletine ve insanlığa seslenmek amacıyla bu ismi dergileri için seçmişler.

Kürdistan yazım ve yayın dünyasında, daha önce de yazdığım gibi geçmiş tarihlerde de "Deng" ismiyle yayın yapan bir dergi vardır. Deng Dergisi, 27 Mayıs 1960 Askeri Darbesinden sonra, fikir özgürlüğü alanında görece ve sınırlı bir gelişmenin olduğu koşullarda yayın hayatına 1963 yılında giriyor. Bu Deng Dergisi, Yaşar Kaya, Musa Anter, Medet Serhat, Ergün Koyuncu tarafından yayın hayatına sokuluyor.

Yaşar Kaya anılarında bu konuyu şöyle anlatıyor: Darbeden sonra, **"yönetimi elde bulunduran ordu ve Kemalistler, yeni bir anayasa hazırladılar. Bu yeni anayasa, daha önce var olmayan birtakım hak ve özgürlükler**

de getirdi. Bunlardan biri ve en önemlisi, fikir özgürlüğüydü. Sol yayınlar çıkmaya başladı...

“.....

“Biz de bu yeni koşullardan faydalanarak yayınlar çıkartmaya başladık. Musa Anter, Medet Serhat ve Ergün Koyuncu ile birlikte 1963'te Deng Dergisini çıkarmayı kararlaştırdık. Deng'i çıkarma fikri, Musa Ağabey ile Medet'indi.” (Şefiq Pêşeng, Yaşar Kaya'nın Hatırları, Sayfa 113)

Derginin bu yazar profili, dergiyi çoğulcu nitelikli bir dergi kategorisine sokar mı? Sorusu önemli. Ben bu yazar profilinin, dergiyi çoğulcu bir dergi kategorisine sokacağını düşünmüyorum. Ama teknik anlamda yarı-çoğulculuğundan bahsedilebilir.

Bu günkü Deng Dergisi yöneticilerinin, 1963 yılında yayın hayatına başlayan Deng Dergisinden, isim ve içerik açısından ne kadar esinlendikleri konusu, elbette bir merak konusudur. Deng Dergisi'nin bugünkü yöneticilerinin bu konuyu açıklamaları gerekir.

(IV)

Deng Dergisi, kendisini “siyasal kültürel dergi” olarak tanımlıyor. İncelediğim ve okuduğum kadarıyla aynı zamanda tarih konuları da inceleyen bir dergi. Ayrıca Kürdistan ulusal hareketinin ideolojik sorunlarını da ele alan bir dergi. Bu nedenle bir “tarih ve ideoloji dergisidir” demek de yanlış olmaz.

Deng Dergisi, anladığım kadarıyla iki anlamda siyasi bir dergi olduğunu anlatmaya çalışıyor. Bir neden, Kürtlere ve Kürdistan'a dair bütün konuların (si-

yaset, ideoloji, sosyoloji, tarih, felsefe, kültür), Kürtlerin ve Kürdistan'ın statüsünden ve sömürge konumundan dolayı siyasi olmasıdır. İkinci neden, Deng Dergisi'nin bir siyasi hareket geleneğine bağlı olması, bir yarı-parti yayın organı olması anlamında da siyasal bir dergidir.

Deng Dergisi, Özgürlük Yolu Siyasi Hareketinin ve Kürdistan Sosyalist Partisi'nin dolaylı da olsa bir yayınıdır. Sosyalizmi kendisine düşünce sistemi olarak rehber seçen bir dergidir. Bu nedenle, ideolojik ve açık siyasi tarafgirliği olan bir dergidir.

Derginin yazarlarının çoğunluğu, derginin bağlı bulunduğu Özgürlük Yolu Siyasi Hareketi'nin ve Kürdistan Sosyalist Partisinin yönetici üyeleridir. Ama aynı zamanda Özgürlük Yolu Hareketi ve Kürdistan Sosyalist Partili olmayan akademisyen, siyasetçi, tarihçi yazarları da var.

Derginin bu yazar profili, dergiyi çoğulcu nitelikli bir dergi kategorisine sokar mı? Sorusu önemli. Ben bu yazar profilinin, dergiyi çoğulcu bir dergi kategorisine sokacağını düşünmüyorum. Ama teknik anlamda yarı-çoğulculuğundan bahsedilebilir.

Dergi, Türkçe ve Kürtçe yazıları bünyesinde barındırıyor. Ama yazılar ağırlıklı Türkçe. Bu nedenle, Deng Dergisi-ne bir Kürt Dergisi denilse bile, tümüyle Kürtçe bir dergidir demek zor.

Deng Dergisini, klasik tekçi ve parti yayıncılığı kapsamında, resmi ideolojisi de olan bir dergi olarak tanımlamak yanlış olmasa gerekir.

Benim düşünceme göre, 100 sayı yapan Deng Dergisi yöneticilerinin der-

Benim düşünceme göre, 100 sayı yapan Deng Dergisi yöneticilerinin derginin niteliğini tümüyle değiştirmeyi düşünürlerse, daha demokratik, daha çoğulcu ve daha milli, daha toplumsal, reformcu ve değişimci düşüncelere öncülük edecek bir dergi yaratabilirler.

ginin niteliğini tümüyle değiştirmeyi düşünürlerse, daha demokratik, daha çoğulcu ve daha milli, daha toplumsal, reformcu ve değişimci düşüncelere öncülük edecek bir dergi yaratabilirler.

(V)

Deng Dergisinde, HAK-PAR ve TEVKURD Yöneticisi olduğum zaman sık sık, daha sonra da zaman-zaman be-

nim görüşlerime yer verildi. Benim yazılarımda, Deng Dergisinin bağlı olduğu siyasi grup ve hareket hakkında ciddi eleştiriler olduğu halde, hiçbir sansüre uğramadan yazılarım yayınladılar. Başka yazar arkadaşlarımızın yazılarında da eleştiriler olduğu halde, yazılarının sansüre uğramadıklarını biliyorum.

Dergideki bu olumlu yaklaşım, daha değişimci, demokrat, reformcu, çoğulcu bir Deng Dergisi için temel olabilir.

Yazımın başında da belirttiğim gibi Deng Dergisi de tüm Kürt gazeteleri ve dergileri gibi yasakları, tutuklanmaları, cezaları, maddi zorlukları göğüsleyerek bugünlere geldi. Onları içtenlikle kutluyorum.

100. Sayısıyla Deng Dergisi

Hasan DAĞTEKİN

Kürt yayıncılık serüveninin 1989 yılında yayın hayatına başlayan DENG dergisi kesiti, zengin deneyimler ve önemli dönemeçlerde izler bırakarak bugüne, 100. Sayıya, ulaştı.

Bu yazıyla DENG dergisinin serüveninin tamamını yazacak değilim. Sadece dahli olduğum ve önemli bulduğum birkaç adımını paylaşacağım.

Yayıncılık serüveninin ürünü ilk Kürt gazetesi, sürgünde, 22 Nisan 1898'de Kahire'de 'Kürdistan' ismiyle yayın hayatına başladı. Mikdad Midhat Bedirhan ve Abdurrahman Bedirhan kardeşler tarafından çıkarılmış ve 1902 yılına kadar 31 sayı basılmıştır.

O günden bugüne Kürt yayıncılık hayatı, kah yurtdışında yayına soktuğu dergi, gazete ve kitaplarla yaşamaya, kah yurt içinde hayat bulmaya çalışarak günümüze ulaşmıştır.

Bunlardan biri, 15 Nisan 1963 tarihinde çıkan aylık Kürtçe-Türkçe DENG adlı dergiydi. Bu çıkış Türkiye'de Kürt gazeteciliğinin önemli olaylarından biriydi. Sahibi Ergün Koyuncu ve Yazı işleri Müdürü de Yaşar Kaya'ydı. Ancak O dönemde yayın hayatına giren DENG dergisi toplam üç sayı çıkabildi.

12 Mart 1971 askeri cuntası sonrası dönemde, 1974 yılında çıkarılan 'Af Yasası' ile birçok Kürt aydını cezaevlerinden bırakıldı, Avrupa'ya gidenler geri döndü. Bu dönemde illegal düzeyde örgütlenen Kürt örgütlenmeleri legal düzeyde gösterdikleri faaliyetleri ile Kürt yayıncılığı alanında da önemli atılımlar gerçekleştirdiler. Bu atılımın ürünleri; başlıca Özgürlük Yolu, Roja Welat, Devrimci Demokrat Gençlik, Rizgarî gibi dergi ve gazeteler ile birçok yayınevinin Kürt ulusunun kültürü, edebiyatı ve tarihiyle ilgili kitapları

Kürt halkı içinde önemli derecede etkisini ve karşılığını buldu.

DENG dergisi 90'lı yılların en zorlu zamanlarında kesintisiz ve kararlı bir biçimde yayın hayatını sürdürdü. Takibata uğrayan ve çeşitli cezalarla baskılanan DENG dergisi genel yayın yönetmeni, sahip ve yazı işleri müdürlerini sık sık değiştirmek ve baskılara göğüs germek suretiyle yayın hayatını bugünlere taşıdı.

12 Eylül 1980 yılına kadar devam eden bu süreç Askeri-faşist darbeye kesintiye uğradı. Kürt yayıncılık serüveni yurtiçinde önemli bir darbe yedi. Fakat sürgüne çıkan Kürt aydın ve entelektüel birikimi, yurt dışında faaliyetlerini yürütmek zorunda bırakılan Kürt örgütlenmeleri yurtdışında Kürt yayıncılığına değerli ürünler kattılar.

Bu dönemde yurt içinde çoraklaşan ve şiddet ile sarmalanan zeminde, DENG dergisi 1989 yılında İstanbul'da yayın hayatına girdi. Aynı zamanda aynı adla kitaplar da basmaya başladı. Kürt kültür, edebiyat ve tarihinin gün ışığına çıkarılmasına olduğu gibi siyasal sürece de azımsanmayacak katkılarda bulundu.

100. Sayısına ulaşan DENG dergisi 90'lı yılların en zorlu zamanlarında kesintisiz ve kararlı bir biçimde yayın hayatını sürdürdü. Takibata uğrayan ve çeşitli cezalarla baskılanan DENG dergisi genel yayın yönetmeni, sahip ve yazı işleri müdürlerini sık sık değiştirmek ve baskılara göğüs germek suretiyle yayın hayatını bugünlere taşıdı.

1989 yılında İstanbul'da yayın hayatına giren DENG dergisi, rahmetli Nurettin Basut'un Genel Yayın Yönetmenliğini yaptığı esnada, 5 Mart 2002 yılında, geçirdiği trafik kazası sonucun-

da yaşamını yitirmesinden sonra yönetim, baskı ve dağıtım işlerini yürütmek üzere yönünü ülkesine, Diyarbakır'a verdi. Nihayet 2004 yılında Diyarbakır'a taşındı. Diyarbakır'da kendi yerinde yönetildi, basıldı, dağıtıldı ve okuyucusuyla buluştu. Yayın faaliyeti büyük bir emek ve coşkuyla sürdürüldü. Kürt yayıncılık yaşamında önemli bir dönemeçti. Aynı şekilde kitaplarını da buradan yöneterek basıyor ve haftalık gazetelerle de Kürt yayın yaşamını zenginleştiriyordu.

Bugün ise önemli bir dönemde 100. Sayısıyla yayın yaşamını sürdürmektedir. Tekrar şiddet sarmalıyla karşı karşıya ülkemiz Kürdistan.

Kentlerimiz, tarihin ve insanlık mirası kültürel değerlerimizle birlikte acımasızca tahrip ediliyor. Varto, Silvan, Yüksekova, Cizre, Nusaybin, Diyarbakır Suriçi ve Derik tezgâhlanan planlarla pervasızca yakıp yıkılıyor.

Bunda esas sorumlu Kürt sorununu çözümlemeyen anlayıştır. Bu anlayış devletin iliklerine işlenmiştir. Bu anlayış Kürt halkını ötekileştirmekte ve ulusal haklarını teslim etmemekte direnen tekçi anlayıştır. Kürt halkının varlığını ulusal haklarıyla tanımayan ve teslim etmeyen inkarcı yaklaşımdır.

Diğer yanda, şiddet sarmalıyla karşı karşıya kalan ülkemiz Kürdistan'ın bu durumu PKK'nin şiddet yöntemini sürdürmekteki ısrarı ve sivil alanlara da savaşı taşıma siyasetinin ürünüdür. Bu siyaset Kürdistan'ı yakıp yıkanlara istedikleri fırsatı sunduğu gibi birçok Kürt evladının ve masum insanın canını da yakmaktadır.

Kürtler artık şiddet ve savaş istemi-

yor. Bununla bir yere varılmayacağı hem devlet hem de PKK tarafı biliyor. Bunda ısrar kendi ayaklarına dolanacaktır. Vazgeçme ise en başta kendilerine ve ülkenin normalleşmesine yarayacaktır.

Diğer tarafta, kadim kentimiz Diyarbakır'da Deng'in çıkan 100. Sayısı önemli bir olayla örtüştü. Kaybı büyük bir üzüntü ve etki yaratan Diyarbakır Barosu Başkanı ve meslektaşım, aynı zamanda basın açıklaması yaptığı esnada yanında bulunduğum Tahir Elçi, bu anlamsız ve kör şiddet sarmalının için-

100. Sayıya ulaşan DENG dergisinin yönetildiği ve yaşatıldığı kadim kentimiz Diyarbakır'da Kürt halkının yiğit evladı, özgürlük şehidi Tahir Elçi'nin titizlendiği ve uğruna ölüme gittiği kentimiz ve ülkemiz için yaptığı çağrıyı hakim kılalım.

de vurularak yaşamını yitirdi. Tahir Elçi kadim kentimiz Diyarbakır'ın sembollerinden biri olan Dört ayaklı minarenin iki ayağının ağır silahlarla vurulmasından etkilenmiş ve bu durumu basın açıklamasını yapmadan iki gün önce attığı tweetle 'Dört ayaklı minarenin

suikasta uğradığını' söylemek suretiyle paylaşmıştı. Kamuoyu ile paylaştığı tweetle yetinmedi ve Dört ayaklı minarenin önünde basın açıklaması yaparak bu olay vesilesiyle yaşadığımız şiddet sarmalını kamuoyunun dikkatine sundu. Bu sunuş unutulmayacak bir iz bıraktı. Yaşamını yitirdi ve şu çağrıda bulundu;

'Biz bu tarihi bölgede birçok medeniyete beşiklik etmiş, ev sahipliği yapmış bu kadim bölgede, insanlığın bu ortak mekânında silah, çatışma, operasyon istemiyoruz. Savaşlar, çatışmalar, silahlar, operasyonlar bu alandan uzak olsun diyoruz.'

100. Sayıya ulaşan DENG dergisinin yönetildiği ve yaşatıldığı kadim kentimiz Diyarbakır'da Kürt halkının yiğit evladı, özgürlük şehidi Tahir Elçi'nin titizlendiği ve uğruna ölüme gittiği kentimiz ve ülkemiz için yaptığı çağrıyı hakim kılalım.

100. Sayı Kürt yayıncılık hayatına ve halkımızın özgürlük mücadelesine kutlu olsun.

Siyasal Çoğulculuşmanın Gerekliliği ve “Örgütsel-Siyasal Birlik”

Sait AYDOĞMUŞ

Bu yazı, Kürt ulusal hareketi tarafından Kuzey Kürdistan’da, 20. Yüzyıl’ın ilk yarısında gerçekleştirilen ayaklanmaların yenilgiyle sonuçlanmasından sonra, Türk egemenlik sisteminin tenkil ve tediplerle oluşturduğu “ölüm sessizliği”ni, özellikle 1970’li yıllarda güçlü bir ulusal hareket yaratarak bozan ve fakat geçen süre içinde siyasette büyük çapta tasfiye olup etkisizleşen bir neslin, Kürt ulusal hareketinin içinde bulunduğu mevcut kaotik dönemde, birleşip yeni örgütsel alternatifler yaratarak, olumlu bir rol daha oynayabileceği umuduyla konuyu irdelemekte ve belli bir yöntem önermektedir.

Benim de 2. kuşakı içinde bulunduğum ve 1960’lı, özellikle 1970’li yıllarda, ulusal perspektifli çok aktörlü bir siyasal yelpaze ile Kürt ulusal hareketini yeniden diriltip kitleleseltiren övünülesi söz ko-

nusu nesil, günümüzde artık giderek azal-
lıp tükenmektedir.

Yazının başlığı, söz konusu neslin oynayabileceği rol ile sınırlıdır, yani bu role atıfta bulunmaktadır. Zira, Kuzey’de, Kürt ulusal hareketinin çoğulculuşmasının altan alta işleyen çok güçlü bir damarı daha bulunmaktadır. Bu da Türk islami hareketiyle hızla ayrışıp ulusallaşmakta, Kürdistanileşmekte olan Kürt islami hareketidir ve bu, başlı başına ayrı bir yazı konusudur.

Kuzey Kürdistan’da, Kürt ulusal hareketi, çeyrek asırı aşkındır, PKK’nin örgütsel ve siyasal hegemonyası altında sürüyor. Her yönüyle totaliter ve tekçi olan PKK, siyasetinin içeriği ve pratiği itibariyle Kürt hareketini ulusal hedeflerinden saptırarak, hegemonyasındaki

Her yönüyle totaliter ve tekçi olan PKK, siyasetinin içeriği ve pratiği itibarıyla Kürt hareketini ulusal hedeflerinden saptırarak, hegemonyasındaki Kürt ulusal dinamizminin enerjisini, sömürgeci Türk egemenlik sistemini, sözde demokratikleştirmek için berhava ediyor.

Kürt ulusal dinamizminin enerjisini, sömürgeci Türk egemenlik sistemini, sözde demokratikleştirmek için berhava ediyor. Bu strateji, esas olarak, yüzyıllardır Kürt ulusal dinamizmini her türlü vahşetle yok etmeye çalışan ve fakat edemeyen sömürgecilerin yeni stratejisi olan **entegrasyon planına** hizmet ediyor. Yanısıra bu politika, Türk egemenlik sisteminin ve sistemin özel çabalarla yarattığı ırkçı, şöven, antidemokratik toplumsal zihniyetin kaimleşip kalıcılaştırmasını sağlıyor. Zira Türk egemenlik sisteminin en hafif deyimle demokrasi karşıtlığını ve bu sistemin oluşturduğu yapay ulusun ırkçı ve şöven zihniyetini besleyip koruyan temel kaynak/neden, Kürt ulusu üzerinde çıplak bir işgal ile sürdürülen sömürgeci uygulamadır. Bu uygulama, Kürt ulusal sorununun, gerçek anlamda bir çözümü ile son bulmadan, ne Türk egemenlik sistemini ne de Türk toplumunun zihniyetini demokrasi aleyhine **“zehirleyen”** asıl neden ortadan kalkmayacak ve Türkiye asla gerçek anlamda demokratikleşemeyecektir.

Rizgari Sitesi'ne yayınlanan son iki yazım, 1980'li yılların 2. yarısından sonra, PKK'nin örgütsel ve siyasal hegemonyasının oluşma süreci ile bunun Kürdistan'da yarattığı sonuçlarla ilgiliydi ve şöyle sonuçlanıyordu:

“Sonuç olarak, bütün bu olumsuz

niteliklerine ve dolayısıyla siyasal geleceğimizin çok riskli ipoteğine rağmen, PKK'nin, toplum tarafından desteklenmesinin temel nedeni, Kuzey Kürdistan'daki alternatifsizliği ve bunun, toplum açısından yarattığı çaresizliktir.

Özellikle marjinalleşip tasfiye olalı beri, neredeyse tüm gündemimizi, PKK'ye ayırıyor; zamanımızı ve enerjimizi, PKK'yi eleştirmeye harcıyoruz. Dün de, bu gün de, eleştirilerimiz çoğunlukla yerinde ve doğru eleştiriler olmakla birlikte, PKK'nin toplumsal desteğini ve dolayısıyla yaygın ve etkili hegemonyasını bir nebze de olsa geriletip kalıcı, istikrarlı ve işlevsel örgütler yaratıp Kuzey'deki siyasal, özellikle örgütsel süreci çoğulcılaştıramıyoruz.

Zira politika, kendi başına doğruları söylemek değil, söylenene uygun olarak yaşamak, mücadele etmek, işler yapmak ve bunlarla, topluma güven verip, onları ikna ederek örgütlü güç yaratmak ve bu güçle siyasal projenizi gerçekleştirmek üzere iktidara yürümektir.

Kürt ulusal hareketinin, Kuzey Kürdistan'da 1970'li yıllarda olduğu gibi, ülke ve ulus temelli bir siyasal mücadele rotasına tekrar kavuşması için, mevcut siyasal ve özellikle örgütsel alternatifsizliğin belli bir çoğulculuşma ile mutlak surette giderilmesi gerekmektedir.

Marks'ın filozoflar için söylediği gibi, artık ‘Dünyayı açıklamanın değil’; yeniden örgütsel güçler yaratmak suretiyle ‘Onu değiştirmenin zamanıdır’.”

Başlıktaki “Örgütsel-Siyasal Birlik” kavramından kastım, örgütlerin, örgütsel yapılarını koruyarak cephe veya platform türü birlikler oluşturmaları değil; örgütsel varlıklarına son vererek, tek örgütün çatısı altında birleşmeleridir. Zira, yakın tarihteki tecrübemiz, cephe veya platformların, etkili, istikrarlı ve dolayısıyla kalıcı işlevsel örgütler olmadan yürütülemeyeceğinin örnekleriyle doludur. Bu nedenle öncelikli görevimiz, belirtilen türden örgüt veya örgütler yaratmak olmalıdır.

Bu görevi başarmaya çalışırken, ilgili konuda, yakın tarihimize uzanmak ve süre içinde yaşadıklarımızdan dersler çıkararak, bunların yolumuzu aydınlatmasını sağlamak çok önemlidir.

1970’li yıllarda, Kuzey Kürdistan’da ulusal perspektifli çoğulcu bir siyasal yelpaze vardı. Bu siyasal yelpaze KİP-DDKD, TKSP, KUK, PKK, Rizgarî, Ala Rizgarî, Kawa, TKDP ve TEKOŞİN’den oluşuyordu. Tüm bu örgütler esasen illegal çalışıyorlardı. Ancak bunlar içinde PKK ve TEKOŞİN hariç, diğerlerinin legalde de dernek veya yayınevi gibi kurumları bulunuyordu ve siyasal faaliyetlerinin önemli bir bölümünü bu kurumlar üzerinden yürütüyorlardı.

Mücadelede silahlı şiddeti esas alan PKK ise, daha başından beri, her türlü legal çalışmayı reddetmekle kalmıyor; şu veya bu ölçüde legal çalışan Kürt örgütlerini ihanetle suçluyor ve bu nedenle onları da silahlı mücadelenin hedefi olarak görüyordu.

O yıllarda illegal çalışmanın yanı sıra legal çalışmayı da değerlendiren Kürt hareketi, hayli kitleselleşmişti. Buna

karşın PKK, kitle yerine, belli bölgelerde (Diyarbakır, Antep, Urfa, Mardin, Batman, Elazığ, Dersim, Ağrı ve kimi metropol illerde) sadece dar silahlı grupları olan bir siyasal hareketti.

Kitleselleşmede belli bir eşiği/ölçüyü aşan Kürt örgütlerinde, çoğu kitleselleşme olgularında olduğu gibi, şu veya bu nedenle oluşan yönetsel sorunların yanı sıra, esasen ehlileşme veya radikalleşme eğilimlerinin kaynaklık ettiği siyasal ve örgütsel sorunlar boy vermeye başlamıştı.

Başlıktaki “Örgütsel-Siyasal Birlik” kavramından kastım, örgütlerin, örgütsel yapılarını koruyarak cephe veya platform türü birlikler oluşturmaları değil; örgütsel varlıklarına son vererek, tek örgütün çatısı altında birleşmeleridir.

12 Eylül 1980 Askeri faşist darbesi, böylesi koşullarda gelip çattı. O yıllarda, zaten hayli kısıtlı olarak kullanılabilen temel hak ve özgürlükler, darbe tarafından tümüyle ortadan kaldırıldı. Darbeciler, sistematik tutuklamalar, ağır baskı, işkence ve saldırı politikalarıyla Kürt ulusal hareketini tümüyle illegaliteye mahkûm ederek, örgütlerin, hem mücadelede alışı geldikleri şartlarını hem de yaşamakta oldukları siyasal ve örgütsel sorunlarını daha da ağırlaştırdılar.

Böylece, Kürt örgütleri, baskı ve saldırılardan kurtarabildikleri belli başlı kadrolarıyla, Ortadoğu’nun oldukça pragmatik, kırılğan, acımasız siyasal “piyasasına” (Lübnan, Suriye, İran, Irak ve dolayısıyla Kürdistan’ın diğer parçaları) açılmak zorunda kaldılar.

PKK dışındaki Kürt hareketi, kendisi için yeni olan bu koşullarda daha da çatallaşıp ağırlaşan sorunlarıyla uğraşırken; 12 Eylül’den önce Suriye-Lüb-

nan'a yerleşen ve daha başından beri kadrolarını ve dolayısıyla örgütsel yapısını silahlı mücadeleye göre kurgulayan/hazırlayan PKK, 1984'de silahlı mücadele stratejisini hayata geçirdi.

PKK'nin bu silahlı mücadelesi, birçok yönüyle benzeri silahlı mücadelelerin en kötü bir versiyonuyla uygulansa da, yüz yıllardır sömürgecilerin ağır ve sistematik şiddetine maruz kalan Kürt toplumunun, özellikle köylülerin ve şehirlerdeki varoş yoksullarının, önemli oranda desteğini sağlamayı başardı.

PKK dışındaki Kürt ulusal hareketi ise, yukarıda özellikleri genel olarak belirtilen sorunlarıyla boğuşmaya devam etti ve PKK'nin güçlenmesine paralel olarak önce büyük oranda göçmenleşti; sonrasında da 90'lı yıllarla birlikte etkisizleşip tasfiye olmaya başladı.

Sosyalist sistemin, 1990'lı yılların sonunda yıkılması ve dolayısıyla var olan sosyalist-komünist teorinin/anlayışın sarsılması da büyük çoğunlukla sosyalit-komünist olan Kürt ulusal hareketinin anılan bunalımını ağırlaştırdı ve dolayısıyla zaten başlamış bulunan marjinalleşme ve tasfiye sürecini hızlandırdı.

Bu gidişatla zaman içinde, örgütlerin, kadro ve kitle potansiyelleri küçülmekle kalmadı; paradigmalarının ulusal amaç ve buna ilişkin ideolojik politik görüşleri dışındaki öğeleri de anlamsızlaştı. Böylece, 70'li ve 80'li yıllardaki gibi ayrı ayrı örgütler olmanın/olarak durmanın siyasal temeli ve anlamı büyük çapta ortadan kalkmış oluyordu.

Bu yeni koşullar ve gelişmeler, eski gelenekleri, kimi zaman kendi başına,

Zaman içinde, örgütlerin, kadro ve kitle potansiyelleri küçülmekle kalmadı; paradigmalarının ulusal amaç ve buna ilişkin ideolojik politik görüşleri dışındaki öğeleri de anlamsızlaştı. Böylece, 70'li ve 80'li yıllardaki gibi ayrı ayrı örgütler olmanın/olarak durmanın siyasal temeli ve anlamı büyük çapta ortadan kalkmış oluyordu.

kimi zaman ortaklaşarak, yeni örgütsel siyasal arayışlara itti. Giderek ortak arayış fikri güçlendi ve buna ilişkin girişimler sıklaştı. Zira örgütsel olarak daralıp küçülen, eski siyasal paradigmaları anlamsızlaşan bu örgütsel geleneklerin, kendi potansiyelleri ile siyasal olarak anlamlı bir etkiye sahip, kalıcı işlevsel örgütler oluşturmaları giderek zorlaşıyor; hatta imkansızlaşıyordu.

Bu mümkün olsaydı bile, anılan örgütsel geleneklerin eski siyasal paradigmalarının ulusal mesele dışındaki öğelerinin büyük çapta ortadan kalkarak anlamsızlaşmış olması, örgütsel ve siyasal olarak ayrı olmalarını/durmalarını gereksizleştiriyordu.

Tüm bunlara rağmen, geçen 25-30 yılda, konuyla ilgili olarak yapılan/yatışanan örgütsel-siyasal birlik girişimleri, siyasal paradigmaları artık neredeyse tamamen örtüşen eski örgütsel geleneklerin cemaatçi dayanışma ve hassasiyetlerine baskın çıkamadı. Her defasında, eski örgütlere dayalı cemaatçi anlayış ve dayanışma, siyasal ve örgütsel paradigmayı alt ederek, ortak örgütsel ve siyasal birlik girişimlerinin, yeni siyasal kimlik ve paradigmalara dayalı etkin, kalıcı ve işlevsel örgüt(ler) yaratmalarını engelledi.

En geniş ve ciddi birlik girişimlerinden birkaç tanesi olan HEVGİRTİN,

YEKBÛN ve PYSK örnekleri, başka nedenlerin yanı sıra esasen eski siyasal kimliklere ilişkin cemaatçi davranış ve hassasiyetlerin engellerine takıldılar.

Örneğin, PYSK'nin oluşturulduğu ortak Kongre'ye katılanlar, Romanya'daki bir otelin üst katlarında örgütlerini feshederlerken, alt kattaki bir salonda sözde yeni bir kimlikle PYSK'yi oluşturmuşlardı. Ancak eski kimliklerin, eski elbiseler gibi atılıp yenileriyle değiştirilmelerinin, hele de bizim gibi toplumlarda, öyle kolay olmadığını zaman gösterecekti. Birkaç yıllık sözde örgütsel ve siyasal ortaklaşma süreci sonucunda, beklenenin tam tersi olmuş; eski örgütsel kimlikler neredeyse **firesiz** bir biçimde nüksedip daha güçlü bir biçimde kendilerini ortaya koymuşlar ve böylece de yeni bir kimlikle yeni bir örgütsel siyasal birlik girişimi başarısızlığa uğramıştı.

Anlatıla gelen bu durum, bırakalım Kürt toplumunun, siyasi hareketinin de toplumsal ilerleme sürecinde henüz cemaatleşmeyi aşip cemiyetleşmeyi ve dolayısıyla yeterince **özgür bireyler** yaratmayı başaramadığının kanıtıdır.

O dönemde örgütsel anlamda **"bağımsız"** bir kadro olarak ortak Kongresine katıldığım PYSK sürecinin, benim açımdan en enteresan ve hayal kırıcı tarafı, PYSK dağılırken, süreçte yer alan hemen hemen herkesin, eski örgütsel geleneğiyle davranmış olmasıydı. Eğer PYSK dağılırken her gelenekten birkaç kişi, anılan durumun aksine tutum alsaydı, ya PYSK dağılmayacak, ya da nihayet eski geleneklere dayalı olamayan yeni bir örgüt yaratmanın koşulları yaratılacaktı.

Konuyla ilgili olarak legal alanda yaşanan ortak girişimlerde de, birleş-

me aynı nedenlerle kalıcılaşamadı. Bir farkla ki, PKK'yi de kapsayan ortak girişimlerle kurulan HEP, DEP, HADEP gibi partiler, aynı nedenlerden kaynaklı akıbetle sonuçta PKK'lilerle sınırlı kalsa da; PKK'nin siyasal ve örgütsel gücü sayesinde işlevselleşip etkinleşmeyi başardılar. Ancak PKK dışındaki kesimlerin ortak bir girişimi olarak ortaya çıkan HAK-PAR ise, belirtilen aynı nedenlerden kaynaklı olarak ne ortaklaşmayı birleşmeye dönüştürebildi ve dolayısıyla ne de yeni ve ortak bir siyasal kimlikle örgütsel ve siyasal olarak işlevselleşip etkinleşebildi.

Tüm bu tecrübelerden sonra çok yakın zamanda kurulan PAK, kuruluşuyla ilgili girişimi, esasen DDKD kökenli bir kitle ile yapmasına rağmen, ilk başlarda eski örgütsel kimliklere ait olan değişik kesimleri/kadroları girişimine katmayı başardı. Ancak süre içinde, özellikle daha sonra girişimden ayrılan belli bir grubun ısrarla DDKD'cilik yapması sonucu, görece daralarak, "DDKD Partisi" algısına maruz kaldı, kalıyor. Ancak PAK, kuruluşundan sonra izlediği birlikçi politikasıyla hem anılan algıyı değiştirmeye çalışıyor hem de Kürt ulusal hareketinin gerçek anlamda çoğulculaşması için yapıcı ve olumlu bir rol oynuyor.

Anlatıla gelen bu durum, bırakalım Kürt toplumunun, siyasi hareketinin de toplumsal ilerleme sürecinde henüz cemaatleşmeyi aşip cemiyetleşmeyi ve dolayısıyla yeterince **özgür bireyler** yaratmayı başaramadığının kanıtıdır. PKK'nin, sözde süper cemiyetten süper cemaate, hatta tarikate dönüşmesinin ve bu bağlam içinde cemiyet ideolojisi ve kültürü olan tüm ulusal amaç ve değerlerden, liderinin emriyle neredeyse

firesiz olarak vazgeçmesinin temelinde, bu toplumsal özelliğimiz yatmaktadır.

Bu bakımdan, ulusal ve dolayısıyla düşündüğümüz anlamda örgütsel siyasal geleceğimiz de, cemiyetleşmemizi yani uluslaşmamızı geliştirip gerçek anlamda özgür bireylerimizi, yani lideriyle, örgütüyle, aşiretiyle, hemşehrisi ve ailesiyle değil, kendi özgür aklı ve bilinciyle davranma iradesi gösteren halkın deyiimiyle “**dava adamları**”mızı çoğaltmamız gerekiyor.

Anlatıla gelen deneyimler gösteriyor ki, ister eski geleneklere dayalı örgütlerin, grup ve çevrelerin oluşturduğu hareketlerden birisinin kendi başına veya bazılarının birlikte girişimleriyle olsun; ister bu gruplardan ayrılmış bazı kadroların ortak girişimleriyle olsun; isterse de bu iki yöntemin karışımından oluşan (yani bazı gruplar, çevreler ve kadroların) bir örgütsel-siyasal birlik girişimiyle olsun; sonuçta tüm bu modellerde, sürecin bir noktasında, özellikle eski örgütsel geleneklerin zaten hayli azalan kitlesi sürece katıldığında, şu veya bu nedenle eski örgütsel gelenekçilik (cemaatçilik) bir biçimde nüks etti ve gelecekte de edecektir.

İşte tam bu noktada, eski örgütsel kimlikleri, onların cemaatçi hassasiyetlerinin dayanışmasını uyararak, ortak örgütsel-siyasal yeni bir kimliğin oluşmasını zorlaştırıp engelleyen bu nüks edişi bertaraf edebilecek tek etmen/güç, artık eski kimlik aidiyetini aşan kadrolar ve bunlardan oluşan ekip olacaktır. Ancak gerçek anlamda “**özgür birey**” olarak nitelendirilebilecek bu tür kad-

rolar, siyasal bilinçleri, yetenekleri ve tecrübeleriyle, artık bir işe yaramayan eski kimlikleri yerine, yeni ortak bir siyasal kimlik yaratma bilincini, kararlılığını ve iradesini göstererek sürecin nereye doğru gelişeceğini kaderini belirleyebilirler.

Sonuç olarak, örgütsel-siyasal birlik için anılan üç yöntem de uygundur. Ancak bu yöntemleri uygularken, süreci adım adım ve kontrollü bir biçimde örgütleyip ilerletmenin, yani ilk başta yukarıda belirtilen analizin pozitif unsurlarını kuşanarak, örgütsel siyasal birlik için bilinç ve tutumunu görece daha bir netleştirip içselleştirmiş grup, çevre ve kadrolarla başlatıp, birlik için ucu açık bir süreci giderek genişletmeyi önüne koyan bir yöntem, daha doğru ve emin bir yol gibi görünüyor.

Kürt ulusal hareketinin içinde bulunduğu mevcut kaotik felaketi aşabilmesinin anahtarı, ulus ve ülke temelli bir siyasal perspektifi esas alan alternatif örgütler/hareketler yaratarak çoğulculaşmasıdır.

Kürt ulusal hareketinin içinde bulunduğu mevcut kaotik felaketi aşabilmesinin anahtarı, ulus ve ülke temelli bir siyasal perspektifi esas alan alternatif örgütler/hareketler yaratarak **çoğulculaşmasıdır**. Kürt ulusal siyaseti, ancak bu taktirde demokratikleşip en geniş ulusal bir tabana ulaşabilir ve yine ancak bu taktirde mevcut tekçilik ve hegemonya, bu yolla aşılarak, Kürt ulusal hareketinin de dünyadaki diğer ulusal mücadeleler gibi kendi doğal mücadelesi yolunda ilerleyip amacına ulaşması sağlanabilir.

Sahiden “Türk Sorunu”

Mazhar KARA

Kürt halkının ulusal demokratik taleplerinin her gündeme geldiği, tartışıldığı ve kamu vicdanında yankısını bulduğu süreçlerde ırkçı çevrelerde bir panik ve hezeyan hali boy veriyor. Kürt halkının temel haklarına kavuşmasının “Türk Sorununa” yol açacağını ileri sürenler piyasaya çıkıyor. Öyle ki, yetmişini devirmiş, yürüme güçlüğü çeken siyasetçi ve yazarlar Türk sorununu çözmek için dağa çıkmaktan bile söz eder hale geliyorlar.

Tabi ki “Türk Sorunu” kavramının içini dolduracak mantıklı bir neden ileri sürdükleri de yok. Yani bu, tümü ile içi boş bir kavram. Kimi kör inançlardan örülü siyasal tutumlarına gerekçe bulma zorlamasının sonucu oluşturdukları bir yığın başka saçma sapan kavramlar var ortalıkta dolanan. Bu temelsiz, içi boş kavramlar da daha çok böyle durumlarda ortaya çıkıyor. Birazda, “aman ha, fazla da hak

talebinde bulunmayın sonra başkaları da aynı haklardan ister ve sonuçta kötü şeyler olur” kaygısını yayma ve korkutma çabasını temellendirmek için üretilmiş bir kavramdır bu. Yoksa bir halkın kendi kaderini tayin etmesi, siyasal haklarını kullanmak istemesi neden başka bir halk için soruna dönüşsün?

Ancak bu ırkçı hezeyanların başlıca bir “Türk Sorununa” işaret ettiğini söyleyebiliriz. Bizim bu yazıda tartışmak istediğimiz de budur. Türklük olgusunu soruna dönüştüren süreçler yaşandı bu ülkede. Halen de yaşanıyor. Şimdi biraz da bu sorunlara kaynaklık eden kimi sosyal, siyasal ve eğitsel süreçlere bir göz atalım.

Bu akıl dışı tutum sahiplerinin trajikomik halleri doksan yılını deviren cumhuriyet değerlerinin yarattığı zavallı ve mutsuz toplumun resmidir adeta. Bu

tabloyu oluşturan çarkın dişlileri halen acımasızca işlemeye devam ediyor. Yani bu çarkın oluşturduğu sorunlu bir tablo var ortada.

Geçen haftalarda ülkede “muazzam bir coşku ile cumhuriyet bayramı kutlandı”. Bu haber günlerce sağdan sola bütün ajanslarda yankılandı durdu. Aslında doksanı aşkın yıldır 29 Ekim cumhuriyet bayramı aynı biçimde, hemen hemen aynı formatta

kutlanmaktadır. Protokolde yer alanlar, programları sunanlar, programda figür olarak yer alanlar değiştiler. Ancak, program içerik ve format olarak hep aynı kaldı. Diğer bir deyişle, Türklüğü kutsayan, Türk ve İslam ırkçılığını şahlandıran bu törenlerin formatı neredeyse yüz yıldır değişmedi. Okunan şiirler, çekilen ajitasyonlar, atılan sloganlar, yapılan konuşmalar, gösteriler basmakalıp şablonlara dönüşmüş durumda. Diğer resmi bayramlar da öyle. Ancak son yıllarda bu ırkçı ritüellerde bazı değişikliklere! gidildi. İrkçılığa varan etnik milliyetçilik, dini milliyetçilik sosu ile biraz daha koyu hale getirildi. Osmanlıdan ve İslamiyet’in Hanefi mezhebinden figürler, simgeler eklenerek bu ırkçı kutsama süreçleri yeni boyutlara taşınmış oldu.

Ardından 10 Kasım geldi dayandı. Kışlalarda, okullarda, fabrikalarda, sokaklarda büyük bir hazırlık yapıldı. Devasa Atatürk posterleri, rekor büyüklükteki bayraklar hazırlandı. 10 Kasım’da bir yandan bayraklar yarıya inecek, diğer yandan dev bayraklar sokakları, okulları, kışlaları ve fabrikaları süsleyecek. Nazi yönetimi dönemindeki

Bu akıl dışı tutum sahiplerinin trajikomik halleri doksan yılını deviren cumhuriyet değerlerinin yarattığı zavallı ve mutsuz toplumun resmidir adeta. Bu tabloyu oluşturan çarkın dişlileri halen acımasızca işlemeye devam ediyor.

Almanya’nın Berlin sokaklarına ait fotoğraflara baktım. Neredeyse her bir evden bir Nazi bayrağı sarkmış. Bu kadar bayrak bir de Türkiye’de var. Aradaki fark buradaki bayrakların bir parti bayrağı değil, ulusal bayrak olmasıdır. Zira bu ülkenin en önemli icadı dünyanın en büyük bayrak ve bayrak direkleridir.

Türklük kutsalı, din ve bayrak gibi kimi daha etkili soyut kutsallar ile birlikte kullanıldığında daha çarpıcı bir uyutma ve güdüleme aracına dönüşür. Bu kutsal simge, obje ve inançlarla güçlendirilmiş kutsama koşullanması içinde kışlalarda ve okullarda büyük anma törenleri düzenlenecek. Özellikle okullarda kışla disiplini içinde, büyük bir ciddiyetle saatler süren bunalıcı anma programları hazırlanacak. Mini minnacık çocuklar Atalarına ağlayacak! Bu ağlama seansları büyük bir marifetmiş gibi medya aracılığıyla büyük bir seferberlik halinde tüm ülke sahına hızla yayılacak. Bu ağlama seansları sokaklara, evlere taşınacak. Uzun ve bunalıcı bu ve benzeri törenler içerik ve uygulamalarıyla pedagojik açıdan ele alındığında tam bir sefalet olduğu görülecektir. Anasını ve bir yaş aşağıya çekilen ilkokul çocuklarının duygu dünyalarını alabora eden bu “ataya ağlama” seansları MEB’in 1930’lu yıllarda kodladığı biçimiyle sürüyor. Değişen tek şey, uygulama yaşının 3,5 4 yaşa kadar indirilmesidir. Bu durum aslında “Türk Sorununu” ağırlaştıran bir tablodur.

Bu derin koşullanma içinde süren bir eğitim ve öğretim süreci işliyor. Ülke gerçekleri ile hiç bağdaşmayan bu ırkçı

ritüellerin, etkinliklerin yarattığı derin toplumsal tahribatların farkında olan, siyaseten onu düzeltmek için bir çabayı göze almaya cesaret edecek pek kimse-ler de yok meydanda. Mevcut iktidarın cesareti de ancak “Andımızı” kaldırmaya yetti! Böyle de denilebilir. Ancak bana öyle geliyor ki, bu iktidarın siya-sal vizyonunun sınırları buraya kadardı. Yoksa iktidar partisinin ideolojik olarak Mehmet Akif Ersoy’u izlediği biliniyor.

Kentlerin güvenlik gerekçesi ile çok boyutlu kuşatıldığı, keyfe keder günlerce sokağa çıkma yasaklarının konduğu, diğer taraftan özellikle Kürd kentlerinde hendeklerin kazıldığı, özerk alanların ilan edildiği ve bu alanlarda büyük hukuksuzlukların, zulümlerin hüküm sürdüğü görülmektedir.

“Türk istiklali, Türk cumhuriyeti ile-lebet payidar kalacaktır!” nidalarının ve “ keşke Atatürk bugün sağ olsaydı ha-yıflanmaların, En büyük Türk Atatürk” sloganlarının gırla gittiği şu günlerde, ülke kör bir şiddet sarmalı içinde. İçer-den ve dışardan beslenen ve günden güne ağırlaşarak, büyüyerek yönetilmez hale gelen kaotik süreçler bir birini izle-mektedir. Muhalefetin, ülkenin yöneti-lemesiz hale geldiği yönündeki tezi, kimi iktidara yakın siyasal çevrelerce de ileri sürülmektedir.

1 Kasım seçimlerinin ardından AKP %50 dolayında oy alarak tek başına hü-kümeti kurma çoğunluğunu elde etti. Buna rağmen bakıldığında, bu iddiala-rın yersiz olmadığı, bu durumu besleyen kaygı ve kuşkuların ciddi bir maddi te-mele sahip olduğu görülecektir. Kentle-rin güvenlik gerekçesi ile çok boyutlu kuşatıldığı, keyfe keder günlerce soka-ğa çıkma yasaklarının konduğu, diğer

taraftan özellikle Kürd kentlerinde hen-deklerin kazıldığı, özerk alanların ilan edildiği ve bu alanlarda büyük hukuk-suzlukların, zulümlerin hüküm sürdüğü görülmektedir. Ankara’nın göbeğinde barışı, özgürlüğü ve demokrasiyi hay-kıran yığınlara karşı büyük bir saldırı gerçekleştirildi. Bu vahşi saldırıda yüzü aşkın aydınlık insan, ilerici, demokrat, devrimci, barışsever insan yaşamını yi-tirdi. Eğer ki, bu insanlık dışı saldırı, kimi siyasi çevrelerin ileri sürdüğü gibi sistemin ve mevcut hükümetin barış, demokrasi ve emek güçlerine yönelik planlı bir eylemi değilse, bü-yük bir iktidarsızlığın, bir yönetim zafiyetinin ifadesidir. Ülkenin yöneti-lemesiz hale geldiğini savunanları haklı çıkaracak bir delildir. Dünyadaki pay-laşım savaşları yeni konsepti içinde olmuş oturmuş mevcut siyasal çekişme-lerin kanlı ve kirli maşası durumundaki Radikal Siyasal İslamcı grupların rol-lerini yadsımamak gerekir. Bu grupla-rın ortaya çıkmaları ve neden oldukları büyük yıkımlar ve çalkantılar başka bir yazının, yazıların konusudur.

Yine de, bu yönetim zafiyetinin, mevcut iktidarın “Kürt Sorununa” ku-surlu yaklaşımı ve izlediği Ortadoğu politikalarının bir sonucu olduğunu söy-lemek mümkündür.

Tüm bu gerçeklere; Kürt halkının varlığını inkârdan vaz geçmesi, Kürt-çe TV kanalı açması, “ulusal birlik ve kardeşlik” sürecini başlatması, Abdul-lah Öcalan ve PKK ile “görüşmeler” yapması gibi uygulamalarına bakılarak değerlendirildiğinde, mevcut hüküme-tin geçmişin ırkçı iktidarlardan hayli önde olduğu, olumlu olduğu görüle-cektir. Bu tabloya dahi tahammül gös-termeyen muhalefet çevreleri var. Yani,

Muhalefeti besleyen orta sınıf da sözünü ettiğimiz eğitim süreçlerinden geçmiştir. Türklüğü normal sınırların ötesinde, bir “sorun” boyutunda yaşamakta ve siyaseten etkili bir enstrümana dönüştürmektedir.

bu basit adımları dahi “ihamet” sayan bir muhalefet ile karşı karşıyayız. Bu nedenle toplum 1 Kasım’da “ehven-i şer” demiştir. Muhalefeti besleyen orta sınıf da sözünü ettiğimiz eğitim süreçlerinden geçmiştir. Türklüğü normal sınırların ötesinde, bir “sorun” boyutunda yaşamakta ve siyaseten etkili bir enstrümana dönüştürmektedir. 7 Haziran seçimlerinde muhafazakarlığa duyulan tepki ve yaşam tarzı konusundaki benzerliklerden ötürü bir kısım muhalefet çevreleri HDP’ye yöneldiler. Bu yönelime giren kimi “sol” ve “laik” çevrelerin hevesi kısa sürede sönmüldü. Görülüyor ki, bu çevreler de ortalama Türk siyasetinden tamamıyla kopmamışlardır. Bundan dolayı, çok sınıflı ve çok renkli Kürt siyasetinin temel talepleri ile Türk sol siyasal çevrelerinin taleplerinin çok da örtüşmediğini gördü. Bu nedenle de, bu son zamanlarda HDP yeniden bir kimlik tartışmasının içine girdi. Bu çevrelerden bir kısmı HDP ile yollarını önemli ölçüde ayırmaya başladı bile.

Yukarıda da altını çizdiğimiz gibi, “Kürt Sorunu” olarak nitelendirilen şey, aslında Kürt halkının ulusal demokratik taleplerinin sistem tarafından her defasında zorla bastırılması nedeniyle oluşturulan büyük sorunlar bütünüdür. Bu devasa sorunların kaynaklarına ilişkin tartışmalar gündeme geldiğinde kimileri “Türk Sorunu” nu hatırlatmaya çalışmaktadır. Irkçı paradigma çarkından çıkma kimi yazar, çizer ve siyasetçilerce bilinçli bir şekilde gündeme taşımaya

çalışılmaktadır. Kürt halkının ulusal demokratik haklarına kavuşmasının “Türk Sorununa” yol açacağı ileri sürülmektedir.

Ülkenin her bir sorunlu alanına ilişkin siyaset oluştururken dini ve milli ırkçılığı referans alan bir iktidar ve muhalefetin direnci ile yüz yüze kalırız. Aslında sorunun kaynağı da bu sorunlu yaklaşımının kendisidir. Çünkü bu yaklaşım sorunlu bir yaklaşımdır. Doğaldır ki bu yaklaşım büyük sorunlar üretme potansiyelini taşımaktadır. Daha önce de okurun dikkatine sunduğum bir tespiti yinelemekte yarar görüyorum. Biliniyor ki olguların kendisi birer sorun değildir. Kürtlük, Türklük, Alevilik, Sunilik, laiklik-dindarlık birer sorun değildir. Onların bu gün ciddi soruna dönüştüren şey, bu olgulara siyaseten sorunlu yaklaşmak, bu olguları sorunlu bir tarzda ele almaktır. Yani, sorunlu siyaset tarzıdır. Sorunlu siyaset dilinin kendisi de birçok soruna kaynaklık edebilecek büyüklükte devasa bir sorundur. Sorunlu siyaset, siyasal tarz ve yaklaşımlar ilgilendikleri her olgu ve olayı ciddi bir soruna dönüştürme potansiyeline sahiptirler. Bu ilkel siyasal referanslar aslında salt bu mevcut iktidarın sorunu değildir. Zira cumhuriyetin temeli de bu sorunlu referanslar üzerine atılmıştır.

Irkçılığı ve Sünni İslam anlayışını referans olarak kodlayan cumhuriyet bütün kurumlarını bu temel referanslara uygun biçimlendirildi. İstiklal marşında “... Kahraman ırkıma bir gül...” dizesinde olduğu gibi ırkçı çağrışımların açıkça yer aldığı bir ülke düşünün. Bir günde onlarca kez kutsanan cumhuriyet kurucusunun “..muhtaç olduğun kudret damarlarındaki asil kanda mevcuttur..” dizesinde olduğu gibi açıkça ırkçılık

vurgusu yapsın. Bu “Gençliğe Hitabe” bütün devlet dairelerinde asılı olsun ve bunun bütün ders kitaplarının giriş sayfasında yer alsın. Zorunlu eğitim sürecine giren herkese adeta zorla ezberletilsin. Böyle bir ülke düşünün. Böyle bir ülke gerçekliği içinde yetişen, böyle bir eğitim sürecinden geçen bireylerinden rasyonel bir siyaset üretmeleri beklenbilir mi? Tabi ki beklenemez. Çünkü dini ve milli ırkçılığı şahlandırmayı birinci görevi olarak ahdetmiş milli eğitimin çarkından geçmiş bir toplum rasyonelitesini ister istemez kaybeder. Siyaset kurumu da ilgilendiği bütün olayları ve olguları bu yanlış kurulmuş denklem içinde ele alır. Siyaset toplumları sorunlardan, sıkıntılardan arındırarak yönetme sanatı iken, bu ırkçı koşullanma iklimi içinde yeşeren yanlış siyaset tarzı, ilgilendiği her olayı, her olguyu soruna dönüştürür.

Bildiğimiz, bu ülkede bu körleştirme çabası yüz yıla yakın bir süreden beri, “cumhuriyet bayramı ve Atatürk’ü anma” ritüellerinde olduğu gibi devam ediyor. Bütün milli eğitim süreçlerinde, milli bayramlarda bu ırkçı şahlanması körüklemek üzere bu körleştirme seansları tekrar tekrar devam ettiriliyor.

Ataya ağlama ve Türklüğü kutsama seansları ile başlayan, her bayramda okunan ve bakanların, başbakanların, cumhurbaşkanları ve cümle yüksek bürokratlardan tutunuz sıradan memurlara, askerden, polisine kadar herkesin başucu şairi olan ve “Bayrak Şairi” olarak tanınan (...sana selam vermeden geçen kuşun yuvasını yıkacağım../sana benim gözümle bakmayanın mezarını kazacağım) Arif Nihat Asya” ile taçlanan eğitim süreci var. Bu süreçlerden geçen bireylerin ülke sorunlarına rasyonel

yaklaşması çok zordur. Tepeden tırnağa sorunlu bir sosyoloji üreten Türk Milli Eğitim sistemi geliştirdiği bu ırkçı eğitim süreci ile aslında sahiden de “Türk Sorununu” üretiyor. Ve bu sistemin yetiştirdiği bir polis, bir asker, “Hepiniz Türkün Gücünü göreceksiniz” ya da Silvan’ın sokaklarına ve Kürdistan’ının dağına taşına “ Türksen övün, değilsen itaat et” yazılarını yazmakta bir mahzur görmez, göremez. Çünkü o böyle koşullanmıştır. Ona bu biçimi veren bir eğitim çarkından geçmiştir. Başka türlü davranması zordur. Ayrıca normalleşmesi için bir rehabilitasyona, bir eğitime ihtiyaç duyar hale gelmiştir.

Çünkü dini ve milli ırkçılığı şahlandırmayı birinci görevi olarak ahdetmiş milli eğitimin çarkından geçmiş bir toplum rasyonelitesini ister istemez kaybeder. Siyaset kurumu da ilgilendiği bütün olayları ve olguları bu yanlış kurulmuş denklem içinde ele alır.

İşte “Kürt Sorunu” olarak bilinen sorunlar dizgesinin kaynağında da bu sorunlu toplum mühendisliği vardır. Moda deyimle, Kürt’ten, Arap’tan , Acemden Türk yapma gayreti var.

Bu ırkçı referanslarla işleyen Türk Milli Eğitim Sistemi aslında Türklüğü soruna dönüştüren etkili bir mekanizma olarak işlemeye devam ediyor. Bir de bunu güvenceye almış olan bir anayasa var ki...

Hele bu ilkel referanslara dayanılarak hazırlanmış bir anayasa var ki sormayın. Bu anayasa, otuz üç yıldan beridir, Anadolu coğrafyası gibi çok dilli, çok kültürlü, çok inançlı bir coğrafyada yer alan bir Türkiye gibi ülkede askeri dikta tarafında hazırlanarak topluma zorla

dayatılan bir anayasadır. Aslında iyiden iyiye biliniyor ki bu anayasa, bu coğrafyadaki bütün kötülöklere analık etmekten başka da bir işe yaramadı, yaramayacaktır. Acilen ölkö gerçekliğine uygun, çağdaş, sivil, demokratik ve çoğulcu bir anayasa ile değıştirilmelidir.

Bugün bütün dünyayı kasıp kavuran terörün, kausun ve türlü gericiliğın yaydığı karanlıkların tek panzehri çağdaş hukukun, adaletin ve demokrasinin aydınlığıdır. Onu çoğaltmak gerekir.

Bunu yapmak elbette ki zordur. Bunun için öncelikle “Türk Sorununu” bu aydınlık içinde çözecek sağlam bir siyasal iradeye ihtiyaç duyulmaktadır. Bu Türk siyasal sisteminin en temel sorunu olarak ortada durmaktadır. Türkiye’de bu aydınlık içinde, devrim niteliğindeki kapsamlı bir değışimi ve dönüşümü yönetecek, bu siyasal iradeyi üretecek sosyolojiyi açığa çıkaracak irade konusunda büyük bir belirsizlik var. Türk siyasal sistemi iktidarı ve muhalefeti ile bu yönlü bir umut vermekten uzaktır. Kimi Kürt siyasal çevrelerinin bu durumu bir devrin stratejisi içinde çözmeyi düşünmesi ise tam bir Donkişotluktur.

Bir yandan, Türkiye’nin yıllarca süren bir AB’ye girme çabası var. İnsanlığın küreselleşen sorunlarının çözümü konusunda dünya siyaseti ile zorunlu olarak gelişerek süren etkileşimler ortaklaşmalar var. Ekonomik ve sosyal sorunların çözümü konusunda süren bu yakınlaşma ve ortaklaşma çabaları bu potansiyelin ortaya çıkmasını hızlandırabilir. Bugün böyle bir süreçten geçiyoruz. Bu topraklarda yaşayan insanların en pozitif yanı, dışarıdan gelen kültür kalıplarına kayıtsız kalmaması, onunla

Kürdistan Sosyalist Partisinin bu aydınlık değörlö dizgesine dayalı olarak oluşturduğu ve etkili kıldığı Özgürlük Yolu geleneğö bu yönlü bir umudu yeşertebilir. Onun yenilikçi siyaset tarzı bu zeminde ciddi bir karşılık bulabilir.

ilgilenmesidir. Bu verili kültürel durum yenilikçi siyasal çabaların kolayca karşılık bulmasına, yeşermesine olumlu bir zemin sunmaktadır.

Meseleye bu yönüyle bakıldığında, aynı aydınlık içinde yapılanan, Kürt halkının ulusal demokratik taleplerini önceleyen ve “ Türkiye’ye Demokrasi Kürdistan’a özgürlük” şiarını da göz ardı etmeyen etkili bir Kürt siyasal hareketine de ihtiyaç var. Kürdistan Sosyalist Partisinin bu aydınlık değörlö dizgesine dayalı olarak oluşturduğu ve etkili kıldığı Özgürlük Yolu geleneğö bu yönlü bir umudu yeşertebilir. Onun yenilikçi siyaset tarzı bu zeminde ciddi bir karşılık bulabilir.

Beri tarafta, hukukun, adaletin ve demokrasinin aydınlığını önemsemeden, sömürgeci güçlerin olumsuz karakterlerine öykünerek Kürtlüğö de Türklükte olduğu gibi bir soruna dönüştüren, sahiden bir “Kürt sorununu” yaratma potansiyeline sahip Kürt siyasal çevrelerinin olumsuz rollerini unutmamak gerekir.

Siyaseten ilerlemek, bir sorunu çözerken daha ağır sorunları yaratmamaya özen göstermektir. Aksi, güncel siyasetin çıkmazları içinde boşuna debelenmek, enerji, emek ve zaman heder etmektir.

Bakıldığında çözüm için ortada duran sahiden bir “Türk Sorunu” var. Bunu çözerken sahiden bir “Kürt Sorunu” yaratmamaya özen göstermek gerekir.

karamazhar@gmail.com

Kürt Kazanımları Hendeklerde Boğuluyor...

Murat DAĞDELEN

PKK'nin, eylemsizlik sürecini sona erdiren kararının ardından, şehirlerde yeniden eylemlere başlamasını bir kaç boyutuyla tartışmak gerekiyor.

Birincisi: PKK geline aşamadan, AKP'yi sorumlu göstermesi doğru mu?

İkincisi: PKK'nin savaşı, Kürt sorununun çözümüne katkı sağlar mı?

AKP ile başlayalım. Silahların yeniden patlamasına ne kadar katkı sunmuş tartışalım.

AKP'nin, Kürt sorununun çözümüne ilişkin, geçmişte ve bugün "Somut" herhangi bir programa sahip olduğunu kim söyleyebilir?

Ya da herhangi bir eylem planına.

Cumhurbaşkanı ve Başbakan'ın dönemsel açıklamalarından başka, üzerin-

de tartışabileceğimiz, fikirlerimizi beyan edebileceğimiz resmi bir hükümet belgesi var mı?

Ben bilmiyorum.

AKP hükümetlerinin geçtiğimiz on üç yıl boyunca Kürt problemine ilişkin yaklaşımları nelerdir?

AKP, ordunun siyaset üzerindeki vesayetini kırdıktan sonra, ordudan devraldığı Öcalan aracılığıyla Kürtleri sürekli manipüle etti.

Çözüm olarak ortaya hiç bir şey koymadı. Sorunun ağırlığıyla orantılı adımlar atmadı. AKP'nin izniyle Öcalan ile görüşmeye giden heyetler, her defasında içeriği anlaşılmayan metinlerle geri döndüler. Boş ve anlamsız bu mektuplar, Kürtlerin önüne çözüm şifreleri olarak konuldu yıllarca. Kürtlerin ezici bir çoğunluğu ne

olduğunu anlamadıkları bu metinlerle uyutuldu. Gereksiz umutlarla oyalandı.

Kürtlerin varlığını ve haklarını hukuki düzlemde tanımlayan, güvencelere kavuşturan yasalar çıkarmayı düşünmedi.

Kürtler, Kürt dili, kültürü vs. sözel olarak vardı fakat yasal olarak yoktu.

Sorunun siyasal, toplumsal, sosyolojik, kültürel, dilsel, tarihsel niteliklerini bilen bir hükümet, Kürt probleminin kabul edilebilir bir çözüme kavuşturulmaması ve sürekli ötelenmesi durumunda, siyasal ortamın zehirleneceğini bilmesi gerekirdi.

Oysa atılması mümkün olan küçük adımlar, karşılıklı güvenin oluşmasına katkı sağlayabilir, mutlak çözüme giden yolları açabilirdi. Örneğin yıllardır anlamsız ve haksız bir biçimde cezaevlerinde tutulan siyasi tutsaklar için bir af çıkarabilirdi. Kürt dilinin eğitim dili olmasına yönelik yasal düzenlemeler gerçekleştirebilir ve alt yapısının oluşması için ekonomik, idari tedbirler geliştirebilirdi.

Sorunun siyasal, toplumsal, sosyolojik, kültürel, dilsel, tarihsel niteliklerini bilen bir hükümet, Kürt probleminin kabul edilebilir bir çözüme kavuşturulmaması ve sürekli ötelenmesi durumunda, siyasal ortamın zehirleneceğini bilmesi gerekirdi.

Bugünkü Ortadoğu gerçekliği ile birlikte değerlendirildiğinde, sorunların daha karmaşık hale geleceğini anlamak için, hükümet olmaya gerek yoktu. Sıradan bir akıl bile bunu kavrayabilir ve gerekli önlemleri alabilirdi.

Fakat gel gör ki, Türkiye'yi yönetenler bu gerçeği göremedi, göremiyor.

Üstelik AKP çözüm için altın yıllar diyebileceğimiz zamanları boşa harca-

dı. Bölgede siyasal durumlar çok müsaaitken ve son derece yumuşak bir iklim söz konusuysa, yan gelip yattı. Kürtleri sonsuza kadar uyutabileceğini sandı.

Şimdi, çözüm için uygun koşulların olduğu zamanlar geride kaldı. Ortadoğu'da büyük bir yangın var. Komşuda başlayan yangının, bütün mahalleyi sarması sadece bir zaman meselesi.

Ortadoğu'da yüzyıl önce oluşturulan statükolar yıkıldı. Yeni dengeler, farklı ittifaklar ve arayışlar ortaya çıktı. Bu coğrafyada mevzilenmiş güçler eksenlere ayrıştı. Her yer bir fay hattı gibi ikiye bölündü. Herkes bir diğeri ile savaşıyor. Uluslar, dinler, mezhepler kültürler, kurulacak yeni düzenlemede kendilerine yer arıyor.

Yeni bir dünya savaşı başladı ve devam ediyor. Eski savaşlardan farklı olarak emperyal güçler, şimdilik birbirleri ile doğrudan değil, destekledikleri güçler aracılığıyla savaşıyor. Rusya bir çok riski göze alıp alana girdi, diğerlerinin de alana inmesi çok sürmez. Bu cehennemi andıran ortamda ayakta kalmaya çalışan Kürtler, yüzyıl önce kendilerinden haksız bir biçimde esirgenen, çalınan haklarını bir kez daha kaybetmemek için nefes nefese bir kavga yürütmeye çalışıyor.

Bizim için iyi imkanlar var. Yüzyıl öncesi gibi değiliz. Eğer ciddi hatalar yapılmaz ise, koşullar lehimize görünüyor. Sonuca ulaşmak ise, kolay değil. Belli ki, sırat köprüsünde yürünecek. Dört bir yanımız Kürtlerin hiç bir statü elde etmemesini isteyen güçlerle dolu. Bir kuyumcu titizliği ile siyaseti yürütmek ve dengeleri an be an gözetmekten başka şans yok.

Geçmiş yüzyıla göre şanslı sayılırız. Ortadoğu'da yoğun bir nüfusa ve çeşitli

dinamiklere sahip Kürtleri hiç bir güç artık görmezden gelemes. Bölgede nüfuz mücadelesi yürüten bölgesel ve emperyal güçlerin Kürtlerle ilgili bir planı ve programı olmadığını düşünebilir miyiz? Hangisi onları yanında mevzilendirip rakiplerine karşı değerlendirmek istemez? Kürtler yakın gelecekte dengeleri değiştiren en önemli unsurlardan biri olabilir. Onları, mütefrik olarak yanına alacak olanlar, kazanmaya en yakın güçler olacaktır.

Türk hükümeti, tarihsel Kürt karşıtlığı reflekslerinden kurtulamadığı için, gelişmeleri iyi okuyamıyor. Kuzey’de Kürt problemini kardeşlik ve eşitlik temelinde çözüp, onları yanına çekmeyi düşünemiyor.

Kürtlerle ortak ve güçlü bir dinamizm yaratmak yerine, hiç bir geleceği olmayan ve bütün dünyanın karşı olduğu güçlerle işbirliğini yapıyor. İşte tam da bundan dolayı yenilgiye mahkum oluyor. Erdoğan’ın, Ortadoğunun gerçekliği ile bağdaşmayan hayalleri, ateşe konulmuş buz gibi eriyip yok oluyor. Batı ve doğu eksenleri karşısında üçüncü bir eksen olma çabası, yere düşen cam bir kavanoz gibi paramparça oluyor..

Tekrar AKP hükümetinin Kürt problemine ilişkin tutumuna dönecek olursak:

AKP hükümeti, Öcalan aracılığıyla Kürtleri, kontrol edip, yönlendirebileceğini, Qandil’in de sonsuza dek Öcalan’ı dinleyeceğini ve ona rağmen hiç bir şey yapamayacağını düşündü. Fakat böyle olmadı. Olamazdı da. Böyle bir anlayış tarihin ve toplumsal gelişmelerin ruhuna aykırıdır. Şimdi Qandil için başka güçler devreye girdi. Büyük bir tarihsel devlet geleneğine, stratejik akla ve Ortadoğu’da güçlü bir nüfuza sahip

Türkiye’nin Suriye savaşına, Cizre, Silvan, Nusaybin gibi Kürt kentlerinde kazılan hendeklerle karşılık veriyor. Suriye savaşını adım adım Kuzey Kürdistan coğrafyasına taşımaya çalışıyor. Dolayısıyla savaşın yayıldığı alan genişliyor ve yeni savaş cepheleri açılıyor.

İran’ın gölgesi Qandil’in üzerine düştü. İran, Rusya ile birlikte bütün bölgede olduğu gibi, Kürtlerin içişlerine de doğrudan müdahil oluyor. Kürt örgütlerinin bir kısmını Şii eksene dahil ediyor. Süleymaniye’yi Duhok’un, PKK’yi Türkiye’nin karşısında konumlandırıyor. Güney Kürdistan’ı, etkisi altında tuttuğu Kürt örgütleri ile kaosa sürüklemekle tehdit ediyor. Rojava’daki Kürtlere silah yardımı yapıp, İran KDP’sinin doğu Kürdistan geçmesine, yerleşmesine yine PKK ile engel oluyor. Türkiye, Kürtleri geleneksel olarak yok sayan düşmanca tavrını sürdürürken, İran, Kürtleri yanına çekmek ve desteğini kazanmak için bir sürü hamle gerçekleştiriyor.

Önce Irak’ta, sonra Suriye’de Türkiye’nin hayallerini yıkıp etkisizleştiriyor.

Türkiye’nin Suriye savaşına, Cizre, Silvan, Nusaybin gibi Kürt kentlerinde kazılan hendeklerle karşılık veriyor. Suriye savaşını adım adım Kuzey Kürdistan coğrafyasına taşımaya çalışıyor. Dolayısıyla savaşın yayıldığı alan genişliyor ve yeni savaş cepheleri açılıyor. Rus uçağının düşürülmesinden sonra, daha yoğunlaşacağını öngörebiliriz.

Qandil’in, Öcalan’dan farklı bir yönelime girmesi ancak İran ve Rusya ile mümkün olurdu. Bu gerçekleşiyor.

PKK’nin kendi iradesi veya yönlendirilmesiyle başlattığı savaşın sorumlularından birisi, yaptıkları özellikle de

yapmadıkları nedeniyle AKP'dir. Ve sonuçlarına katlanmak zorunda kalacaktır.

PKK'ye gelecek olursak!

PKK'nin eylemsizliğe son verme kararının Kürt sorunun çözümüne nasıl bir etkisinin olacağını tartışalım.

Kararı sorgularken sormamız gereken soru bence şu olmalıdır:

PKK'nin yeniden savaşa başlamasının kendince tutarlı nedenleri var mı?

Qandil, sudan sebeplerle ateşkes sürecini bitirdiğini açıkladı. Her alanı avucunun içine almış ve önemli metropollerde çok ciddi başarılar elde etmiş bir hareket 'Ben Silvan'da Cizre'de Özyönetim kuracağım' dedi ve halkın ilk fırsatta kurtarabildiği eşyaları ile birlikte kaçtığı bir halk savaşı başlattı.

İrdeleyelim!

PKK ateşkes süreci boyunca, Kürt sorunun çözümüne ilişkin herhangi bir siyasal program açıkladı mı? Örneğin Kürtler için siyasal bir statü içeren federasyon, özerklik, konfederasyon, bağımsızlık gibi herhangi bir talebi oldu mu?

Uzun süre savaşa son verdiler. Dolmabahçe Mutabakatı denilen bir şeyi Hükümet'le görüştüler. Daha sonra AKP'yi Dolmabahçe Mutabakatına uymamakla suçladılar. Peki gerçekten Öcalan tarafından kaleme alındığı iddia edilen 10 maddelik Dolmabahçe Mutabakatı'nın içeriğinde Kürtlere için ne tür talepler vardı. Mutabakat uzun olduğu için buraya alamıyorum ama bakmak isteyenler Google'a Dolmabahçe Mutabakatı yazıp okuyabilirler. Ben okudum ve laf salatasından başka bir şey olmadığını gördüm.

Şimdilerde Özyönetim dedikleri, neyi kapsadığı, hangi hukuki ve idari temellere dayandığı belli olmayan bir şey için savaşıyorlar.

Neden Barış? Neden Savaş?

Ne barışları barış, ne savaşları savaş.

Geçen sürede, herşeye rağmen savaşmamaları çok olumlu gelişmeler yarattı.

HDP, 7 Haziran 2015 tarihinde yapılan genel seçimlerle meclise seksen milletvekili sokmayı başardı. Kürtler, mecliste üçüncü parti oldular. Kürt sorununun barışçıl, kabul edilebilir bir biçimde çözebilmek için muazzam olanaklar ortaya çıktı. Yüz civarında yerel yönetimle desteklenen ve neredeyse bütün devlet partilerinin silindiği bir coğrafyada, ortaya çıkan gücün, yapabileceklerini, kazanabileceklerini bir düşünelim. Bu kazanımların tümü, PKK savaştığı için değil, savaşmadığı için gerçekleşti. Neredeyse bütün Kürdistan'ı siyasal etki alanına almış Qandil, sudan sebeplerle ateşkes sürecini bitirdiğini açıkladı. Her alanı avucunun içine almış ve önemli metropollerde çok ciddi başarılar elde etmiş bir hareket 'Ben Silvan'da Cizre'de Özyönetim kuracağım' dedi ve halkın ilk fırsatta kurtarabildiği eşyaları ile birlikte kaçtığı bir halk savaşı başlattı. Ve en son Medine'de kullanıldığından bu yana üzerinden 1387 yıl geçen hendeklerde savaşarak Özyönetim kurmaya çalışıyor.

Bir düşünelim. Qandil neden böyle bir şey yapar. Bu kadar başarı ortaya çıkmışken, istemlerini gerçekleştirmek için bütün siyasal kanallar açıkken, demokratik, barışçı ve sivil mücadele yöntemleri ile bu kazanımları daha fazla ilerletmek mümkünken neden?

Bu bir akıl tutulması mıdır? Yoksa böyle davranmaya, yukarıda bahsettiğim yeni bir vesayet türünün denetimine girmiş olması mı zorluyor?

Kürt sorununun çözümsüzlük adresi olarak sadece AKP ‘nin hedef gösterilip, PKK’nin rolünü görmezden gelemeyiz. PKK’de tıpkı AKP gibi, ortaya bir çözüm programı koyamadı. PKK gerçekten ne istiyor bilmiyoruz. Bazen savaştı, bazen barış yaptı fakat niye savaştı, niye barış yaptı anlaşılamadı. Yıllar boyunca İmralı’ndan gelen içi boş perspektiflerle, talimatlarla oyalanıp durdu. Ortaya bir irade koyamadı. Ne çevrede olan bitenleri, ne kendi dinamiklerini anladı. Türkiye ve Kürdistan’da barış ortamının yarattığı muazzam kazanımları algılayamadı. Dolayısıyla PKK’de yaptıkları ve yapmadıkları ile ortaya çıkan kaos ortamından sorumludur.

PKK’nin Savaşı, Kürt Sorununun Çözümüne Katkı Sağlar mı?

Hiç bir katkı sağlamaz. Sorunu çözmez ağırlaştırır. Sonuçları, Kürtler için 90’lı yıllardan çok daha yıkıcı olur. Silahların kullanılması, her iki toplumu çözümsüzlüğe sürükler, diyalog olanaklarını ortadan kaldırır ve kilitler. Toplumda demokratik inisiyatiflerin ortaya çıkmasını ve sorumluluk üstlenmelerini engeller. Bireyler ideolojik ön kabullerle körleşir, sağırlaşır. Mevcut gerici statükonun devam etmesine katkı sunar.

PKK’nin silahlı mücadele yürütmesi için, ileri sürdüğü talepler, Kürtlerin kendi geleceklerini özgürce belirleme hakkını içermemektedir. Kürtler için yönetsel

haklar talep etmemektedir. Ulusal sorunların çözümünde kullanılan siyasal çözüm yöntemlerinden uzak durmaktadır. Kürtleri statüsüzlüğe mahkum etmektedir.

Devlet olmak istemeyen ve Türkiyeleşmeyi savunan PKK’nin yeniden bir savaş başlatmasına haklı ve meşru gerekçeler bulmak mümkün mü acaba?

Kürtlerin ezici bir çoğunluğu savaşa karşıdır. Sorunun barış içinde, diyalogla çözümünden yanadır. HDP’nin 7 Haziran seçimlerinden beş ay sonra yapılan ve 21 milletvekilliği kaybetmesine neden olan savaştır.

Siyasal bir programa ve meşru taleplere sahip sivil, barışçıl, demokratik ve sürekli bir mücadele biçimi, Kürt sorununun çözüm olanaklarını ortaya çıkaracak yegane yoldur. Bu yol, bütün Kürtleri birleştirebilir, kendi gelecekleri hakkında iradelerini özgürce kullanmalarını ve kolektif hafızasını karartan bütün vesayetlerden kurtulmalarını sağlayabilir.

Bize gerekli olan silahlı savaşım değil, uluslararası toplum tarafından da kabul görebilecek ve sempatiyle bakılan sivil, barışçıl ve demokratik yola devam etmek olmalıdır. Siyasal bir programa ve meşru taleplere sahip sivil, barışçıl, demokratik ve sürekli bir mücadele biçimi, Kürt sorununun çözüm olanaklarını ortaya çıkaracak yegane yoldur. Bu yol, bütün Kürtleri birleştirebilir, kendi gelecekleri hakkında iradelerini özgürce kullanmalarını ve kolektif hafızasını karartan bütün vesayetlerden kurtulmalarını sağlayabilir.